

**NATO TIPPKOHTUMINE
WASHINGTON, 23.–25. APRILL 1999:
LÕPPDOKUMENDID,
KOMMENTAARID, TAUSTTEAVE**

**NATO TIPPKOHTUMINE
WASHINGTON, 23.–25. APRILL 1999:
LÕPPDOKUMENDID, KOMMENTAARID,
TAUSTTEAVE**

Sisukord

1	Sissejuhatus	
	Kuidas kasutada käesolevat väljaannet	7
2	Tippkohtumisest kokkuvõtteid tehes	
	Washingtoni deklaratsioon	11
	Washingtoni tippkohtumise kommünikee	13
	NATO Washingtoni tippkohtumise tulemused	25
3	NATO ja Balkani riigid	
	Avaldus Kosovo kohta	29
	Eesistuja kokkuvõte Põhja-Atlandi Nõukogu kohtumisest riigipeade ja valitsusjuhtide tasemel Jugoslaavia Liitvabariigi piirkonna juhtidega pärast välis- ja kaitseministrite kohtumisi	31
	Avaldus pärast välis- ja kaitseministrite kohtumisi	33
	Väljavõtteid Washingtoni tippkohtumise kommünikeest NATO rolli kohta endises Jugoslaavias	35
	NATO Kosovo konfliktis	37
	NATO roll Bosnias ja Hertsegoviinas	43
4	Strateegia ja kaitse	
	Alliansi strateegiline kontseptsioon	47
	Sõjalise kaitsevõime algatus	61
	Strateegilise kontseptsiooni taust	63
	Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi (ESDI) väljaarendamine NATO raames	65
	Rahvusvaheliste eriülesandega ühisvägede kontseptsioon	67
	NATO integreeritud sõjalise juhtimisstruktuuri reform	69
5	NATO avatud ukсед	
	Liikmelisuse tegevusplaan (MAP)	73
	Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Poola ühinemine	81
	NATO avatud uste poliitika	83
6	NATO partnerlusüritused	
	Esimehe kokkuvõte Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu tippkohtumisest	87
	NATO-Ukraina komisjoni tippkohtumisel osalenud riigipeade ja valitsusjuhtide deklaratsioon	89
	EAPC edasine areng	91
	Rahupartnerlus – laiendatud ja tegusam partnerlus	93
	NATO ja Venemaa	95
	NATO ja Ukraina	97
	Vahemere-dialoog	99
	Tsiviil-hädaabi planeerimine EAPC raames	101
	NATO teadusprogramm	105

7

Lisad

<i>Mis on NATO?</i>	109
<i>Põhja-Atlandi Nõukogu kujunemislugu ja tippkohtumiste roll NATO ajaloos</i>	113
<i>NATO põhilühendite ja -väljendite lühisõnastik</i>	117

Sissejuhatus

Kuidas kasutada käesolevat väljaannet

KUIDAS KASUTADA KÄESOLEVAT VÄLJAANNET

„Siin, Washingtonis, oleme avaldanud austust minevikusaavutustele ning me oleme kujundanud uue alliansi, mis peab astuma vastu tulevikukatsustele.”

(Washingtoni tippkohtumise kommünikeest)

„Kosovo kriis ohustab tõsiselt väärtusi, mille eest NATO on oma asutamisest alates seisnud: demokraatia, inimõigused ja õiguse ülimume põhimõte. ... Me ei luba sellel terrorikampaanial jätkuda.”

(Washingtoni avaldusest Kosovo kriisi kohta)

Washingtoni tippkohtumine toimus alliansi ajaloo erakordsel ajal. Aprillis 1999 olid maailma tähelepanu keskpunktis Balkani maad ja NATO, mis osales Jugoslaavias õhurünnakute kampaanias toetamaks rahvusvahelise üldsuse poliitilisi eesmärke rahu saavutamiseks Kosovos. Samal ajal võttis oma 50 aasta juubelit tähistav NATO vastu kolm uut liiget ja viis lõpule kaks aastat kestnud intensiivse töö ambitsioonika tegevuskava kallal, mis oli vastu võetud Madridi tippkohtumisel 1997. aastal.

Tippkohtumisel vastu võetud dokumendid on nende erakordsete aegade peegeldus. Dokumentides avaldub alliansi igapäevase töö laiaulatuslikkus ja süvitsimine ning tuleb esile NATO võime vastavalt vajadusele kohaneda muutuvate oludega. Ennekoike aga kirjeldavad nad NATO aktiivse tegevuse erinevaid tahke rahu, stabiilsuse ja vabaduse ning „tervikliku ja vaba Euroopa, kus julgeolek ja heaolu on ühised ning jagamatud” (Washingtoni deklaratsioon), ülesehitamise edendamise nimel.

Käesolevasse väljaandesse on koondatud kõik Washingtoni tippkohtumise raames välja antud ametlikud dokumendid ja deklaratsioonid. Kõik need on esitatud lühendamata kujul ning esindavad alliansi ja Washingtoni eri kohtumistel osalenud riikide ametlikke seisukohti.

Käesolevasse kogumikku on lisatud ka hulki tausttekste. Need pakuvad ajaloolist lisateavet või selgitavad alliansi ametlike dokumentidega hõlmatud programme ja tegevust, nagu näiteks NATO sõjaväejuhtimiskstruktuuri reform ja programmi „Partnerlus rahu nimel” täiustamiseks tehtud algatused. Erinevalt NATO ametlikult vastu võetud kommünikeedest ja deklaratsioonidest ei ole need tekstid ametlikud ning pakuvad üldist taustteavet.

Käesolev brošüür on liigendatud teemade kaupa alates „Washingtoni deklaratsioonist”, milles allianss manifesteerib oma nägemuse, ning „Washingtoni tippkohtumise kommunikatsioonist”, milles on punkthaaval esitatud tippkohtumise enda tulemused. Need on ülddokumendid, mis kirjeldavad alliansi üldisi eesmärke ja üldsuunitlust.

NATO ulatuslikku tegevust Balkani poolsaarel kajastades on järgmises osas pealkirjaga „NATO Balkani riikides” esitatud nii ametlikud avaldused kui ka taustmaterjal Kosovo kriisi ja NATO rolli kohta Bosnias ja Hertsegoviinas. Washingtonis pöörasid NATO liidrid kohtumistel 25 partnerriiigi ja piirkonna riikide juhtidega valdavalt tähelepanu Jugoslaavias toimuvatele sündmustele ning tippkohtumise dokumendid kajastavad seda.

Edasi järgneb rühm tekste, mis tegelevad konkreetsemalt strateegia- ning kaitseküsimustega. See algab strateegilise kontseptsiooniga, milles on esitatud alliansi eesmärgid ja ülesanded ning sätestatud juhised nende saavutamiseks vajalike võimsuste väljaarendamiseks. Washingtonis tegi allianss ka avalduse uue kaitsevõime parandamise programmi ehk kaitsevõimealgatuse programmi kohta. See avaldus on täielikult kujul esitatud pärast strateegilist kontseptsiooni. Järgnevad taustdokumendid, mis annavad lähemat teavet kõnealuse teemaga seotud küsimuste kohta nagu näiteks Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi (European Security and Defence Identity – ESDI) väljakujundamine alliansi raames ja NATO integreeritud sõjaväejuhtimisstruktuuri reform.

Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Poola osalemine alliansi täisliikmetena oli samuti tippkohtumise kõrghetki. NATO lahtiste uste poliitika kajastusena avaldasid alliansi liidrid liikmelisuse tegevusplaani, mille eesmärk on osutada abi ja and juhiseid riikidele, mis püüdleavad NATOga ühinemise poole. Sellega kaasnevad tausttekstid annavad lähemat teavet kolme uue liikme hiljutise ühinemise ja NATO avatud uste poliitika kohta.

„NATO partnerlusprogrammid” moodustavad käesolevas väljaandes osa, milles on esitatud Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu tippkohtumise ja NATO-Ukraina tippkohtumise ametlikud dokumendid koos täiendava taustteabega nii mainitud kahe teema kui ka NATO koostöö mitmekülgsuse kohta oma partnerriiikidega. Partnerlusprogrammide ja -algatuste hulka ja ulatus tõstavad esile alliansi eesmärgi luua „21. sajandiks /---/ NATO ja tema partnerite vahelise ühistegeliku julgeolekukoostöövõrgu keske” (Washingtoni tippkohtumise kommunikatsioon). Lisadokumendid raamatu lõpus annavad põhilist taustteavet NATO, Põhja-Atlandi Nõukogu kujunemisloole ja tippkohtumiste tähtsuse kohta alliansi ajaloos ning samuti käibivate eriväljendite ja -lühendite kohta.

NATO teabe- ja pressibüroo loodab, et käesolev kogumik annab kokkuvõtte Washingtoni tippkohtumist ümbritsevatest erakordsetest sündmustest ning osutub väärtuslikuks teabematerjaliks õpetlastele, spetsialistidele ning üldsusele.

Tippkohtumisest kokkuvõtteid tehes

Washingtoni deklaratsioon

•

Washingtoni tippkohtumise kommünikee

•

NATO Washingtoni tippkohtumise tulemused

WASHINGTONI DEKLARATSIOON

Alla kirjutatud ja välja antud
Põhja-Atlandi Nõukogu kohtumisel Washington DCs
23. ja 24. aprillil 1999
osalenud riigipeade ja valitsusjuhtide poolt

1. Meie, Põhja-Atlandi Alliansi liikmesriikide riigipead ja valitsusjuhid, teatame uue sajandi nimel oma vastastikusest kohustusest kaitsta oma rahvast, oma territooriumi ning oma vabadust, mis põhineb demokraatial, inimõigustel ja õiguse ülimalusel. Maailm on viimase poolsajandi jooksul erakordselt muutunud, kuid meie ühised väärtushinnangud ja julgeolekuhüvid jäävad samaks.
2. Käesoleval juubelikohtumisel kinnitame oma kindlat otsust jätkata nimetatud eesmärkide poole püüdlemist, toetudes viiekümne aasta jooksul välja kujundatud usalduse ja koostöö tavale. Ühiskaitse on ka tulevikus NATO põhieesmärk. Me kinnitame, et me oleme võtnud endale kohustuse edendada rahu, stabiilsust ja vabadust.
3. Me avaldame austust nendele meestele ja naistele, kes on teeninud meie allianssi ja edendanud vabadusideed. Nende auks ja parema tuleviku nimel tahame aidata kaasa sellele, et tekiks tugevam ja suurem Euro-Atlandi piirkonna demokraatlike riikide ühendus – ühendus, milles austatakse inimõigusi ja põhivabadusi, kus piirid on inimestele, ideedele ja kaubandusele üha enam avatud, kus sõda muutub mõeldamatuks.
4. Me kinnitame taas oma Põhja-Atlandi lepingus sätestatud ustavust Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja eesmärkidele ja põhimõtetele ning kordame oma soovi elada rahu kõikide riikidega ja lahendada mis tahes rahvusvahelised vaidlused rahumeelsel teel.
5. Me peame tulevikukatsumuste käsitlemisel olema sama tulemuslikud nagu me olime minevikus. Me võtame kokku 21. sajandisse astuva NATO arengu – allianss, mis on võtnud endale ühiskaitse kohustuse, suudab käsitleda kaasajal ja tulevikus meie julgeolekut ähvardavaid ohte, muutub tänu uutele liikmetele üha tugevamaks, on avatud uutele liikmetele ning teeb muude institutsioonide, partnerite ja Vahemere-dialoogi riikidega Euro-Atlandi julgeoleku ja stabiilsuse tugevdamise nimel üksteist toetavat koostööd.
6. NATO raamib Euroopa ja Põhja-Ameerika vahelist eluliselt tähtsat partnerlust. Me tervitame lisaimpulssi, mis on antud Euroopa kaitsevõime tugevdamisele, et Euroopa liitlasvägedel oleks võimalik üheskoos tõhusamalt tegutseda, tugevdades seega üleatlandilist partnerlust.
7. Me jääme kindlaks oma otsusele seista vastu kõigile, kes rikuvad inimõigusi, peavad sõdu ja valivad territooriume. Me säilitame nii poliitilise solidaarsuse kui ka relvajõud, mida on vaja, et kaitsta meie rahvaid ning astuda vastu järgmise sajandi julgeolekukatsumustele. Me töötame parandada oma kaitsevõimet, et täita alliansi kõik 21. sajandi missioonid. Me jätkame usalduse ja julgeoleku loomist relvastuskontrolli, desarmeerimise ja tuumarelvade levikut tõkestavate meet-

mete abil. Me kordame oma hukkamõistu terrorismi suhtes ja oma kindlat otsust kaitsta end selle nuhtluse vastu.

8. Meie allianss jääb avatuks kõikidele Euroopa demokraatlikele riikidele, olenemata nende geograafilisest asukohast, kes on valmis täitma liikmekohustusi ning kelle vastuvõtmine tugevdaks Euroopa üldist julgeolekut ja stabiilsust. NATO on ühistel väärtushinnangutel ja ühisel vastutusel põhineva suurema ühenduse oluline tugisammas. Üheskoos tegutsedes arendavad liitlased ja partnerid, sealhulgas Venemaa ja Ukraina, oma koostööd ning kõrvaldavad külma sõja tekitatud lõhestatuse, aitamaks ehitada terviklikku ja vaba Euroopat, kus julgeolek ja heaolu on ühised ja jagamatud.
9. Viiskümmend aastat pärast NATO asutamist on Põhja-Ameerika ja Euroopa saatus endiselt lahutamatult seotud. Kui me tegutseme üheskoos, siis kaitseme oma vabadust ja julgeolekut ning tugevdame stabiilsust tõhusamalt, kui ükski meist seda üksinda suudaks. Seepärast ning algava sajandi nimel kuulutame sellesama alliansi põhieesmärkideks kestva rahu, julgeoleku ja vabaduse kõikidele Euroopa ja Põhja-Ameerika inimestele.

WASHINGTONI TIPPKOHTUMISE KOMMÜNIKEE

Välja antud Põhja-Atlandi Nõukogu kohtumisel
Washington DCs 24. aprillil 1999
osalenud riigipeade ja valitsusjuhtide poolt

21. SAJANDI ALLIANSS

1. Meie, Põhja-Atlandi Alliansi liikmesriikide riigipead ja valitsusjuhid, oleme kogunenud Washingtoni, et tähistada NATO 50 aasta juubelit ning esitada oma nägemus 21. sajandi alliansist. Demokraatia, isikuvabaduse ja õiguse ülimuse põhimõtetele rajatud Põhja-Atlandi Allianss jääb meie ühiskaitse aluseks, olles üleatlandiline ühenduslüli, mis seob Põhja-Ameerikat ja Euroopat ainulaadses kaitse- ja julgeolekupartnerluses.
2. Põhja-Atlandi Allianss asutati 50 aastat tagasi rahutul ja heitlikul ajal. Allianss on pidanud vastu viie aastakümne ajaproovile ning andnud oma liitlasriikide kodanikele võimaluse nautida pretsedenditult rahu, vabaduse ja õitsengu aega. Siin, Washingtonis, oleme avaldanud austust minevikus saavutatule ning kujundanud välja uue alliansi, mis peab astuma vastu katsumustele tulevikus. See uus allianss saab olema suurem, suutlikum ja paindlikum, kindel ühiskaitstes ning suuteline korraldama uusi missioone, sealhulgas aitama tõhusalt kaasa konfliktide ennetamisele ja osalema aktiivselt kriiside reguleerimisel, muuhulgas kriisiohjamisoperatsioonide kaudu. Allianss teeb tulevikuski koostööd muude riikide ja organisatsioonidega edendamaks julgeolekut, heaolu ja demokraatiat kogu Euro-Atlandi piirkonnas. Et meiega on täna kolm uut liitlast – Tšehhi Vabariik, Ungari ja Poola –, näitab, et me oleme saanud üle Euroopa lõhestatusest.
3. Allianss kasutab käesoleva 50 aasta juubeliga avanevat soodsat võimalust, et avaldada tunnustust ja siirast austust kõikide liitlaste sõjaväelastele, kes on jäänud ennastohverdavalt ustavaks ja kindlaks vabadusideele. Allianss tervitab nende tegev- ja reservvägede tähtsat toetust, mis on 50 aastat taganud vabaduse ja üleatlandilise julgeoleku. Meie rahvad ja meie allianss on nende võlglased ning avaldavad neile sügavaimat tänu.
4. 21. sajandi NATO algus on tänases päevas – see on NATO, mis säilitab oma minevikust pärit tugevuse ja millel on uued ülesanded, uued liikmed ja uued partnerid. Selleks oleme meie:
 - kiitnud heaks ajakohastatud strateegilise kontseptsiooni;
 - kinnitanud taas, et jääme kindlaks alliansi laienemisele, ning kiitnud ühineda soovivate riikide jaoks heaks liikmekssaamise tegevuskava;
 - lõpetanud töö Berliini otsuste põhipunktidega, mis käsitlevad Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi väljakujundamist alliansi raames, ning otsustanud suurendada edaspidigi selle tõhusust;
 - lansseerinud kaitsevõimealgatuse programmi;

- tihendanud tõhusama ja tegusama rahupartnerlusprogrammi abil oma suhteid partneritega ning tugevdanud oma konsultatsioone ja koostööd Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu raames;
- tõhustanud Vahemere-dialoogi;
- otsustanud suurendada alliansi jõupingutusi massihävitusrelvade ja nende tarnimisvõimaluste vastu.

5. Osana alliansi kohandamisest uuteks julgeolekukatsumusteks oleme ajakohastanud oma strateegilist kontseptsiooni, et viia see täielikku kooskõlla alliansi uue julgeolekukeskkonnaga. Ajakohastatud strateegiline kontseptsioon kinnitab taas meie ustavust ühiskaitsele ning üleatlandilisele ühenduslülile, osutab uutele katsumustele, mis alliansil nüüd ees seisavad, esitleb Euro-Atlandi piirkonna julgeoleku ja stabiilsuse tugevdamiseks valmis ja täisvõimelist alliansi, kinnitab taas meie kindlaksjäämist Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi (ESDI) väljakujundamisele alliansi raames, tõstab esile partnerluse ja dialoogi tõhusama rolli, rõhutab kaitsepotsiaali, sealhulgas mobiilsemate, vastupidavamate, elujõulisemate ning tõhusamalt tegutsemisvõimeliste väeüksuste, maksimumini välja arendamise vajadust, täitmaks alliansi eri missioone ning annab selleks NATO sõjalistele juhtidele kätte juhtnöörid.
6. Oma põhieesmärgi saavutamiseks täidab allianss kui Washingtoni lepingu ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjaga seotud riikide ühendus järgmisi põhilisi julgeolekuülesandeid:

Julgeolek: Pakkuda üht asendamatu alustest Euro-Atlandi stabiilsele julgeolekukeskkonnale, mis põhineb demokraatlike institutsioonide arenemisel ja vaidluste rahumeelse lahendamise põhimõtte järgimisel, milles ühelgi riigil ei oleks võimalik teist riiki ähvardada ega avaldada sellele survet jõuga ähvardamise või selle kasutamise teel.

Konsultatsioonid: Olla vastavalt Põhja-Atlandi lepingu artiklile 4 liitlaste mis tahes elutähtsaid huve mõjutavate küsimustega, sealhulgas liikmete julgeolekut potentsiaalselt ohustavad sündmused, seotud konsultatsioonide ning nende ühistes huvivaldkondades tehtavate jõupingutuste asjakohase kooskõlastamise põhiline üleatlandiline foorum.

Tõrje ja kaitse: Tõrjuda vastavalt Washingtoni artiklitele 5 ja 6 tagasi mis tahes NATO liikmesriigi vastu suunatud igasugune kallaletungioht ja pakkuda selle vastu kaitset.

Ning tugevdamaks julgeolekut ja stabiilsust Euro-Atlandi piirkonnas:

- Kriiside reguleerimine: Olla Washingtoni lepingu artikli 7 kohaselt valmis toetama igal üksikul juhul eraldi ja konsensuse alusel tõhusat konfliktiennetust ning osalema aktiivselt kriiside reguleerimisel muuhulgas kriisiohjamisoperatsioonide kaudu.
 - Partnerlus: Edendada laiaulatuslikku partnerlust, koostööd ja dialoogi muude Euro-Atlandi piirkonna riikidega, suurendamaks läbipaistvust, vastastikust usaldust ning ühismeetmete võtmise võimet.
7. Me tervitame soojalt kolme uut liitlast – Tšehhi Vabariiki, Ungarit ja Poolat –, kelle jaoks käesolev tippkohtumine on esimene. Nende ühinemine Põhja-Atlandi lepinguga avab Atlandi alliansi ajaloos uue peatüki.

Me kinnitame täna taas, et me jääme kooskõlas Põhja-Atlandi lepingu artikliga 10 ja Madridi tippkohtumise deklaratsiooni paragrahviga 8 kindlaks alliansi avatusele. Me töötame, et NATO võtab edaspidigi rõõmuga vastu uusi liikmeid, kes on suutelised edendada lepingu põhimõtteid ning soodustama Euro-Atlandi piirkonna rahu ja julgeolekut. Tegemist on arenguloolise protsessiga, mis hõlmab kogu Euroopa poliitilist ja julgeolekulist arengut. Laienemisele kindlaksjäämine on osa tervikliku ja vaba Euroopa ülesehitamisele suunatud ulatuslikumast strateegiast, mis põhineb stabiilsuse kavandamisel ja koostööl meie partneritega. Laienemise edenedes tugevneb

allianss ning suureneb Euro-Atlandi piirkonna julgeolek ja stabiilsus. Eespool nimetatud kolm uut liiget ei jää viimasteks.

Madridi tippkohtumisel tunnustasime alliansi paljude kandidaatriikide edusamme võimaliku liikmelisuse saavutamiseks esitatud ülesannete ja kohustuste täitmisel.

Täna tunnustame ja tervitame nii Rumeenia kui ka Sloveenia jätkuvaid jõupingutusi ja edusamme. Samuti tunnustame ja tervitame Eesti, Läti ja Leedu jätkuvaid jõupingutusi ja edusamme. Me oleme teadlikud Bulgaaria positiivsest arengust alates Madridi tippkohtumisest ja tervitame seda. Samuti oleme teadlikud Slovakkia positiivsest arengust ja tervitame ka seda. Me oleme tänulikud endisele Jugoslaavia Makedoonia Vabariigile¹ NATOga käesoleva kriisi ajal tehtud koostöö eest ning tervitame tema edusamme reformide elluviimisel. Me tervitame Albaania koostööd alliansiga käesoleva kriisi ajal ning julgustame tema reformipüüdlusi.

Me tervitame jõupingutusi ja edusamme, mida kandidaatriigid on alates meie viimasest kohtumisest teinud poliitiliste, sõjaliste ja majandusreformide jätkamisel. Me hindame saavutatud tulemusi ning loodame, et need riigid saavutavad edaspidigi edu oma demokraatlike institutsioonide tugevdamisel ning majanduse ja sõjanduse ümberkorraldamisel. Me arvestame nende kandidaatriikide nagu ka paljude teiste partnerriikide jõupingutusi, oma naabritega suhete parandamisel ning Euro-Atlandi piirkonna julgeoleku ja stabiilsuse soodustamisel. Me loodame, et meie koostöö kandidaatriikidega süveneb ning nende poliitiline ja sõjaline seotus alliansiga tiheneb veelgi.

Allianss kavatses eesolevatel aastatel veelgi esitada ühinemiskutseid riikidele, kes on valmis võtma vastu liikmelisusega kaasnevad ülesanded ja kohustused, ning juhul, kui NATO tuvastab, et nende riikide vastuvõtmine teenib alliansi üldisi poliitilisi ja strateegilisi huve ning tugevdab Euroopa üldist julgeolekut ja stabiilsust. Et see kavatsus ei jääks pelgalt kavatsuseks, säilitab NATO elavad suhted nende riikidega, kes on juba väljendanud oma huvi liikmelisuse suhtes NATO, ning samuti riikidega, kes võivad tulevikus avaldada soovi saada NATO liikmeks. Nende riikide, kes on väljendanud oma huvi NATO liikmeks saamise vastu, tulevast liikmelisust kaalutakse edaspidigi kindlasti. Kaalutlustest ei jäeta kõrvale ühtki Euroopa demokraatlikku riiki, mille ühinemine täidaks lepingu eesmärgi, olenemata geograafilisest asukohast, ning kaalutluste aluseks võetakse üksnes iga riigi enda teened. Kõikidel riikidel on loomupärane õigus valida vahendeid oma julgeoleku tagamiseks. Veel enam, Euroopa üldise julgeoleku ja stabiilsuse tagamiseks peaksid jätkuva laienemisprotsessi raames võetavad edasised meetmed tasakaalustama kõikide liitlaste julgeolekuprobleeme.

Me tervitame käesoleval hetkel alliansiga ühinemisest huvitatud üheksa riigi jõupingutusi. Vastavalt sellele oleme valmis andma nõu ja abi ning pakkuma praktilist tuge. Selleks kiidame täna heaks liikmelisuse tegevusplaani, mis koosneb järgmistest elementidest:

- kandidaatriikide selliste NATO liikmelisuse saavutamise aastaprogrammide esitamine, mis käsitlevad nende riikide ettevalmistusi võimalikuks tulevaseks liikmelisuseks, hõlmates poliitika, majanduse, kaitse, ressursside, julgeoleku ja õigusega seonduvaid aspekte;
- kandidaatriikidele nende programmide edukuse kohta antava otstarbekohase ja ausa tagasiside mehhanism, mis hõlmab nii poliitilist kui ka tehnilist nõustamist ning samuti kokkuvõtete tegemist programmide edukusest iga-aastastel 19+1 kohtumistel Nõukogu tasemel;
- andmekoda NATO ja liikmesriikide poolt kandidaatriikidele antava kaitse- ja sõjandusalase abi kooskõlastamiseks;
- kandidaatriikide kaitse planeerimise meetodika, sealhulgas kokkulepitud plaaniliste eesmärkide väljatöötamine ja läbivaatamine.

(1)
Türgi tunnustab
Makedoonia
Vabariiki selle
põhiseadusliku
nimega

Me anname NATO välisministritele korralduse jälgida pidevalt kogu laienemist ja sealhulgas liikmelisuse tegevusplaanide rakendamist ning anda sellest meile aru. Me vaatame protsessi läbi meie järgmisel tippkohtumisel, mis toimub hiljemalt aastal 2002.

8. Me kinnitame taas, et jääme kindlaks üleatlandilise ühenduslülil säilitamisele, olles sealhulgas võimaluse korral valmis alliansi kaudu taotlema ühiseid julgeolekueesmärke. Meil on hea meel, et Berliini otsuste rakendamine on edukas, ning kinnitame taas oma tugevat tahtet jätkata alliansi Euroopa-samba tugevdamist meie 1994. aasta Brüsseli deklaratsiooni ning Berliinis 1996 kokku lepitud põhimõtete alusel. Meil on rõõm tõdeda, et Berliini otsuste võtmepunktid on ellu rakendumas. Nende hulgas on paindlikud võimalused valida WEU juhitud operatsioonidele NATO juhataja Euroopast ja NATO peakorter ning samuti konkreetsed juhised ja volitused DSACEURile ja kohandatud CJTFide kontseptsioon. Nimetatud kaks organisatsiooni on omavahel tihedalt seotud, sealhulgas planeerimise, õppuste (eelkõige ühised kriisihjamisõppused aastal 2000) ning konsultatsioonide, samuti NATO vahendite ja võimsuste eraldamise ja tagastamise raamistiku kaudu.
9. Me tervitame uut tõuget, mille on Euroopa ühisele julgeoleku- ja kaitsepoliitikale andnud Amsterdami leping ning selle järel WEUs – ja pärast St. Malo deklaratsiooni – ELis alanud arutlused, sealhulgas Euroopa Ülemkogu Viini kohtumise lõppjärgeldused. See on kõikide liitlaste jaoks tähtis protsess. Me kinnitame, et Euroopa suurem roll aitab suurendada meie 21. sajandi lävepakul seisva alliansi kui oma liikmete ühiskaitse alustala elujõudu. Seda silmas pidades:
 - a. tunnustame Euroopa Liidu otsust võtta enda pädevusse autonoomsed tegutsemismehhanismid, mis lubavad tal teha otsuseid ja kiita heaks sõjalisi meetmeid olukordades, milles allianss kui tervik ei osale;
 - b. käesoleva protsessi edenedes peaksid NATO ja EL, toetudes olemasolevatele NATO ja WEU vahelistele mehhanismidele, kindlustama tõhusate vastastikuste konsultatsioonide, koostöö ja läbipaistvuse arengu;
 - c. tervitame soojalt nii ELi liikmete kui ka muude Euroopa liitlaste otsusekindlust võtta meetmeid oma kaitsevõime tugevdamiseks eelkõige uute missioonide puhul, vältides samas tarbetut dubleerimist;
 - d. peame ülimalt tähtsaks tagada, et ELi-välised Euroopa liitlased kaasataks võimalikult suurel määral ELi juhitud kriisihjamisoperatsioonidesse, toetudes WEUs kehtivale konsulteerimiskorrale. Samuti märgime ära Kanada huvi sellistes operatsioonides asjakohases korras osalemise vastu.
 - e. oleme veendunud, et 1996. aastal Berliinis vastu võetud otsuseid ja sealhulgas NATO eraldatavate, kuid mitte lahutatud vahendite kasutamise kontseptsiooni WEU juhitud operatsioonides tuleks edasi arendada.
10. Eespool esitatud põhimõtete kohaselt ja Berliini otsustele tuginedes oleme seepärast valmis määratlema ja võtma vastu asjakohase korra, loomaks Euroopa Liidule hõlpsa juurdepääsu alliansi ühisvahenditele operatsioonides, milles allianss kui tervik ei osale alliansina sõjaliselt. Nõukogu alaline istung kiidab heaks järgmised korraldused, mis vastavad NATO operatsioonide nõuetele, on kooskõlas selle juhtimisstruktuuri sidususega ning peaksid käsitlema järgmist:
 - a. ELile kindlustatud juurdepääs NATO planeerimisvahenditele, mis võivad soodustada ELi juhitud operatsioonide sõjalist planeerimist;
 - b. eelnevalt kindlaks määratud ja ELi juhitud operatsioonides kasutamiseks ette nähtud NATO võimsuste ja ühisvahendite ELile kättesaadavuse presumpatsioon;

- c. Euroopa juhtimisvõimaluste määratlemine ELi juhivate operatsioonide puhuks, täiustades DSACEURi rolli nii, et see saaks täielikult ja kehtivalt võtta vastu oma Euroopa kohused;
- d. NATO kaitseplaneerimissüsteemi edasiarendamine vägede kaasamisvõimaluste laiendamiseks ELi juhivate operatsioonides.

Me anname Nõukogu alalisele istungile ülesande tegeleda pidevalt nimetatud meetmetega, võttes seejuures arvesse ELi asjaomase korra arengut. Nõukogu esitab oma soovitud ministritele arutamiseks nende järgmiseks kohtumiseks.

11. Me oleme lansseerinud alliansi kaitsevõime suurendamiseks kaitsevõimealgatuse programmi, tagamaks kõikide alliansi tulevaste missioonide raames toimuvate mitmeriigiliste operatsioonide tõhususe praeguses ja ennustatavas julgeolekukeskkonnas, pöörates erilist tähelepanu alliansi vägede (ning vajadusel ka alliansi ja partnerite vägede) koostegutsemisvõime parandamisele. Kaitsevõime suureneb, kui paraneb alliansi vägede lahinguvalmidus ja mobiilsus, nende vastupidavus ja logistika, ellujäämisvõime ja tõhus tegutsemisvõime ning samuti juhtimis-, kontrolli- ja teabesüsteemid. Sellega seoses kiidame heaks Nõukogu otsuse hakata 1999. aasta lõpust rakendama Rahvusvahelise Ühendatud Väeliikide Logistikakeskuse kontseptsiooni ning arendada aastaks 2002 välja C3-süsteemi arhitektuur, et panna alus alliansi võimaluste integreeritud keskmale, mis võib ühilduda riigisiseste süsteemidega. Me oleme moodustanud ajutise kõrgetasemelise juhtgrupi, mis peab kontrollima kaitsevõimealgatuse programmi rakendamist ning täitma asjaomaste planeerimisküsimuste kooskõlastamise ja ühtlustamise nõuet, sealhulgas kaitseväge planeerimisega tegelevate liitlaste puhul, et kaitse- ja koostegutsemisvõime parandamisega saavutatavad tulemused jääksid püsima. Ka koostegutsemisvõime ja kriitiliste oskuste parandamine peaks tugevdama NATO Euroopa-sammast.
12. Me kinnitame taas, et jääme kindlaks Daytoni läbirääkimistel saavutatud ja Pariisis alla kirjutatud 1995. aasta rahuleppele, mille tulemusel tekkis Bosnia ja Hertsegoviina terviklik, demokraatlik, paljurahvuseline riik, ning rahuleppe täielikule rakendamisele. Me kordame oma valmisolekut teha konstruktiivset koostööd kõikide rahulepet toetavate ja selle rakendamise poole püüdlevate pooltega.
13. Detsembris 1998 kokku tulnud Madridi rahutagamisnõukogu kinnitas, et edasised kaks aastat on Bosnia ja Hertsegoviina rahuprotsessi tugevdamisele elulise tähtsusega, ning tunnistas, et SFORi kohalviibimine on endiselt oluline nii rahu säilitamiseks kui ka selleks, et pakkuda tsiviilülesehitustöö jaoks turvalist keskkonda ja abi. Pögenike tagasipöördumine aladele, kus nad on vähemuses, on endiselt oluline poliitilise stabiilsuse ja lepituse saavutamiseks. Me toetame selle protsessi jätkamisele suunatud jõupingutusi.
14. SFOR jätkab tihedat ja tõhusat koostööd kõrgema eriesindajaga, kelle rolli me toetame, Rahvusvahelise Kriminaaltribunaliga endise Jugoslaavia asjus, OSCE ja muude suuremate rahvusvaheliste organisatsioonidega, ÜRO rahvusvaheliste politseieriüksustega ning samuti muude agentuuridega, mis rakendavad ellu rahuleppe tsiviilaspekte. Me tunnustame suurt panust, mille on Bosniasse ja Hertsegoviinasse rahu toomisele kaasaaitamisel andnud nii NATO kui ka partnerriikide SFORis teenivad mehed ja naised.
15. SFORi kohalolek ei saa aga kesta lõputult. Hetkel SFORi täiustatakse. Me märgime, et Nõukogu alaline istung uurib SFORi võimalikku tulevast suurust ja struktuuri.
16. Jätkuv kriis Kosovos ja selle ümbruskonnas ohustab veelgi destabiliseerida Jugoslaavia Liitvabariigist väljapoole jäävaid piirkondi. Suurema ebastabiilsuse võimalus tekitab vajaduse põhjaliku meetodika järele selle Kagu-Euroopa kriisipiirkonna stabiliseerimiseks. Me tunnustame ja kinnitame ülimat vajadust muuta Kagu-Euroopa piirkonnaks, kus ei oleks vägivalda ega ebastabiilsust. Seega on vaja rahvusvahelise üldsuse uuel tasemel aktiivset osalemist julgeoleku, heaolu ja demokraatliku kodanikuühiskonna ülesehitamisel, mis viiks aja jooksul täieliku integreerumiseni suuremasse Euroopa perekonda.

17. NATO on täis kindlat taht täita täielikult oma rolli selles protsessis, aidates kaasa turvalisemate ja koostööalimate suhete loomisele selle piirkonna riikidega ja riikide vahel. Võttes arvesse iga selle piirkonna riigi majanduse arengu eripärasid ning probleemide mitmekesisust ja kompleksust, peavad piirkonna arendamisele ja stabiliseerimisele suunatud rahvusvahelise üldsuse jõupingutused olema laiaulatuslikud, sidusad ja hästi kooskõlastatud. Et neid eesmärke saavutada, peavad NATO, WEU, EL, OSCE ja ÜRO tegema tihedat koostööd. Olulist rolli täidavad ka rahvusvahelised rahandusinstituutsioonid. Alliansi jõupingutused Kagu-Euroopa piirkondliku julgeoleku ja stabiilsuse suurendamisel ja humanitaarprobleemide lahendamisel ning muude rahvusvaheliste organisatsioonide ja ka piirkonna enda riikide jõupingutused peaksid üksteist vastastikku täiendama.
18. Homme seisab meil ees kohtumine Kagu-Euroopa riikide kolleegidega. Me kavatsime panna sellel kohtumisel aluse NATO konsultatsioonide jätkamisele piirkonna riikidega. Vastavalt sellele teeme neile ettepaneku moodustada nõuandev foorum julgeolekuküsimuste arutamiseks, mis ühendaks asjakohasel tasemel kõiki NATO liikmeid ja piirkonna riike.
19. Me anname Nõukogu alalisele istungile korralduse viia see ettepanek vajadusel EAPC ja rahupartnerlusprogrammi raames ellu muuhulgas järgmistes valdkondades:
 - vajaduse korral 19+1 konsultatsioonid;
 - piirkondliku koostöö soodustamine EAPC koostöömehhanismi raames, võttes arvesse muid piirkondlikke programme;
 - vajadusel NATO julgeolekukoostöö alased sihtprogrammid piirkonna riikidele;
 - rahupartnerlusprogrammi piirkondliku tähtsusega aktsioonid ja õppused;
 - piirkonnale antava alliansi ja partnerite kahepoolse abi parem määratlemine ja kooskõlastamine.
20. Alliansi püüd tõhustada Kagu-Euroopa piirkondlikku julgeolekut täiendab muude rahvusvaheliste organisatsioonide ja ka piirkonna enda riikide sellekohaseid jõupingutusi. Me tervitame 27. mail 1999 toimuvat Euroopa Liidu Kagu-Euroopa stabiilsuspakti konverentsi, Kagu-Euroopa koostööprotsessi ning muidki piirkondlikke meetmeid. Väga oluline on eri programmide vaheline sidusus ja kooskõlastatus.
21. Balkani piirkonna julgeolek on oluline püsiva stabiilsuse saavutamiseks kogu Euro-Atlandi piirkonnas. Meie eesmärk on Balkani riikide integratsioon Euro-Atlandi piirkonda. Me soovime, et kõik Kagu-Euroopa riigid ja rahvad tunneksid rõõmu rahust ja julgeolekust ning seaksid üksteisega sisse normaalsed suhted, mis põhineksid inimõiguste, demokraatia, isikuvabaduse ja õiguse ülimuse põhimõtete austamisel.
22. Me kinnitame taas, et jääme kindlaks Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu ja rahupartnerlusprogrammi raames toimuvatele konsultatsioonidele, partnerlusele ja praktilisele koostööle. Me võtame endale täna kohustuse saavutada 21. sajandiks oma partneritega tõhusamad ja tegusamad suhted, mis suurendavad stabiilsust, vastastikust usaldust ja julgeolekut kogu Euro-Atlandi piirkonnas. Tänu EAPC-le ja rahupartnerlusprogrammile on muutunud poliitilis-sõjalised vahekorrad kogu mandril ning samas on alliansi ja partnerite jaoks nii EAPCst kui ka rahupartnerlusprogrammist saanud rahu- ja julgeolekualaste konsultatsioonide ja ühistegevuse korraldamise valikvahendid. Me jääme ootama konsultatsioone oma partneritega homsel EAPC tippkohtumisel.
23. 1997. aastal asutatud EAPC soodustab olulisel määral alliansi ja tema partnerite vahel toimuvaid tugevamaid poliitilisi konsultatsioone ja praktilist koostööd julgeolekuprobleemide lahendamiseks. Me tunnustame seda poliitiliste konsultatsioonide suurenenud osakaalu, mis on suurendanud läbipaistvust ja usaldust kõikide EAPC liikmete hulgas. Allianss ja tema partnerid on

- pidanud korrapäraseid konsultatsioone piirkondliku, näiteks Bosnia ja Hertsegoviina ning Kosovo julgeoleku küsimustes. Samuti oleme välja arendanud uued koostöövaldkonnad, nagu näiteks rahuvalve, humanitaardemineerimine, kontroll kergerelvade liikumise üle ning katastroofi- ja humanitaarabi kooskõlastamine.
24. Meil on hea meel, et allianss ja tema partnerid on viis aastat täitnud edukalt rahupartnerlusprogrammi ning et 1997. aastal algatatud programmitäiustused on täielikult ellu rakendatud. Täiustatud rahupartnerlusprogramm on kindlustanud NATO ja tema partnerite vahelise koostöö otsese soodsa mõju Euro-Atlandi piirkonna stabiilsusele ja julgeolekule. Programmi 15 partneri osalemine IFORis/SFORis näitab, kui kasulik on olnud keskendada programm koostegutsemisvõimele, ning on väärtuslik õppetund alliansile ja tema partneritele nende tulevases koostöös. Partnerriikide rahvusvaheliste volitustega ohvitseride viibimine NATO sõjalises peakorteris annab partneritele võimaluse osaleda NATO rahupartnerlusõppuste ning NATO juhitavate rahupartnerlusoperatsioonide planeerimisel. Samuti on täiustatud rahupartnerlusprogramm võimaldanud NATO võtta meetmeid Albaania ja endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi toetamiseks nende ainulaadsete julgeolekuprobleemide osas.
25. Me tervitame meetmeid ja hoiame neid tähelepanu all, mis on ette nähtud selleks, et muuta partnerlus tegusamaks ja tagada partnerite suurem kaasatus asjaomasesse otsustamisse ja planeerimisse, nii nagu me seda ette kujutasime oma Madridi deklaratsioonis. Need meetmed kindlustavad selle, et partnerlus suudab oma eesmärgi käsitleda paremini, ning moodustavad 21. sajandiks kindla pinna partnerluse kui NATO ja tema partnerite julgeolekukoostöövõrgu keskme jätkuvalle arengule. Selle eesmärgi edendamiseks oleme täna kiitnud heaks järgmise laiaulatusliku paketi. Me oleme:
- kiitnud heaks NATO juhitavate rahupartnerlusoperatsioonide poliitilis-sõjalise raamistiku, mis suurendab partnerite rolli selliste operatsioonide poliitilises juhendamises ja järelevalves, planeerimises ning juhtimises;
 - kiitnud heaks laiendatud ja kohandatud planeerimis- ja aruandlusprotsessi, mis omakorda suurendab rahupartnerlusaktioonideks kättesaadavateks tehtud partnervägede koostegutsemisvõimet ning võimaldab partneritel toetada eesmärgipärasemalt ja suuremal määral tulevasi NATO juhitavaid rahupartnerlusoperatsioone väärtuslike vägede ja võimsustega;
 - kiitnud heaks NATO juhitavate rahupartnerlusoperatsioonide operatiivvõimekuse kontseptsiooni eelnõu, mis näeb ette tihedama sõjalise koostöö alliansi ja partnerite vahel parandamiseks partnerriikide vägede ja võimsuste suutlikkust tegutseda koos alliansiga NATO juhitavates rahupartnerlusoperatsioonides, ning andnud Nõukogu alalisele istungile korralduse jätkata selle edasiarendamist;
 - kiitnud heaks rahupartnerlusprogrammi raames toimuva õppe- ja haridustegevuse tõhustamise programmi eelnõu, optimeerimaks ja ühtlustamaks NATO poolt korraldatavaid ja riiklikke rahupartnerlusaktioone, et paremal tasemel täita tõhusama ja tegusama rahupartnerlusprogrammi praegusi ja tulevasi nõudeid. Eelnõusse on lisatud kolm uut rahupartnerlusprogrammi vahendit – rahupartnerlusprogrammiga hõlmatud kaitseakadeemiade ja julgeoleku-uuringute instituutide konsortsium, rahupartnerlusprogrammi õppuste simulatsioonivõrgustik ja rahupartnerlusprogrammi väljaõppekeskused. Me oleme andnud Nõukogu alalisele istungile ülesande töötada välja rahupartnerlusprogrammi väljaõppe ja hariduse süvendamisprogramm.
26. Me jääme kindlaks oma partnerlusele Venemaaga, mis põhineb NATO-Venemaa suhete põhiaktiil. NATO ja Venemaa taotleavad Euro-Atlandi piirkonna julgeoleku ja stabiilsuse kindlustamisel ühist eesmärki. Kogu Kosovo kriisi ajal on NATO ja Venemaa jaganud rahvusvahelise üldsuse ühiseesmärgi: peatada vägivald, vältida humanitaarkatastroofi ning luua eeltingimused poliitilisele lahendusele. Need eesmärgid jäävad samaks edaspidigi. Kriiside ajal on konsultatsioonide ja dialoogi osatähtsus veelgi suurem. NATO ja tema liikmesriigid on kindlalt otsustanud

- lähendada sellelt Venemaaga ühiselt pinnalt, mis on seotud rahvusvahelise reaktsiooniga Kosovo kriisile, ning on valmis edaspidi jätkama konsultatsioone ja koostööd põhiakti vaimus.
27. NATO ja Venemaa tihedad sidemed mõjutavad oluliselt Euro-Atlandi piirkonna stabiilsust ja julgeolekut. Alates alusdokumendi sõlmimisest 1997. aasta mais on konsultatsioonide ja koostöö tihendamisel Venemaaga saavutatud arvestatavat ja julgustavat edu. NATO-Venemaa Alalisest Ühisnõukogust on saanud konsultatsioonide, läbipaistvuse, usaldusloome ning koostöö edendamise tähtis foorum. Venemaa osalemine Bosnia ja Hertsegoviina rahuleppe rakendamisel oli oluline samm uute koostöösuhete suunas. Me oleme välja arendanud ulatusliku dialoogi sellistes küsimustes nagu desarmeerimine ja relvastuskontroll, sealhulgas Euroopa tavarelvastuslepingu kohandamine, rahuvalve ning samuti tuumarelvastusega seotud küsimused. Samamoodi iseloomustavad seda üha tihenevat koostööd strateegia-, kaitsepoliitika- ja kaitседoktriinid, eelarvemajanduse ja infrastruktuuri arendamise programmid ning tuumarelvade leviku tõkestamine.
 28. Me peame väga oluliseks NATO ja Ukraina tugevat, püsivat partnerlust. Ukrainal on oluline roll Euro-Atlandi piirkonna ning eelkõige Kesk- ja Ida-Euroopa julgeoleku ja stabiilsuse tugevdamisel. Meil on hea meel edusammude üle, mida on tehtud alates NATO-Ukraina eripartnerlusharta allakirjutamisest Madridis, ja me jätkame meie eripartnerluse tugevdamist. Samuti toetame edaspidigi Ukraina suveräänsust ja sõltumatust, territoriaalset terviklikkust, demokraatlikku arengut, majanduslikku heaolu ja tuumavaba staatust kui Euroopa stabiilsuse ja julgeoleku põhitagajaid. Me julgustame Ukrainat jätkama oma riigi demokraatlikku ning majanduslikku ümberkorraldamist, sealhulgas kaitseriformi, ning kinnitame, et NATO toetab Ukrainat tema püüdlustes selle eesmärgi saavutamiseks. Me avaldame tunnustust kaitseriformi ühistöögrupi edusammudele. Me tervitame NATO kontaktbüroo avamist Kiievis suurendamaks veelgi Ukraina kui eripartneri rolli. Samuti ootame rõõmuga NATO-Ukraina Komisjoni tänast esimest tippkohtumist.
 29. Vahemere-dialoog on alliansi ühistegeliku julgeolekumetoodika lahutamatu osa, sest kogu Euroopa julgeolek on tihedalt seotud Vahemere piirkonna julgeoleku ja stabiilsusega. Meil on hea meel meie Vahemere-dialoogi arengu üle. Dialoog on oma laadilt pidevalt arenev ning me tervitame edusamme, mida tehakse laiaulatuslikuma ja tihedama koostöö ning dialoogi suunas Vahemere piirkonna riikidega. Me avaldame tunnustust Vahemere-dialoogi raames toimuva poliitilise ja praktilise koostöö tõhustamisele, mis on kooskõlastatud Nõukogus alalisel istungil, ning anname samas Nõukogule korralduse jätkata selle alustatud rakendamist. Me julgustame liitlas- ja Vahemere-dialoogi riike korraldama selliseid üritusi, nagu 1997. aasta Rooma konverents ja 1999. aasta Valencia konverents kui meetmeid, mis suurendavad vastastikust mõistmist piirkonnas. Me loodame, et meile avanevad uued võimalused koostöö tõhustamiseks valdkondades, kus NATO võib osutada väärtuslikku kaasabi, eelkõige sõjanduses, ning valdkondades, mille suhtes dialoogi riigid on oma huvi üles näidanud. Dialoog ja muudki rahvusvahelised ettevõtmised, sealhulgas ELi Barcelona protsess, täiendavad ja tugevdavad üksteist vastastikku ning soodustavad seega läbipaistvust ja usaldusloomet piirkonnas.
 30. Tuuma-, bioloogiliste ja keemiarelvade ning nende tarnimisvõimaluste levik võib otseselt sõjaliselt ohustada liitlaste elanikkonda, territooriumi ja vägesid ning on seepärast alliansi jaoks edaspidigi tõsine probleem. Alliansi ja tema liikmete põhimõtteline eesmärk massihävitusrelvade leviku tõkestamisel on vältida massihävitusrelvade levimist või, kui see ei ole võimalik, takistada seda diplomaatiliste vahenditega. Me kordame oma täielikku toetust rahvusvahelistele tuumarelvade leviku tõkestamise režiimidele ning nende tugevdamisele. Me tunnustame sel alal saavutatud edu. Vastuseks alliansi julgeolekut ähvardavatele ohtudele, mida kujutab endast massihävitusrelvade ja nende tarnimisvõimaluste levik, oleme algatanud programmi, mis rajaneb Brüsseli tippkohtumisest alates alliansi selles valdkonnas võetud poliitiliste ja sõjaliste meetmete tõhustamiseks tehtud töö.
 31. Osutatud massihävitusrelvastuse-alane programm tagab NATOs elavama, strukturesema debati, mis loob liitlaste hulgas parema üksteisemõistmise massihävitusrelvastusküsimustes ning nendele

- küsimustele vastamises; parandab liitlaste teadlikkust massihävitusrelvastusküsimustes ning sellealase teabevahetuse kvaliteeti ja kvantiteeti; on liitlastele toeks avaliku teabestrategia väljaarendamisel, suurendamaks avalikkuse teadlikkust massihävitusrelvastusega seotud küsimustes ning tõhustamaks liitlaste püüdeid massihävitusrelvastuse leviku tõkestamisele suunatud jõupingutuste toetamisel; tõhustab olemasolevaid liitlasprogramme, mis suurendavad sõjalist valmisolekut massihävitusrelvadega seotud olukorraks ning astumaks vastu massihävitusrelvadega seotud ohtudele; tugevdab teabevahetust liitlaste massihävitusrelvade hävitamise ja abi kahepoolsetes programmides; suurendab liitlaste võimalusi abistada üksteist oma tsiviilelanikkonna kaitsel massihävitusrelvadega seotud ohuolukordades; ning loob NATO Rahvusvahelise Ametkonna alluvusse massihävitusrelvadega tegeleva keskuse, mis peab neid püüdlusi toetama. Massihävitusrelvastus-alane programm koondab alliansi poolt massihävitusrelvade leviku tõkestamisel tehtud töö poliitilised ja sõjalised aspektid.
32. Relvastuskontroll, desarmeerimine ja massihävitusrelvade leviku tõkestamine mängivad edaspidi põhilist rolli alliansi julgeolekueesmärkide saavutamisel. NATOl on selles valdkonnas kauaaegne kohustus. Liitlasvägesid – nii tava- kui ka tuumavägesid – on osaliselt muutunud julgeolekukeskkonna tõttu külma sõja lõpust alates oluliselt vähendatud. Kõik liitlased on kesksete desarmeerimis- ja massihävitusrelvade leviku tõkestamise lepete, nagu tuumarelvade leviku tõkestamise leping, bioloogiliste ja toksinrelvade konventsioon ning keemiarelvade konventsioon, osalised ning kohustatud neid leppeid täielikult rakendama. NATO on kaitseühendus, mis püüdleb võimalikult väheste, kuid samas kõikide alliansi missioonide suhtes kehtivatele nõuetele vastavate jõududega julgeoleku ja stabiilsuse suurendamise poole. Osana oma laiaulatuslikust julgeolekumetoodikast toetab NATO aktiivselt nii tava- kui ka tuumarelvastuse kontrollimist ja desarmeerimist ning jääb kindlaks oma massihävitusrelvade ja nende tarnimisvõimaluste leviku tõkestamise metoodikale. Üleüldise strateegilise arengu ning tuumarelvade vähenenud rolli taustal kaalub allianss usaldust ja julgeolekut loovate meetmete, kontrollimise, massihävitusrelvade leviku tõkestamise, relvastuskontrolli ja desarmeerimise võimalusi. Nõukogu alaline istung teeb detsembris ministritele ettepaneku, kuidas selliseid võimalusi kaaluda. Selle ülesande täidavad NATO asjaomased organid. Me toetame tihenevaid konsultatsioone Venemaaga, mis toimuvad Alalise Ühisnõukogu raames nendes ja muudeski valdkondades, ning samuti Ukrainaga NATO-Ukraina Komisjoni ja muude partneritega EAPC raames.
33. Euroopa tavarelvastusleping on Euroopa julgeoleku nurgakivi. Me kinnitame taas, et oleme kindlalt otsustanud kohandada lepingut nii, et see vastaks uuele julgeolekukeskkonnale ning sillutaks Euroopas teed suuremale tavajulgeolekule ja -stabiilsusele. Seni peetud läbirääkimiste käigus on alliansi liikmed juba teatanud oma valmisolekust kohustuda vähendama oma sõjavarustust või üksusi ning me soovime väga teistelgi võtta sarnasest suuremahulisest vähendamisest eeskuju. Sellega seoses on meil hea meel, et 1999. aasta märtsis saavutati Viinis Euroopa tavarelvastuslepingu osaliste vahel seni lahendamata võtmeküsimustes üksmeel, mis võimaldab viivitamatult jätkata tööd lepingu kohandamisel. Liitlased teevad kõik endast oleneva, et lõpetada lepingu kohandamine allakirjutamiseks OSCE Istanbuli tippkohtumisel, mis toimub novembris 1999. Kohandamise ajal on esmatähtis kehtiva lepingu ja sellega seotud dokumentide täielik rakendamine.
34. Me kutsume Venemaad üles viivitamatult ratifitseerima START II lepingut. See avaks tee tuumaarsenali olulisele vähendamisele ning lubaks samuti avada läbirääkimised START III lepingu osas, mille eesmärk oleks tuumarelvastuse täiendav ulatuslik vähendamine. Me toetame edaspidi ustavalt seda, et laiaulatuslik tuumakatsetuste keelustamise leping jõustuks võimalikult kiiresti, ning kutsume kõiki riike üles lepinguga õigel ajal ühinema ja seda rakendama. Me toetame seda, et varakult alustataks läbirääkimisi lõhkeaine vähendamise lepingu üle.
35. Me oleme otsustanud kindlalt saavutada edu õiguslikult siduva ja muuhulgas tõhusaid kontrollimeetmeid sisaldava protokolliga osas tugevdamiseks kokkulepet ja edendamaks läbipaistvust, mis tõhustab bioloogiliste ja toksinrelvade konventsiooni rakendamist. Me rõhutame veel kord, kui tähtis on kõikide vankumatu poolehoid keemiarelvade konventsioonile ja selle tõhus rakendamine.

- Me toetame demineerimispuudlusi Bosnias, praktiliste programmide väljatöötamist EAPC egiidi all ning – konventsiooniosaliste puhul – Ottawa konventsioonist tulenevate kohustuste täitmist.
36. Me kutsume Valgevenet, Venemaad ja Ukrainat üles viivitamatult ratifitseerima “Avatud taeva” lepingut.
 37. Me püüame üksteist vastastikku täiendades tihendada alliansi sidemeid ja koostööd muude rahvusvaheliste organisatsioonidega, millel on oma osa demokraatia kindlustamisel ja rahu säilitamisel Euro-Atlandi piirkonnas.
 38. Vastavalt Washingtoni lepingule tunnustame Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu esmatahtsat ülesannet säilitada rahvusvaheline rahu ja julgeolek. Allianss ja ÜRO on teinud tõhusat koostööd Bosnia ja Hertsegoviina rahulepingu rakendamisel. Me loodame, et saame sidemeid ja teabevahetust ÜROga konfliktide ennetamise, kriiside reguleerimise ning kriisiohjamisoperatsioonide, sealhulgas rahuvalve ja humanitaarabi, vallas toimuva koostöö raames edasi arendada. Kosovo kriisis kasutab allianss oma tsiviil- ja sõjajõude tegemaks koostööd humanitaar- ja põgenikeabi valdkonna juhtivaima agentuuri UNHCRiga ning samuti muude asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonidega humanitaar- ja põgenikeabi andmisel. Allianss kaalub sarnast koostööd igal üksikul juhul tulevikuski.
 39. Alliansi ja Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) vaheline koostöö ja kooskõlastustegevus on kasvanud oluliselt toetuse valgusel, mida me oleme osutanud OSCE juhitud Kosovo kontrollimissioonidele. Me loodame, et saame neid meie organisatsioonide vahele ehitatud tähtsaid sildu kasutada OSCE üksteist täiendavate institutsioonide vahelise koostöö arendamise üldkontseptsiooni vaimus, et teha koostööd konfliktide ennetamisel, rahuvalves, kriisiohjamisel ja kriisijärgsel rehabiliteerimisel. Me toetame edaspidigi OSCE jõupingutusi Euroopa julgeolekuharta väljatöötamisel, mille OSCE 1999. aasta novembris Istanbulis toimuv tippkohtumine oleks valmis vastu võtma.
 40. Allianss ja Euroopa Liit jagavad ühiseid strateegilisi huve. Meie mõlema püüded luua endises Jugoslaavias rahu täiendavad üksteist. Mõlemad organisatsioonid toetavad otsustavalt rahu ja stabiilsust mandri-Euroopas. Kahe organisatsiooni vahelist koostööd ühishuviküsimustes, mis tuleks igal üksikul juhul eraldi määratleda, võiks edasi arendada, kui see suurendab NATO ja ELi meetmete tõhusust.
 41. Allianss on algatanud NATO juhtimisstruktuuri jätkuva kohandamise ulatusliku programmi eesmärgiga allianssi tulevasteks katsumusteks paremini ette valmistada. Vastavalt sellele tervitavad liitlased otsust kuulutada alanuks uus etapp alliansi juhtimisstruktuuri rakendamises. See tagab NATO suutlikkuse täita kõiki oma missioone tõhusamalt ja paindlikumalt, toetab laienenud allianssi ja tegusamaid suhteid partneritega ning näeb osana ESDI väljakujundamisest NATO raames ette Euroopa juhtimiskorra, tänu millele oleks võimalik ette valmistada, toetada, juhtida ja läbi viia WEU juhitavaid operatsioone. Pärast edukaid katseid oleme asunud täielikult rakendama CJTFide kontseptsiooni, mille näol on tegemist uue tähtsa abivahendiga järgmise sajandi kriiside reguleerimisel. Liitlased tervitavad ka Hispaania täielikku liitumist NATO sõjaväelisse struktuuri alates käesoleva aasta jaanuarist, mis on taas üks tähtis verstapost alliansi ajaloos.
 42. Terrorism ohustab tõsiselt rahu, julgeolekut ja stabiilsust, võides ohustada ka riikide territoriaalset terviklikkust. Me kordame taas oma hukkamõistu terrorismile ja kinnitame, et jääme kindlaks oma otsusele võidelda sellega vastavalt oma rahvusvahelistele kohustustele ja riigisisestele õigusaktidele. Terrorismiohu tõttu NATO tegevvägedele ja rajatistele on vaja võõrustajariigi ülesandeid arvesse võttes kaaluda ja välja töötada asjakohased meetmed nende jätkuvaks kaitseks.
 43. NATO riigipead ja valitsusjuhid usuvad, et Põhja-Atlandi Alliansi eduka tuleviku võti on kõikide oma liikmete julgeolekut toetavate moodsate relvade ja tehnoloogia tõhus tootmine ja kättesaadavus. Me usume samuti, et ka elujõuline kaitsetööstus nii siin- kui ka sealpool Atlandi

ookeani mängib olulist rolli NATO sõjajõudude tõhusas talitluses. Seepärast tervitame jätkuvat üleatlandilist kaitsetööstuskoostööd, aitamaks tagada koostegutsemisvõimet, automatiseeritud suurtootmist, konkurentsivõimet ja uuendusmeelt. Me püüame tagada seda, et NATO relvastustegevus vastab alliansi ette kerkivatele sõjalistele vajadustele.

44. Me tervitame NATO Parlamentaarse Assamblee (NPA) presidendi ja muude esindajate viibimist Washingtonis. NPA mängib tähtsat rolli, täiendades NATO jõupingutusi, mis on suunatud üleeuroopalise stabiilsuse laiendamisele. Seepärast peame väga tähtsateks oma suhteid NPAGA ühishuvivaldkondades. Samuti hindame Atlandi Lepingu Organisatsiooni panust alliansi ja tema eesmärkide mõistmise edendamisse avalikkuses.

45. Me väljendame oma sügavaimat tänu Ameerika Ühendriikide valitsuse poolt Põhja-Atlandi lepingu 50. juubeli puhul osutatud lahkuse eest.

NATO WASHINGTONI TIPPKOHTUMISE TULEMUSED

„21. sajandi NATO algus on tänases päevas.”

(NATO Washingtoni tippkohtumise kommünikee)

NATO pidas 23.–25. aprillil 1999 Washington DCs oma 50aastase ajaloo 15. tippkohtumise. Tippkohtumine toimus erandlikul ajal kesk juubeliüritusi, millele andis oma värvingu NATO pretseden-ditu õhukampaania eesmärgiga tuua rahu Kosovosse Jugoslaavia Liitvabariigis. Kuigi tippkohtumine keskendus paratamatult valdavalt Kosovo kriisile, kiitsid NATO liidrid sellest olenemata heaks suure hulga muidki programme ja saavutusi, millel on alliansi jaoks kaugeleulatuvad tagajärjed.

Washingtoni tippkohtumise tulemustega täideti kaaks aastat varem, juulis 1997 toimunud Madridi tippkohtumise lubadused. Madridis kutsus allianss Tšehhi Vabariiki, Ungarit ja Poolat alustama ühinemis-läbirääkimisi ning lubas, et üks jääb avatuks teistele. Washingtonis võtsid nimetatud kolme riigi juhid esimest korda sisse oma kohad tippkohtumiste ümarlaua ääres ja allianss avaldas programmi, mis oli koostatud muude huvitatud riikide jaoks, aitamaks neil valmistuda võimalikuks tulevaseks liikmelisuseks. „Eespool nimetatud kolm uut liiget ei jää viimasteks,” sedastasid alliansi liidrid Washingtoni tippkohtu-mise kommünikees.

Madridis olid NATO liidrid töotanud tõhustada rahupartnerlusprogrammi ja alliansi partnerlusega seotud tegevuse kõiki tahke; Washingtonis märkisid liidrid ära sellealased edusammud ning avaldasid uued programmid alustatud töö edasiviimiseks. Madridis olid alliansi liidrid esitanud taotluse vaadata läbi strateegiline kontseptsioon (mis on oma põhiolemuselt alliansi ülesandeid ja nende saavutamiseks ette nähtud vahendeid kokkuvõttev avaldus); Washingtonis kiideti heaks uus strateegiline kontseptsioon, mis peegeldab muutunud Euro-Atlandi julgeolekukeskkonda 20. sajandi lõpus. Madridis olid NATO ja Ukraina kirjutanud alla eripartnerlushartale; Washingtonis toimus esimene NATO liidrite ja Ukraina presidendi tippkohtumine, mil tunnustati Ukraina tähtsust Euro-Atlandi piirkonna julgeolekule ja stabiil-susele.

Washingtoni tippkohtumisel tehtud töö kajastub kõikides tippkohtumise dokumentides, kuid kõige põhja-likumalt Washingtoni tippkohtumise kommünikees ja strateegilises kontseptsioonis. Kommünikeesse on koondatud kõik tippkohtumise ja alliansi põhiteemad sellel alliansi jaoks võtmetähtsusega ajal. Stra-teegiline kontseptsioon valmistab alliansi ette 21. sajandi julgeolekukatsumusteks ja -võimalusteks ning näeb ette tema tulevase poliitilise ja sõjalise arengu suunad.

Tippkohtumise konkreetsete tulemustega – otsuste ja programmide vormis – on allianss jõudnud etappi, millest ta on võimeline astuma 21. sajandisse. Tunnistades, et Euro-Atlandi piirkonna julgeolekuatmos-fäär on viimase kümne aasta jooksul oluliselt muutunud, tunnistab strateegiline kontseptsioon samas siis-ki ka, et “Euro-Atlandi rahu ja stabiilsust ähvardavad uued kompleksed ohud, sealhulgas rõhumine, etnilised konfliktid, majanduslangus, poliitilise korra kokkuvõttev ja massihävitusrelvade levik”. Selles on sätestatud alliansi eesmärgid ja ülesanded tulevikuks ning kajastatud alliansi liikmesriikide kind-lameelsust säilitada „piisav sõjaline kaitsevõime ja selge valmisolek tegutseda kollektiivselt ühiskaitsele...”.

NATO muutuva sõjalise seisundi oluliseks eripäraseks on Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi (ESDI) väljakujundamine alliansi raames. Washingtoni tippkohtumisel tervitasid alliansi liidrid seni sel alal saavutatud edu ning esitasid üleskutse jätkata alustatud tööd, muutmaks ESDI tegelikuseks. Samuti

kutsus NATO ellu kaitsevõimealgatuse programmi, mille eesmärk on aidata alliansi sõjajõududel muuta mobiilsemateks, koostegutsemisvõimelisemateks, vastupidavamateks ja tõhusamateks. Samamoodi viis allianss integreeritud sõjaväejuhtimisstruktuuri sisse muudatused, mis kajastavad muutunud julgeolekukeskkonda. Tänu nendele muudatustele suudab NATO täita oma operatsioone tõhusamalt.

Washingtoni tippkohtumise kommunikatsioonis on visandatud teinegi alliansi programm, nimelt massihävitusrelvastuse programm. NATO põhimõtteline eesmärk selliste hävitusrelvade suhtes on „vältida massihävitusrelvade levimist või, kui see ei ole võimalik, takistada seda diplomaatiliste vahenditega”. Selleks, et reageerida tõhusamalt koos massihävitusrelvade levikuga esilekerkivatele katsumustele, asutab NATO oma peakorteris juures asuvas Rahvusvahelises Ametkonnas massihävitusrelvadega tegeleva keskuse. Keskus kooskõlastab integreeritud poliitilis-sõjalist metoodikat järgmistes ülesannetes: massihävitusrelvadega seotud küsimuste arutelu ja mõistmise edendamine NATO-s; olemasolevate programmide tõhustamine suurendamiseks sõjalist valmisolekut tegutseda massihävitusrelvadega seotud olukordades; ja teabevahetuse tihendamine seoses massihävitusrelvade hävitusabiprogrammidega liitlasriikides.

Isegi kui NATO liidrid kutsusid oma esimesele tippkohtumisele üksnes kolm uut liiget, rõhutasid nad, et üks jääb lahti teistelegi. Tippkohtumisel avaldati liikmelisuse tegevusplaan kui „avatud uste praktiline ilming”. Liikmelisuse tegevusplaan on programm, mis koosneb meetmetest, mille hulgas liikmelisuse vastu huvi väljendanud riigid võivad riigisiseste otsuste alusel ja omal valikul valida. Programm hõlmab viit valdkonda: poliitilised ja majandusküsimused, kaitse- ja sõjalised küsimused, ressursside küsimused, informatsiooni julgeolekuküsimused ja õigusküsimused. NATO rõhutab, et programmi ei tohiks käsitleda liikmelisuskriteeriumide loeteluna ning et riikide jaoks, kes on huvitatud võimalikust tulevasest liikmelisusest, jääb oluliseks aktiivne osalemine rahupartnerlusprogrammis ja EAPCs. Samuti toonitab NATO, et mis tahes liikmelisust käsitlev otsus tehakse igal üksikul juhul eraldi kooskõlas Madridi tippkohtumise deklaratsiooni ning Washingtoni tippkohtumise deklaratsiooniga.

Pärast Põhja-Atlandi Nõukogu tippkohtumist said Washingtonis kokku ka Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu liikmesriikide juhid ja esindajad. EAPC liidrid arutasid olukorda Kosovos ning väljendasid oma toetust rahvusvahelise üldsuse nõuetele ning vastumeelt vägivalla-, represseerimis- ja etnilise puhastuse poliitika suhtes, mida Kosovos teostavad Jugoslaavia Liitvabariigi võimud. Liidrid väljendasid oma toetust laiaulatuslikule julgeolekule ja majanduslikele ja demokraatiat loovatele püüdlustele selle Kagu-Euroopa piirkonna heaks. Samuti kiitsid nad heaks aruande, mille pealkiri on „Liikudes 21. sajandi partnerluse – tõhusama ja tegusama partnerluse – poole”, mille eesmärk on parandada alliansi ja partnerite jõudude võimet tegutseda tulevikus koos.

Kuigi Venemaa keeldus Jugoslaavia sündmuste tõttu Washingtoni tippkohtumisel osalemast, kordasid NATO liidrid Washingtoni tippkohtumise kommunikatsioonis oma ustavust partnerlusele Venemaaga NATO-Venemaa suhete põhiala alusel. Samuti rõhutasid nad, et NATO ja Venemaa tihedad sidemed põhinevad vastastikusel huvil ja on väga olulised Euro-Atlandi piirkonna stabiilsuse ja julgeoleku jaoks.

Samuti toimus NATO liidrite esimene tippkohtumine Ukraina presidendiga. Mõlemad pooled tervitasid eripartnerluse valdkonnas tehtud edusamme ning arutasid mitmesuguseid Euro-Atlandi piirkonna julgeoleku küsimusi.

Washingtoni tippkohtumise kommunikatsioonis kordab NATO Vahemere-dialoogi kui alliansi ühismetoodika tähtsust julgeolekule. NATO liidrid andsid alliansile korralduse püüelda dialoogi alusel algatatud täiustatud poliitilise ja praktilise koostöö täiustuste rakendamise poole.

Washingtoni tippkohtumise saavutused, nii praktilised kui ka kontseptuaalsed, olid mitme aasta töö vili. Samuti kajastasid nad NATO liikmesriikide prioriteete, eelkõige Kosovo konflikti lõpetamise ja Kosovo elanike õiguste taastamise kiireloomulisust. Nad näitasid, et NATO on ühendus, mis on suutnud kohandada muutuvate oludega ning valmis astuma vastu järgmise sajandi katsumustele.

NATO ja Balkani riigid

Avaldus Kosovo kohta

•

Eesistuja kokkuvõtte Põhja-Atlandi Nõukogu kohtumisest riigipeade ja valitsusjuhtide tasemel Jugoslaavia Liitvabariigi piirkonna juhtidega

•

Avaldus pärast välis- ja kaitseministrite kohtumisi

•

Väljavõtteid Washingtoni tippkohtumise kommünikeest NATO rolli kohta endises Jugoslaavias

•

NATO Kosovo konfliktis

•

NATO roll Bosnias ja Hertsegoviinas

AVALDUS KOSOVO KOHTA

tehtud Põhja-Atlandi Nõukogu kohtumisel osalenud
riigipeade ja valitsusjuhtide poolt
Washington DC, 23. ja 24. aprill 1999

1. Kosovo kriis ohustab tõsiselt väärtusi, mille eest NATO on oma asutamisest alates seisnud: demokraatia, inimõigused ja õiguse ülimum. See on rõhumise, etnilise puhastuse ja vägivalda poliitika, mida meelevaldselt teostab Belgradi režiim president Miloševici juhtimisel, oma ülimal väljenduses. Me ei luba sellel terrorikampaanial jätkuda. NATO on otsustanud selle üle kindla võidu saavutada.
2. NATO sõjategevus Jugoslaavia Liitvabariigi (JLV) vastu toetab järgmisi rahvusvahelise üldsuse eesmärke, mis leidsid kinnitust ÜRO peasekretäri ja Euroopa Liidu hiljutistes avaldustes: rahu-meelne, paljurahvuseline ja demokraatlik Kosovo, kus kõik inimesed võivad elada turvaliselt ning kõikidel inimestel on võrdsel alusel üldkehtivad inimõigused ja vabadused.
3. Meie sõjategevus ei ole suunatud Serbia rahva, vaid Belgradi režiimi poliitika vastu, mis on korduvalt lükanud tagasi kõik kriisi rahumeelse reguleerimise katsed. President Miloševic peab tege-ma järgmist:
 - tagama kogu sõjategevuse tõestatava peatamise ning vägivalda ja repressioonide kohese lõpetamise Kosovos;
 - viima Kosovost välja oma sõjaväe, politsei ja poolsõjaväelised üksused;
 - nõustuma rahvusvaheliste sõjajõudude paigutamisega Kosovosse;
 - nõustuma kõikide põgenike ja pagulaste tingimusteta ja ohutu naasmisega ning humanitaarabi-organisatsioonide takistamatu juurdepääsuga nendele; ning
 - kinnitama usutavalt oma tahet teha tööd Rambouillet' kokkulepetel põhineva poliitilise raam-leppe nimel.
4. Nendele tingimustele alternatiivi ei ole. Seni kui Belgrad ei täida rahvusvahelise üldsuse õigus-päraseid nõudmisi ja põhjustab jätkuvalt tohutuid inimkannatusi, jätkub ka alliansi õhukampaania Jugoslaavia sõjamasina vastu. Meie seisukoht on, et vastutus Kosovo elanike julgeoleku eest lasub president Miloševicil ja Belgradi liidritel. Me täidame oma lubaduse Kosovo rahva ees, et nad saavad oma kodudesse tagasi pöörduda ning elada rahu ja julgeolekus.
5. Me intensiivistame NATO sõjategevust, et suurendada survet Belgradile. Liitlasriikide valitsused võtavad lisameetmeid, et suurendada piiranguid Belgradi režiimi suhtes. Nende hulgas on majan-dussanktsioonide ulatuslikum rakendamine ning naftatoodete embargo, mille suhtes me tervitame ELi algatust. Me oleme andnud oma kaitseministritele korralduse teha kindlaks, kuidas oleks NATOl võimalik aidata kaasa sõjavarustuse tarnimise peatamisele, alustades selleks muuhulgas mereoperatsioone, seejuures arvesse võttes võimalikke tagajärgi Montenegro jaoks.
6. NATO on valmis peatama oma õhurünnakud kohe, kui Belgrad on võtnud eespool nimetatud tingimused selgesõnaliselt vastu ja hakanud oma vägesid Kosovost tõestatavalt ning täpse ja kiire ajagraafiku alusel välja viima. See võib toimuda pärast seda, kui võetakse vastu ÜRO Julgeoleku-nõukogu resolutsioon, mida me taotleme ja milles on sätestatud Serbia vägede väljaviimise ja

Kosovo demilitariseerimise nõue ning mis hõlmab rahvusvaheliste sõjajõudude saatmist piirkonda, tagamaks kõikide põgenike ja pagulaste kiiret tagasipöördumist, ning samuti Kosovo rahvusvahelise ajutise valitsuse loomist, mis tagaks Kosovo rahvale üldautonoomia JLV koosseisus. NATO on endiselt valmis moodustama selliste rahvusvaheliste vägede tuuma. Need oleksid oma laadilt rahvusvahelised, kaasates NATO-välise riikide jõudusid.

7. Venemaal on ÜROs eriline koht ning tähtis roll Kosovo konflikti lahendamisel. Selline lahendus peab põhinema rahvusvahelise üldsuse eespool esitatud tingimustel. President Miloševici seni esitatud ettepanekud ei vasta neile. Me soovime teha Venemaaga NATO-Venemaa suhete põhiakti vaimus konstruktiivset koostööd.
8. Jugoslaavia sõjaväe, politsei ja poolsõjaväeliste üksuste poolt hoolikalt kavandatud, piiramatult ja jätkuv rünnak Kosovo elanike ja repressioonid JLV muude vähemuste vastu raskendavad niigi juba ulatuslikku humanitaarkatastroofi. See võib destabiliseerida ka ümbritsevat piirkonda.
9. NATO, tema liikmed ja partnerid on reageerinud humanitaarhädalukorrale ning tugevdavad oma põgenike- ja humanitaarabioperatsioone tihedas koostöös UNHCRiga, mis on selle valdkonna juhtivamaid agentuure, ning muudegi asjaomaste organisatsioonidega. Me anname abi nii kaua kui vaja. Selle ülesande täitmisele aitavad suuremas osas kaasa NATO jõud.
10. Me avaldame austust NATO sõjaväelastele, kelle julgus ja ustavus on meie sõja- ja humanitaaroperatsioonide edu pant.
11. JLV sõjaväe, politsei ja poolsõjaväeliste üksuste julmused Kosovo rahva kallal on enneolematu rahvusvahelise õiguse rikkumine. Meie valitsused teevad koostööd Rahvusvahelise Kriminaaltribunaliga endise Jugoslaavia asjus (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia – ICTY), et selgitada välja kõik – ka kõige kõrgemad – isikud, kellel lasub vastutus sõja- ja inimsusevastaste kuritegude eest. NATO toetab tribunali selle asjakohase teabe hankimise püüetes. Ei ole kehtvat rahu ilma õigluseta.
12. Me tunnustame ja tervitame seda südi toetust, mida piirkonna riigid osutavad meie jõupingutustele Kosovos. Seejuures on tähtsat rolli mänginud eelkõige endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik ning Albaania ja mitte üksnes sellega, et nad on võtnud vastu sadu tuhandeid Kosovo põgenikke. Piirkonna riigid kannavad suuremat osa käesolevast konfliktist tulenevast majanduslikust ja sotsiaalsest koormast.
13. Me ei lepi sellega, et Belgradi režiim ohustab oma naabrite julgeolekut. Meie vastus Belgradi sellistele väljakutsetele oma naabrite suhtes on NATO jõudude kohalolek või kriisiaegne tegevus naaberterritooriumidel.
14. Me kinnitame taas, et toetame kõikide piirkonna riikide territoriaalset terviklikkust ja suveräänsust.
15. Samuti kinnitame taas, et me toetame kindlalt Montenegro demokraatlikku valitsust. Mis tahes samm, mille Belgrad astub selleks, et õõnestada president Djukanovici valitsust, toob endaga kaasa rasked tagajärjed. JLV väed peaksid Prevlaka demilitariseeritud tsoonist lahkuma kohe.
16. Kagu-Euroopa ei saa olla täiesti vaba, õitsev, avatud ja majanduslikult integreerunud enne, kui JLV ei ole läinud üle demokraatiale. Seoses sellega avaldame toetust eesmärgile luua demokraatlik JLV, mis kaitseb kõigi, sealhulgas Vojvodina ja Sandjaki vähemuste õigusi, ning lubame tegutseda sellise muutuse nimel käesoleva konflikti ajal ja pärastki seda.
17. Meie eesmärk on võtta Kagu-Euroopa stabiilsus meie üleatlandilise tegevuskava muude esmatähtsate küsimuste hulka. Meie valitsused teevad NATO ja OSCE ning – need meie hulgast, kes on EL liikmed – Euroopa Liidu kaudu kiireloomulist koostööd toetamaks Kagu-Euroopa riike, mis rajavad oma piirkonnale paremat tulevikku – tulevikku, mis põhineb demokraatial, õiglusel, majanduslikul integratsioonil ning julgeolekukoostööl.

EESISTUJA KOKKUVÕTE

Põhja-Atlandi Nõukogu kohtumine
riigipeade ja valitsusjuhtide tasemel
Jugoslaavia Liitvabariigi piirkonna riikidega
25. aprill 1999

1. NATO riigipead ja valitsusjuhid kohtusid täna oma Albaania, Bulgaaria, endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi¹, Rumeenia ja Sloveenia kolleegidega ning Bosnia ja Hertsegoviina ja Horvaatia välisministritega. Nad arutasid hetkeolukorda Kosovos ja selle mõju piirkonna riikidele ning julgeoleku, heaolu ja stabiilsuse tagamise pikemaajalisi strateegiaid Kagu-Euroopas.
2. Nõustuti üksmeelselt sellega, et Kosovo kriis ohustab tõsiselt kogu Euro-Atlandi üldsust ja eelkõige piirkonda ennast. NATO riigipead ja valitsusjuhid ning piirkonna riikide juhid mõistsid hukka Kosovos jätkuva vägivalda ja represseerimise. Nad rõhutasid, et rõhumine, etniline puhastus ja vägivald peab lõppema ning kõikidel põgenikel ja pagulastel peab olema võimalik pöörduda ohutult ja turvaliselt oma kodudesse tagasi, et Kosovo kriisile oleks võimalik leida usaldusväärne, kindel ja püsiv poliitiline lahendus. Nad rõhutasid, et Jugoslaavia Liitvabariik on paratamatult sunnitud nõustuma rahvusvahelise üldsuse nõudmistega.
3. Kohtumisel väljendati toetust kõikide piirkonna riikide territoriaalsele terviklikkusele ja suveräänsusele.
4. NATO riigipead ja valitsusjuhid tunnistasid, et kriisi humanitaarsed, poliitilised ja majanduslikud tagajärjed mõjutavad kõige enam JLV naaberriike. Osalejad nõustusid suurendama oma jõupingutusi toetamiseks põgenike- ja humanitaarabioperatsioone.
5. NATO riigipead ja valitsusjuhid väljendasid oma tänulikkust jõupingutuste ja solidaarsuse eest, mida JLV naaberriigid on teinud ja osutanud alliansi ning rahvusvahelise üldsuse eesmärkide toetamiseks. Sellega seoses kinnitasid nad taas, et alliansi liikmesriigid on otseselt ja materiaalselt huvitatud JLV naaberriikide julgeolekust ning et NATO vastab Belgradi mis tahes ähvardustele naaberriikide vastu, mis tulenevad NATO vägede viibimisest ja nende tegevusest kriisi ajal naabrite territooriumil.
6. Samuti rõhutati kohtumisel vajadust töötada eri institutsioonide abiga välja pikemaajaline ulatuslik strateegia stabiilsuse ja heaolu kindlustamiseks, mis põhineb demokraatlikel põhimõtetel ning tõhustatud majanduslikul ja poliitilisel arengul. Osalejad rõhutasid oma ühist eesmärki tagada piirkonnale, sealhulgas Jugoslaavia Liitvabariigile parem tulevik, mis põhineks demokraatial, õiglusel, majanduslikul integratsioonil ja julgeolekukoostööl. Jäädi seisukohale, et Daytoni rahuleppe täielik rakendamine on selle oluline osa.
7. NATO ja piirkonna riigid nõustusid jätkama konsultatsioone nii käesoleva Kosovo kriisi kui ka piirkonna jaoks laiaulatuslikuma strateegia väljatöötamise küsimustes.

⁽¹⁾
vt. märkus lk. 15

AVALDUS

tehtud pärast välis- ja kaitseministrite kohtumisi
NATO tippkohtumise raames Washington DCs
23. aprill 1999

Alliansi välis- ja kaitseministrid kohtusid vastavatel mitteametlikel kohtumistel 23. aprillil 1999 Washingtoni tippkohtumise raames, et teha kokkuvõtteid Kosovo kriisist.

Nad vahetasid oma seisukohti piirkonna poliitilise ja sõjalise olukorra suhtes ning rõhutasid, et NATO õhurünnakud jätkuvad niikaua, kuni president Milošević on täitnud rahvusvahelise üldsuse nõudmised, mida riigipead ja valitsusjuhid täna oma avalduses taas kinnitasid. Samuti käsitlesid nad ulatusliku humanitaarabi andmist Albaaniale ja endisele Jugoslaavia Makedoonia Vabariigile¹. Nad tervitasid toetust, mida on NATOle pakkunud piirkonna riigid ja muudki partnerid.

Välisministrid kaalusid julgeoleku ja stabiilsuse edendamise viise Kagu-Euroopas NATO ja muude institutsioonide kaudu.

Kaitseministrid arutasid, kuidas NATO saaks kaasa aidata sõjavarustuse tarnimise peatamisele Jugoslaavia Liitvabariiki.

Ministrid avaldasid austust tuhandetele NATO sõjaväelastele nende piiritu ustavuse eest alliansi sõjalistele ja humanitaarsetele missioonidele.

(1)
vt. märkust lk. 15

VÄLJAVÕTTEID WASHINGTONI TIPPKOHTUMISE KOMMÜNIKEEST NATO ROLLI KOHTA ENDISES JUGOSLAAVIAS

Washingtoni tippkohtumisel kinnitasid NATO riigipead ja valitsusjuhid taas oma seotust Daytoni rahuleppega ning vaatasid läbi Bosnias ja Hertsegoviinas statsioneeruvate stabiliseerimisvägede jooksvad esmatähtsad ülesanded ning vajaduse vägesid kohandada ja arutada nende tulevast suurus ja struktuuri. Lihtsustamiseks on järgmiselt esitatud Washingtoni kommünikee asjaomased lõiked (lõiked 12 kuni 15), mis osutavad nendele küsimustele.

Riigipead ja valitsusjuhid arutasid ka vajadust Kagu-Euroopa kriisipiirkonna stabiliseerimise põhjaliku meetodika järele. Nende kommünikee asjaomased lõiked (lõiked 16 kuni 21) on samuti esitatud allpool.

Kommünikee täistekst on esitatud käesoleva väljaande 1. osas.

- “12. Me kinnitame taas, et jääme kindlaks Daytoni läbirääkimistel saavutatud ja Pariisis alla kirjutatud 1995. aasta rahuleppele, mille tulemusel tekkis Bosnia ja Hertsegoviina terviklik, demokraatlik, paljurahvuseline riik, ning rahuleppe täielikule rakendamisele. Me kordame oma valmisolekut teha konstruktiivset koostööd kõikide rahulepet toetavate ja selle rakendamise poole püüdlevate pooltega.
13. Detsembris 1998 kokku tulnud Madridi rahutagamisnõukogu kinnitas, et edasised kaks aastat on Bosnia ja Hertsegoviina rahuprotsessi tugevdamisele elulise tähtsusega, ning tunnistas, et SFORi kohalviibimine on endiselt oluline nii rahu säilitamiseks kui ka selleks, et pakkuda tsiviilülesehitustöö jaoks turvalist keskkonda ja abi. Põgenike tagasipöördumine aladele, kus nad on vähemuses, on endiselt oluline poliitilise stabiilsuse ja lepituse saavutamiseks. Me toetame selle protsessi jätkamisele suunatud jõupingutusi.
14. SFOR jätkab tihedat ja tõhusat koostööd kõrgema eriesindajaga, kelle rolli me toetame, Rahvusvahelise Kriminaaltribunaliga endise Jugoslaavia asjus, OSCE ja muude suuremate rahvusvaheliste organisatsioonidega, ÜRO rahvusvaheliste politseieriüksustega ning samuti muude agentuuridega, mis rakendavad ellu rahuleppe tsiviilaspekte. Me tunnustame suurt panust, mille on Bosniasse ja Hertsegoviinasse rahu toomisele kaasaaitamisel andnud nii NATO kui ka partnerriikide SFORis teenivad mehed ja naised.
15. SFORi kohalolek ei saa aga kesta lõputult. Hetkel SFORi täiustatakse. Me märgime, et Nõukogu alaline istung uurib SFORi võimalikku tulevast suurus ja struktuuri.”

- “16. Jätkuv kriis Kosovos ja selle ümbruskonnas ohustab veelgi destabiliseerida Jugoslaavia Liitvabariigist väljapoole jäävaid piirkondi. Suurema ebastabiilsuse võimalus tekitab vajaduse põhjaliku meetodika järele selle Kagu-Euroopa kriisipiirkonna stabiliseerimiseks. Me tunnustame ja kinnitame ülimalt vajadust muuta Kagu-Euroopa piirkonnaks, kus ei oleks vägivalda ega

- ebastabiilsust. Seega on vaja rahvusvahelise üldsuse uuel tasemel aktiivset osalemist julgeoleku, heaolu ja demokraatliku kodanikuühiskonna ülesehitamisel, mis viiks aja jooksul täieliku integreerumiseni suuremasse Euroopa perekonda.
17. NATO on täis kindlat tahet täita täielikult oma rolli selles protsessis, aidates kaasa turvalisemate ja koostööaltimate suhete loomisele selle piirkonna riikidega ja riikide vahel. Võttes arvesse iga selle piirkonna riigi majanduse arengu eripärasid ning probleemide mitmekesisust ja kompleksust, peavad piirkonna arendamisele ja stabiliseerimisele suunatud rahvusvahelise üldsuse jõupingutused olema laiaulatuslikud, sidusad ja hästi kooskõlastatud. Et neid eesmärke saavutada, peavad NATO, WEU, EL, OSCE ja ÜRO tegema tihedat koostööd. Olulist rolli täidavad ka rahvusvahelised rahandusinstituutsioonid. Alliansi jõupingutused Kagu-Euroopa piirkondliku julgeoleku ja stabiilsuse suurendamisel ja humanitaarprobleemide lahendamisel ning muude rahvusvaheliste organisatsioonide ja ka piirkonna enda riikide jõupingutused peaksid üksteist vastastikku täiendama.
 18. Homme seisab meil ees kohtumine Kagu-Euroopa riikide kolleegidega. Me kavatseme panna sellel kohtumisel aluse NATO konsultatsioonide jätkamisele piirkonna riikidega. Vastavalt sellele teeme neile ettepaneku moodustada nõuandev foorum julgeolekuküsimuste arutamiseks, mis ühendab asjakohasel tasemel kõik NATO liikmed ja piirkonna riigid.
 19. Me anname Alalisele Nõukogule korralduse viia see ettepanek vajadusel EAPC ja rahupartnerlusprogrammi raames ellu muuhulgas järgmistes valdkondades:
 - vajaduse korral 19+1 konsultatsioonid;
 - piirkondliku koostöö soodustamine EAPC koostöömehhanismi raames, võttes arvesse muid piirkondlikke programme;
 - vajadusel NATO julgeolekukoostöö alased sihtprogrammid piirkonna riikidele;
 - rahupartnerlusprogrammi piirkondliku tähtsusega aktsioonid ja õppused;
 - piirkonnale antava alliansi ja partnerite kahepoolse abi parem määratlemine ja kooskõlastamine.
 20. Alliansi püüd tõhustada Kagu-Euroopa piirkondlikku julgeolekut täiendab muude rahvusvaheliste organisatsioonide ja ka piirkonna enda riikide sellealaseid jõupingutusi. Me tervitame 27. mail 1999 toimuvat Euroopa Liidu Kagu-Euroopa stabiilsuspakti konverentsi, Kagu-Euroopa koostööprotsessi ja muid piirkondlikke meetmeid. Väga oluline on eri programmide vaheline sidusus ja kooskõlastatus.
 21. Balkani piirkonna julgeolek on oluline püsiva stabiilsuse saavutamiseks kogu Euro-Atlandi piirkonnas. Meie eesmärk on Balkani riikide integratsioon Euro-Atlandi piirkonda. Me soovime, et kõik Kagu-Euroopa riigid ja rahvad tunneksid rõõmu rahust ja julgeolekust ning seaksid üksteisega sisse normaalsed suhted, mis põhineksid inimõiguste, demokraatia, isikuvabaduse ja õiguse ülimuse põhimõtete austamisel.”

NATO KOSOVO KONFLIKTIS

NATO EESMÄRGID

NATO eesmärgid Kosovo konflikti suhtes sedastati avalduses, mis tehti Põhja-Atlandi Nõukogu eraõr-ralisel kohtumisel NATOs 12. aprillil 1999 ning mida kinnitasid riigipead ja valitsusjuhid Washingtonis 23. aprillil 1999:

- kogu sõjategevuse tõestatav peatamine ning vägivalda ja repressioonide kohene lõpetamine;
- sõjaväe, politsei ja poolsõjaväeliste üksuste väljaviimine Kosovost;
- rahvusvaheliste vägede paigutamine Kosovosse;
- kõikide põgenike ja pagulaste tingimusteta ja ohutu tagasipöördumine ning humanitaarabiorga-nisatsioonide vaba juurdepääs neile;
- Rambouillet' kokkulepetel ning rahvusvahelisel õigusel ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjal põhineva Kosovo poliitilise raamleppe sõlmimine.

Kogu konflikti ajal on allianss käsitletud nende eesmärkide saavutamist, millega käib kaasas nende täielik rakendamine, kui eeltingimust vägivalda ja inimkannatuste lõpetamisele Kosovos.

KONFLIKTI TAUST

Kosovo asub Lõuna-Serbias ning selle paljurahvuselisest elanikkonnast moodustavad suurema osa etni-lised albaanlased. Piirkonnal oli endise Jugoslaavia koosseisus ulatuslik autonoomia kuni 1989. aastani, kui Serbia liider Slobodan Milošević selle staatust muutis, tühistades autonoomia ning allutades ta Belgradi, Serbia pealinna otsesele kontrollile. Kosovo albaanlased astusid sellele tarmukalt vastu.

Serbia sõja- ja politsei jõudude ning Kosovo albaanlaste vägede vahelise avaliku konflikti tulemusel sai 1998. aasta jooksul surma enam kui 1500 Kosovo albaanlast ning oma kodudest põgenes 400 000 inimest. Rahvusvaheline üldsus avaldas oma sügavat muret süveneva konflikti, selle humanitaarsete tagajärgede ning selle muudesse riikidesse levimise ohu pärast. Muret tekitas ka president Miloševići hooli-matus diplomaatiliste jõupingutuste suhtes lahendada kriis rahumeelselt ja samuti Kosovo albaanlaste sõjaliste üksuste destabiliseeriv roll.

28. mail 1998 sätestas välisministrite tasemel kohtuv Põhja-Atlandi Nõukogu NATO jaoks peaeesmär-ki Kosovo kriisi suhtes:

- aidata leida kriisile rahumeelne lahendus, toetades samas rahvusvahelise üldsuse reaktsiooni; ja
- edendada stabiilsust ja julgeolekut naaberriikides ning eelkõige Albaanias ja endises Jugoslaavia Makedoonia Vabariigis¹.

12. juunil 1998 nõudis kaitseministrite tasemel kohtuv Põhja-Atlandi Nõukogu, et kaalutaks võimalikke tulevikumeetmeid, mida NATO võiks võtta Kosovo kriisi arenedes. See viis suure hulga võimalike sõja-liste operatsioonide arutamisele.

(1)

13. oktoobril 1998, kui olukord oli halvenenud, lubas NATO Nõukogu anda õhurünnakute alustamise käsu. See samm pidi toetama diplomaatilisi jõupingutusi, mis olid suunatud sellele, et Miloševici režiim viiks oma väed Kosovost välja, aitama lõpetada vägivalda ja hõlbustama põgenike tagasipöördumist. Alles viimasel hetkel, pärast täiendavaid diplomaatilisi käike, sealhulgas NATO peasekretäri Solana, USA saadikute Holbrooke'i ja Hilli, NATO sõjalise komitee esimehe kindral Naumanni ja Liitlasvägede Euroopa ülemjuhataja kindral Clarki visiidid Belgradi, nõustus president Miloševic tingimusi täitma ning õhurünnakud peatati.

ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon 1199 väljendas muuhulgas sügavat muret selle üle, et Serbia julgeolekujõud ja Jugoslaavia armee kasutasid ulatuslikult jõudu, ning kutsus konflikti mõlemat poolt üles vaherahu sõlmima. Resolutsiooni vaimus piiritleti pärast eraldi leppeid kindralite Naumanni ja Clarkiga Kosovos viibivad Serbia vägede suurus ning nende tegevusvaldkond.

Lisaks sellele lepiti kokku, et Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon (OSCE) kutsus leppe-tingimuste täitmise jälgimiseks piirkonnas ellu Kosovo kontrollimissiooni ning NATO õhujärelevalve missiooni. Kahe missiooni ellukutsumine kinnitati ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1203. Paljud rahupartnerlusprogrammis (PfP) osalevad NATO-välised riigid olid nõus NATO korraldatavat järelevalvemissiooni toetama.

OSCE toetuseks seadis allianss sisse spetsiaalse sõjaväelise eriüksuse, mis pidi abistama Kosovo kontrollimissiooni liikmeid hädaaevakueerimisel, kui taaspuhkev konflikt peaks selleks sundima. See üksus paigutati NATO Liitlasvägede Euroopa ülemjuhataja üldjuhtimisel endisesse Jugoslaavia Makedoonia Vabariiki.

Vaatamata nendele meetmetele teravnes olukord taas 1999. aasta alguses, millele oli eelnenud hulki provokatsioone mõlemalt poolt ning Serbia armee ja eripolitsei olid kasutanud ülemäärast ja ebavõrdset jõudu. Mõningad nendest vahejuhtumitest lahenesid tänu OSCE kontrollijate vahendustegevusele, kuid jaanuari keskel, pärast Serbia pealetungi intensiivistumist Kosovo albaanlaste vastu halvenes olukord veelgi.

Tehti uusi rahvusvahelisi jõupingutusi, et anda uus impulss konfliktile rahumeelse lahenduse leidmiseks. Endise Jugoslaavia küsimusi käsitleva Londoni konverentsi poolt 1992. aastal asutatud kuuest riigist koosnev kontaktrühm² kohtus 29. jaanuaril. Lepiti kokku konfliktipoolte läbirääkimiste kiires kokkukutsumises rahvusvahelise vahenduse kaasabil.

NATO toetas ja tugevdas kontaktrühma pingutusi, nõustudes 30. jaanuaril alustama vajadusel õhurünnakuid ning esitades mõlemale konfliktipooltele hoiatuse. Need kooskõlastatud meetmed kulumineerusid esialgsete läbirääkimistega Pariisi lähedal asuvas Rambouillet's, mis toimusid 6. kuni 23. veebruarini ja mille teine voor toimus Pariisis 15. kuni 18. märtsini. Teise vooru lõpus kirjutas Kosovo albaanlaste delegatsioon esildatud rahuleppele alla, kuid läbirääkimised katkesid Serbia delegatsioonilt allkirja saamata.

Vahetult pärast seda tõhustasid Serbia sõja- ja politseijõud oma tegevust Kosovo albaanlaste vastu, viies piirkonda lisaiüksusi ja moodsaid tanke, rikkudes sellega otseselt oktoobris sõlmitud lepet. Kümned tuhanded inimesed põgenesid sellise süstemaatilise pealetungi hirmus oma kodudest.

20. märtsil kutsuti piirkonnast tagasi OSCE Kosovo kontrollimissioon, mida Serbia väed olid takistanud niivõrd, et missioon ei saanud enam oma ülesannet täita. USA suursaadik Holbrooke lendas seejärel Belgradi, püüdes veel viimast korda veenda president Miloševici lõpetama rünnakud Kosovo albaanlaste vastu või vastasel korral arvestama NATO peatsete õhurünnakutega. Miloševic lükkas tingimused tagasi ja 23. märtsil anti käsk alustada õhurünnakuid (operatsioon "Allied Force").

10. juunil 1999, pärast 77 päeva kestnud õhukampaaniat, teatas NATO peasekretär Javier Solana, et ta oli andnud Liitlasvägede Euroopa ülemjuhataja kindral Wesley Clarkile korralduse peatada ajutiselt NATO õhuoperatsioonid Jugoslaavia vastu. Otsus oli tehtud pärast konsultatsioone Põhja-Atlandi Nõukoguga ja kindral Clarki kinnitust, et Jugoslaavia vägede täielik taandumine Kosovost oli alanud.

(2) Ameerika Ühendriigid, Itaalia, Prantsusmaa, Saksamaa, Venemaa ja Ühendkuningriik

Taandumine toimus kooskõlas NATO ja Jugoslaavia Liitvabariigi vahel 9. juuni õhtul sõlmitud sõjalis-tehnilise kokkuleppega. Kokkuleppele kirjutas NATO nimel alla kindralleitnant sõõr Michael Jackson ning Jugoslaavia Liitvabariigi ja Serbia Vabariigi valitsuste nimel kolonel Svetozar Marjanovic Jugoslaavia armeest ja kindralleitnant Obrad Stevanovic siseministriumist. Taandumine oli kooskõlas ka kokkuleppega, mille Euroopa Liidu ja Venemaa erisaadikud Soome president Ahtisaari ja Venemaa endine peaminister hr Viktor Tšernomõrdin olid 3. juunil Jugoslaavia Liitvabariigiga saavutanud.

NATO peasekretär teatas, et ta oli kirjutanud Ühinenud Rahvaste Organisatsioonile peasekretär hr Kofi Annanile ja ÜRO Julgeolekunõukogu esimehele nendest sündmustest. NATO peasekretär kutsus kõiki konfliktipooli tungivalt üles kasutama võimalust rahu sõlmimiseks ning täitma oma kohustusi, mis tulenevad selleks hetkeks sõlmitud lepetest ning kõikidest asjaomastest ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidest.

Avaldades austust kindral Clarkile ja vägedele, mis olid aidanud kaasa operatsioonile "Allied Force" ning samuti kõikide liitlaste sidususele ja otsusekindlusele, teatas peasekretär, et NATO on valmis võtma endale uue ülesande tuua inimesed oma kodudesse tagasi ning luua Kosovos kestev ja õiglane rahu.

10. juunil võttis ÜRO Julgeolekunõukogu vastu resolutsiooni (UNSCR 1244), milles tervitatakse seda, et Jugoslaavia Liitvabariik aktsepteerib Kosovo kriisi poliitilise lahenduse põhimõtteid, sealhulgas vägivalla kohene lõpetamine ja oma sõjaväe, politsei ja poolsõjaväeliste üksuste kiire äratoomine. Resolutsioon, mille vastuvõtmise poolt oli 14, vastu mitte ükski ja mille suhtes jäi erapooletuks üks liige (Hiina), teatas Julgeolekunõukogu otsusest paigutada Ühinenud Rahvaste Organisatsioonile egiidi all Kosovosse rahvusvahelised tsiviil- ja julgeolekujõud.

Tegutsedes ÜRO põhikirja VII peatüki alusel, otsustas Julgeolekunõukogu samuti, et kriisi poliitiline lahendus põhineb 6. mail nn Suure Seitsmiku tööstusriikide välisministrite ja Vene Föderatsiooni – nn Suure Kaheksa – poolt vastu võetud üldpõhimõtetel ning põhimõtetel, mis olid esitatud dokumendis, mille Soome president ja Vene Föderatsiooni eriesindaja esitasid Belgradile ning mille liitvabariigi valitsus 3. juunil ka vastu võttis. Mõlemad dokumendid lisati resolutsioonile.

Need põhimõtted olid muuhulgas järgmised: vägivalla ja repressioonide kohene ja tõestatav lõpetamine Kosovos; Jugoslaavia Liitvabariigi sõjaväe, politsei ja poolsõjaväeliste üksuste väljavõtmine piirkonnast; tõhusate rahvusvaheliste sõja- ja julgeolekujõudude paigutamine piirkonda põhiliselt NATO osalusega julgeolekujõududes ja ühendatud juhtimis- ja kontrollstruktuuriga; ajutise valitsuse loomine; kõikide põgenike ohutu ja vaba naasmine; poliitiline protsess, mis näeb ette olulist rolli mängiva omavalitsuse ning samuti Kosovo Vabastusarmee (KVA) demilitariseerimise; ja kriisipiirkonna majanduse arendamise põhjaliku meetodika väljatöötamine.

Julgeolekunõukogu volitas liikmesriike ja asjaomaseid rahvusvahelisi institutsioone moodustama rahvusvahelisi julgeolekujõudusid ning otsustas, et nende ülesannete hulgas on ka uue vaenu ärahoidmine, demilitariseerides KVA ja luues turvalise keskkonna, kuhu põgenikud võiksid naasta ning milles rahvusvahelised tsiviiljõud saaksid tööd teha. Samuti volitas Julgeolekunõukogu ÜRO peasekretäri moodustama rahvusvahelisi tsiviiljõudusid ning esitas talle taotluse nimetada nende jõudude tegevuse kontrollimiseks ametisse eriesindaja.

Kohe pärast UNSCR 1244 vastuvõtmist asus kindral Jackson, tegutsedes vastavalt Põhja-Atlandi Nõukogu korraldustele viivitamatult ette valmistama ÜRO Julgeolekunõukogu mandaadiga julgeolekujõudude kiiret viimist piirkonda.

Esimesed üksused saabusid Kosovosse 12. juunil. Nagu oli kokku lepitud sõjalis-tehnilises kokkuleppes, toimus julgeolekujõudude – KFORi – positsioonidele paigutamine paralleelselt Serbia julgeolekujõudude lahkumisega Kosovost. 20. juuniks olid Serbia väed Kosovost lahkunud ning KFOR end Kosovos sisse seadnud.

Täiskoosseisus koosneb KFOR u 50000 liikmest. Tegemist on ühendatud juhtimis- ja kontrollstruktuuriga rahvusvahelise väega, milles kandev roll on NATOL. Kokkulepped on saavutatud Vene Föderat-

siooni vägede osalemise korra osas. Enam kui 12 NATO-välist riiki on väljendanud oma valmisolekut anda oma vägesid KFORi koosseisu.

Samuti 20. juunil, pärast seda kui Liitlasvägede Euroopa ülemjuhataja (SACEUR) oli kinnitanud, et Serbia julgeolekuväed on Kosovost lahkunud, teatas NATO peasekretär, et vastavalt sõjalis-tehnilisele kokkuleppele kuulutas ta õhukampaania ametlikult lõpetatuks.

NATO väed on alati olnud humanitaarjõupingutuste esirinnas leevendamaks mitmete tuhandete pagulaste kannatusi, kes olid sunnitud Serbia etnilise puhastuse kampaania tõttu Kosovost põgenema. NATO üksused ehtasid endises Jugoslaavia Makedoonia Vabariigis¹ põgenike laagreid, põgenike vastuvõtukeskusi ja toiduabijaamu ning toimetasid abivajajatele sadu tuhandeid tonne humanitaarabi. Ka Albaaniasse paigutas NATO samasuguse abi andmiseks põhilised väeüksused. NATO on abistanud ka UNHCRi³ humanitaarabilendude koostööstamise ja komplekteerimisel, kasutades selleks liikmesriikide lennukeid. Juunis 1998 NATO poolt asutatud Euro-Atlandi piirkonna katastroofidele reageerimise koostööstamiskeskusel (EADRCC) oli UNHCRi abioperatsioonide toetamisel samuti suur osa.

NATO riikide ja rahvusvahelise üldsuse kui terviku mureks on kriisi algusest peale olnud eelkõige Kosovosse jäänud Kosovo albaanlaste täbar olukord, mida on kirjeldanud provintsist lahkunud põgenikud. Põgenike avaldused osutavad organiseeritud tagakiusamisele, kaasa arvatud massihukkamised, Kosovo albaanlaste kasutamine inimkilpidena, vägistamised, massiküüditamised, kodude ja külade mahapõletamine ja rüüstamine, põlluvilja ja karja hävitamine, identiteedi, päritolu ja omandiõiguste mahasurumine dokumentide konfiskeerimise teel, naljutamine ja kurnamine ning paljud muud inimõiguste ning rahvusvaheliste tsiviliseeritud käitumise normide rikkumised.

TOETUS NAABERRIIKIDELE

Allianss mõistab täielikult väga suuri humanitaarseid, poliitilisi ja majanduslikke probleeme, millega piirkonna riigid Kosovo konflikti tõttu silmitsi seisavad. Alliansi jõupingutused on keskendunud eelkõige kohese praktilise abi osutamisele põgenikekriisiga toimetulemisel, andes piirkonnas paiknevatele NATO jõududele humanitaarüleandeid.

1999. aasta aprilli alguses anti NATO komandörile endises Jugoslaavia Makedoonia Vabariigis¹ täielik volitus koostööstada NATO abi sellele riigile ning asutada Albaanias Albaania võimude ja UNHCRiga koostööstatud humanitaarolukorra hindamiseks ja abi andmiseks abi edastamise peakorter. Samuti andis Põhja-Atlandi Nõukogu NATO sõjalistele organitele ülesande töötada välja sellekohane edasine tegevuskava. Sellele järgnenud abi on hõlmanud hädamajutamist ja põgenike laagrite ehitamist ning humanitaarbiorganisatsioonide toetamist, pakjudes neile transporti ja muus vormis tuge, sealhulgas toidu ja abi jaotamine. NATO riigid osutavad Albaaniale ja endisele Jugoslaavia Makedoonia Vabariigile rahalist ja muud abi ning nad on kinnitanud, et vastavad Jugoslaavia mis tahes ähvardusele nende julgeoleku vastu, mis tuleneb NATO vägede viibimisest ja tegevusest nende territooriumidel.

NATO riigipead ja valitsusjuhid määratlesid Washingtonis oma nägemuse püsiva rahu, stabiilsuse ja tulevase heaolu saavutamiseks, mis põhineb üha suureneval sulandumisel Euroopa peavoolu, tehes nende eesmärkide saavutamiseks tihedat koostööd muude institutsioonidega. Nad seadsid sisse üksikkonsultatsioonide ja -arutelude 19+1 protsessi 19 NATO riigi ja piirkonna riikide vahel ning kohustusid edendama piirkondlikku koostööd Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu (EAPC) raames. Samuti leppisid nad kokku, et kasutavad rahupartnerlusprogrammi (PJP) ressursse, et osutada otsesemat ja eesmärgipärasemat abi piirkonna riikide julgeolekuküsimuste käsitlemiseks. Allianss tervitas ka vastavaid meetmeid, mis võeti vastu muudel foorumitel, sealhulgas Euroopa Liidu ettepanek kutsuda 1999. aasta mai lõpuks kokku konverents, et arutada Kagu-Euroopa stabiilsuspakti, samuti tunnustas G7 riikide ja rahandus-institutsioonide, nagu näiteks Maailmapank ja Rahvusvaheline Valuutafond, rolli taasülesehitustöös, mis peaks algama pärast Kosovo kriisi lõppemist.

(1)
vt. märkus lk. 15

(3)
Ühinenud Rahvaste
Organisatsiooni
Kõrgem Põgenike-
komisjon

FAKTE JA ARVE

- Märtsist 1998 kuni märtsini 1999, enne seda, kui NATO valitsused otsustasid alustada sõjategevust, tapeti Serbia valitsuse poliitika tagajärjel Kosovos üle 2000 inimese.
- 1998. aasta suve jooksul aeti oma kodudest minema veerand miljonit Kosovo albaanlast ning hävitati nende kodud, külad ja põlluvili.
- Jaanuaris 1999 avastas ÜRO humanitaarmeeskond tõendi selle kohta, et Racaki külas toimus 40 inimese massihukkamine.
- Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Kõrgema Põgenikekomisjoni hinnangul oli 1999. aasta aprilli alguseks etnilise puhastuse kampaania tulemusel põgenenud Albaaniasse 226 000, endisesse Jugoslaavia Makedoonia Vabariiki¹ 125 000 ja Montenegrosse 33 000 põgenikku.
- NATO vägede osutatud abi põgenike olukorra leevendamiseks hõlmas seadmetega varustamist ja põgenikelaagrite ehitamist 50 000 põgenikule Albaanias; abi põgenikelaagrite laiendamisel endises Jugoslaavia Makedoonia Vabariigis¹; arstiabi osutamist ja Serbia vägede tulistamisohvrite hädaopereerimist; põgenike toimetamist turvalisse kohta; ning transpordi andmist humanitaarabi ja varustuse edasitoimetamiseks.
- 1999. mai lõpuks oli endisesse Jugoslaavia Makedoonia Vabariiki¹ saabunud enam kui 230 000 põgenikku, üle 430 000 Albaaniasse ja u 64 000 Montenegrosse. Ligikaudu 21 500 põgenikku oli jõudnud Bosniasse ja enam kui 61 000 oli evakueeritud muudesse riikidesse. Kosovos endas oli hinnanguliselt 580 000 inimest jäänud kodutuks.
- Mai lõpuks oli oma kodudest pagendatud hinnanguliselt 1,5 miljonit inimest, st 90% Kosovo elanikkonnast. Umbes 225 000 Kosovo meest oli teadmata kadunud. Vähemalt 5000 kosovolast oli hukatud.
- NATO sõjaväelennukid on viinud piirkonda tuhandeid tonne toitu ja varustust. 1999. aasta mai lõpuks oli piirkonda toimetatud üle 4666 t toidu ja vee, 4325 t muud kaupa, 2624 t telke ja ligikaudu 1600 t meditsiiniabivahendeid.

(1)
vt. märkus lk. 15

NATO ROLL BOSNIAS JA HERTSEGOVIINAS

Washingtoni tippkohtumisel kinnitasid alliansi liidrid taas oma kohustust rakendada täielikult 1995. aasta rahuleppe, millega loodi Bosnia ja Hertsegoviina terviklik, demokraatlik ja paljurahvuseline riik. NATO suurimaid katsumusi käesoleval kümnendil on olnud aidata säilitada rahu Bosnias ja Hertsegoviinas, luues selleks kõigepealt ja juhtides 1995. kuni 1996. aastani rahvusvahelist väge rahuleppe sõjaliste aspektide rakendamiseks rahutagamisväge (IFOR) ning saates seejärel piirkonda vastava stabiliseerimisväe (SFOR).

Stabiliseerimisvägi (SFOR), mis koosneb nüüd juba 38 riigi osalusel moodustatud u 31 000 üksusest, toetab järgmisi rahvusvahelise üldsuse ja ÜRO eesmärke:

- rahuleppe rakendamine Bosnias;
- konflikti leviku vältimine;
- humanitaarkriisi lõpetamine; ja
- riigile enese taasülesehitamiseks tingimuste loomise soodustamine.

NATO esmatahtsad eesmärgid Bosnias on järgmised:

- säilitada relvajõudude kohalolek, et vältida vaenu ning pakkkuda turvalist keskkonda ja tuge rahuleppe tsiviilaspektide rakendamiseks;
- saavutada edu pagulaste tagasipöördumisel, mida alliansi liidrid pidasid Washingtonis elutähtsaks poliitilise stabiilsuse ja lepituse saavutamisel; ning
- astuda samme edendamaks lepitust Bosnia-Horvaatia Föderatsiooni ja Serbia Vabariigi relvajõudude vahel ning arendamaks välja Daytoni rahulepetega asutatud Militaarküsimuste Püsikomitee rolli tõhusa, tsentraliseeritud kaitseinstituutsioonina riigile kui tervikule.

TAUST

1992. aastast kuni Daytoni rahuleppele allakirjutamiseni 1995. aasta lõpus toetas allianss Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni eesmärke endises Jugoslaavias erinevate mere- ja õhuoperatsioonide abil:

- NATO mereväe kontroll ÜRO sanktsioonide täitmise üle ja nende tõhustamine Aadria meres (koos Lääne-Euroopa Liiduga (WEUga));
- NATO õhujõudude kontroll ÜRO lennubata tsooni üle Bosnia kohal ja selle kindlustamine;
- tiheda õhuabi osutamine ÜRO kaitseväge (UNPROFOR) Bosnias; ja
- õhurünnakute sooritamine Sarajevo piiramisrõngast vabastamiseks.

Tänu alliansi otsustavale tegevusele ÜRO toetamisel koos sihikindlate diplomaatiliste jõupingutustega saavutati tõeline vaherahu ning oldi võimelised konflikt 1995. aasta sügisel läbirääkimiste teel lahendada.

1995. aasta detsembris alustas Põhja-Atlandi Nõukogu operatsiooni "Joint Endeavour". NATO juhitud, u 60 000 liikmega rahvusvahelised väed ehk rahutagamisvägi (IFOR) paigutati positsioonidele rakendamaks ellu Daytoni rahulepete sõjalisi aspekte. IFOR viis kokku NATO liikmed ja NATO-välised riigid pretseedentus koalitsioonis rahu nimel.

Detsembris 1996 vahetas IFORi välja stabiliseerimisvägi SFOR, mis koosnes toona u 3000 liikmest. 1998. aasta suvel lepidi kokku SFORi üleminekustrateegias, võimaldamaks väe suuruse, rolli ja profiili järk-järgulist ja progresseeruvat vähendamist, et pidada sammu Daytoni rahuleppe rakendamise ülemineku sõjalistelt aspektidelt tsiviilaspektidele. Vägede vähendamise ulatust hakati korrapäraselt ja vormikohaselt läbi vaatama.

Detsembris 1998 otsustas allianss hakata SFORi kohandama – põhjuseks eeldus, et allianss ei kavatse hoida SFORi olemasoleval tasemel Bosnias lõputult – ning hakkas uurima võimalusi kohandada pikemas perspektiivis oluliselt SFORi suurust ja struktuuri.

Peale selle tunnistades, et rahvusvahelised relvajõud üksi ei saa pikemas perspektiivis Bosnias julgeolekut ja stabiilsust tagada, kutsus NATO ellu julgeolekukoostööprogrammi, mis aitab konkreetset ja praktiliselt kaasa stabiilsuse tugevdamisele ja lepituse edendamisele Bosnia kaitseühenduses.

Strateegia ja kaitse

Alliansi strateegiline kontseptsioon

•

Sõjalise kaitsevõime algatus

•

Strateegilise kontseptsiooni taust

•

Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi (ESDI) väljaarendamine NATO raames

•

Rahvusvaheliste eriülesandega ühisvägede kontseptsioon

•

NATO integreeritud sõjalise juhtimisstruktuuri reform

ALLIANSI STRATEEGILINE KONTSEPTSIOON

Heaks kiidetud Põhja-Atlandi Nõukogu kohtumisel
23. ja 24. aprillil 1999
osalenud riigipeade ja valitsusjuhtide poolt

SISSEJUHATUS

1. Washingtoni tippkohtumisel 1999. aasta aprillis kiitsid NATO riigipead ja valitsusjuhid heaks alliansi uue strateegilise kontseptsiooni.
2. NATO on külma sõja 40 aasta jooksul edukalt taganud oma liikmete vabadust ja vältinud sõda Euroopas. Kaitset ja dialoogi ühendades on ta mänginud hindamatut rolli Ida-Lääne vastasseisu rahumeelsel lõpetamisel. Külma sõja lõpuga kaasnenud drastilised muutused Euro-Atlandi strateegilisel maastikul kajastusid alliansi 1991. aasta strateegilises kontseptsioonis. Sellest ajast alates aga on toimunud veelgi olulisi poliitilisi ja julgeolekualaseid sündmusi.
3. Külma sõja ohud on andnud teed uutele, paljutootavatele, kuid samas katsumusrikastele väljavaadetele, uutele võimalustele ja ohtudele. Esile on kerkimas uus, integreerunud Euroopa ning välja arenemas Euro-Atlandi julgeolekustruktuur, milles NATOl on mängida keskne roll. NATO on olnud kogu Euro-Atlandi piirkonda hõlmavate uute koostöö- ja vastastikuse mõistmise mudelite loomispüüete keskpunktiks ning sidunud end suurema stabiilsuse saavutamiseks uute oluliste tegevusaladega. Ta on tõestanud selle seotuse tugevust Balkani poolsaarel sündinud konflikti tekitatud tohutute inimkannatuste lõpetamise püüetega. Külma sõja lõpule järgnenud aastad on samuti olnud tunnistajaks tähtsatele arengulooliste sündmustele relvastuskontrollis – see on protsess, millele allianss on täielikult ustav. Alliansi rolli selles positiivses arengus on toetanud tema julgeolekukäsitluse ning sisekorra ja struktuuride ulatuslik kohandamine. Viimased kümme aastat on aga olnud tunnistajaks ka sellele, et Euro-Atlandi rahu ja stabiilsust ähvardavad uued kompleksed ohud, sealhulgas rõhumine, etnilised konfliktid, majanduslik viletus, poliitilise korra kokkuvarisemine ja massihävitusrelvade levik.
4. Alliansil on asendamatu roll lähimineviku positiivsete muutuste konsolideerimises ja säilitamises ning kaasaja ja tuleviku julgeolekukatsumustele vastu astumises. Seepärast on tal ka tihe tegevuskava. Ta peab tulevases, sageli ettenägematult muutuv keskkonnas kaitsma ühiseid julgeolekuhuve. Ta peab säilitama ühiskaitse ning tugevdama üleatlandilist ühenduslüli ja tagama tasakaalu, mille alusel oleks Euroopa liitlastel võimalik võtta endale suuremat vastutust. Ta peab süvendama suhteid oma partneritega ning valmistuma uute liikmete vastuvõtuks. Eelkõige peab ta aga säilitama poliitilise tahte ja sõjalised vahendid, mida on vaja kõikideks tema missioonideks.
5. Käesolev uus strateegiline kontseptsioon on teejuhiks alliansile tema tegevuskava elluviimisel. Selles on kokku võetud NATO kindel eesmärk ja olemus ning tema peamised julgeolekuülesanded, määratletud uue julgeolekukeskkonna põhiomadused, alliansi avarama julgeolekukäsitluse osad ning sätestatud juhised oma sõjajõudude edasiseks kohandamiseks.

I OSA – ALLIANSI EESMÄRK JA ÜLESANDED

6. Washingtoni lepingus sätestatud NATO peamine ja kestev eesmärk on kaitsta poliitiliste ja sõjaliste vahendite abil kõikide oma liikmete vabadust ja julgeolekut. Sellistele ühistele väärtushinnangutele nagu demokraatia, inimõigused ja õiguse ülimume põhimõte tuginedes on allianss oma loomisest alates püüdnud kindlustada Euroopas õiglast ja kestvat rahumeelset korda. Ta püüdleb selle poole edaspidigi. Selle eesmärgi saavutamist võivad ohustada kriisid ja konfliktid, mis avaldavad mõju Euro-Atlandi piirkonna julgeolekule. Seega allianss mitte üksnes ei taga oma liikmete kaitset, vaid soodustab ka rahu ja stabiilsust selles piirkonnas.
7. Allianss on üleatlandiline ühenduslüli, mille kaudu on Põhja-Ameerika julgeolek alaliselt seotud Euroopa julgeolekuga. See on oma liikmete ühiste huvide kaitse nimel tehtavate ühiste tõhusate jõupingutuste praktiline väljendus.
8. Juhtpõhimõte, mille alusel allianss toimib, on suveräänsete riikide ühised kohustused ja vastastikune koostöö kõikide oma liikmete jagamatu julgeoleku toetamise nimel. Alliansi-sisene solidaarsus ja sidusus tagab igapäevase koostöö kaudu nii poliitilistes kui ka sõjalistes valdkondades selle, et mitte ükski liitlane ei pea kõige keerulisemate julgeolekukatsumustega tegeledes toetuma üksnes omaenda riigisestele jõupingutustele. Allianss, võtmata oma liikmesriikidelt ära nende õigust ja kohustust iseseisvaks vastutuseks kaitsevaldkonnas, annab neile võimaluse realiseerida oma olulisi riigiseseid julgeolekueesmärke ühiste jõupingutuste abil.
9. Sellest tulenev võrdse julgeoleku tunne alliansi liikmete hulgas, olenemata nende seisukorra või riigiseste sõjaliste võimaluste erinevustest, soodustab Euro-Atlandi piirkonna stabiilsust. Allianss ei taotle neid eesmärke mitte üksnes oma liikmete jaoks, vaid on otsustanud kindlalt luua tingimused, mis viivad tihedama partnerluse, koostöö ja dialoogini kõigiga, kes jagavad tema ulatuslikke poliitilisi eesmärke.
10. Saavutamaks oma peaesmärki – tegutseda Washingtoni lepingu ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja osalisriikide liiduna – täidab allianss järgmisi peamisi julgeolekuülesandeid.

Julgeolek: olla üks olulistest alustagedest stabiilsele Euro-Atlandi julgeolekukeskkonnale, mis põhineb demokraatlike institutsioonide arengul ja kohustusel lahendada kõik vaidlused rahumeelsel teel ning milles mitte ühelgi riigil ei ole võimalik ähvarduste või jõuga ähvardada ega sundida mitte ühtki muud riiki.

Konsulterimine: olla vastavalt Põhja-Atlandi lepingu artiklile 4 oma liitlaste põhiline üleatlandiline foorum konsultatsioonideks mis tahes küsimustes, mis mõjutavad nende kõige tähtsamaid huve, sealhulgas liikmete julgeolekut ohustavad võimalikud sündmused, ning nende ühistes huvivaldkondades tehtavate jõupingutuste asjakohaseks kooskõlastamiseks.

Tõrje ja kaitse: toimida vastavalt Washingtoni lepingu artiklitele 5 ja 6 tõrje ja kaitsena mis tahes NATO liikmesriigi vastu suunatud mis tahes kallaletungiohu vastu.

Ning tugevdamiseks julgeolekut ja stabiilsust Euro-Atlandi piirkonnas:

– Kriisiohjamine: olla vastavalt Washingtoni lepingu artiklile 7 igal konkreetsel juhul eraldi ja üksmeelselt valmis toetama tõhusat konfliktiennetust ning osaleda aktiivselt kriisiohjamises, sealhulgas kriisioperatsioonid.

– Partnerlus: edendada ulatuslikku partnerlust, koostööd ja dialoogi muude Euro-Atlandi piirkonna riikidega, suurendamaks läbipaistvust, vastastikust usaldust ning võimet rakendada alliansiga ühismeetmeid.

11. Oma eesmärgi ja esmatähtsaid julgeolekuülesandeid täites austab allianss edaspidigi teiste õigus-päraseid julgeolekuhuve ning püüdleb kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja-ga vaidluste rahumeelse lahendamise poole. Allianss edendab rahumeelseid ja sõbralikke rahvus-vahelisi suhteid ning toetab demokraatlikke institutsioone. Allianss ei pea ennast mitte ühegi riigi vaenlaseks.

II OSA – STRATEEGILISED PERSPEKTIIVID

ARENEV STRATEEGILINE KESKKOND

12. Allianss tegutseb pidevalt muutuvus keskkonnas. Viimaste aastate sündmused on üldiselt liikunud positiivses suunas, kuid alles on jäänud ebakindlus ja ohud, mis võivad areneda teravateks kriisideks. Sellises muutuvus kontekstis on alliansil alates külma sõja lõpust olnud mängida oluline roll Euro-Atlandi julgeoleku tugevdamisel. Tema kasvav poliitiline tähtsus, tema laiem poliitiline ja sõjaline partnerlus, koostöö ja dialoog muude riikidega, sealhulgas Venemaa, Ukraina ja Vahemere-dialoogi riigid, tema jätkuv avatus uutele liikmetele, tema koostöö muude rahvusvaheliste organisatsioonidega, tema ustavus konfliktiennetusele ja kriisiohjamisele muuhulgas rahuoperatsioonide kaudu, nagu see on leidnud tõestust sündmustes Balkani poolsaarel: kõik see näitab tema otsusekindlust kujundada oma julgeolekukeskkonda ning tugevdada Euro-Atlandi piirkonna rahu ja stabiilsust.
13. Paralleelselt sellega on NATO edukalt kohanenud, et suuta veelgi enam tõhustada Euro-Atlandi piirkonna rahu ja stabiilsust. Sisereform on hõlmanud uut juhtimisstruktuuri, sealhulgas rahvusvaheliste eriülesandega ühisvägede (*Combined Joint Task Force – CJTF*) kontseptsioon, sellise korra sisseadmist, mis võimaldaks vägesid kiirelt saata kõikidele alliansi missioonidele, ning Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi (*European Security and Defence Identity – ESDI*) väljakujundamist alliansi raames.
14. Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (ÜRO), Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon (OSCE), Euroopa Liit (EL) ja Lääne-Euroopa Liit (WEU) on kõik toetanud Euro-Atlandi julgeolekut ja stabiilsust. Üksteist vastastikku toetavad organisatsioonid on saanud selle julgeolekukeskkonna põhiliseks iseloomustavaks omaduseks.
15. ÜRO Julgeolekunõukogul lasub põhiline vastutus rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamisel ning sellisena on tal tähtis osa Euro-Atlandi piirkonna julgeoleku ja stabiilsuse soodustamisel.
16. OSCE kui piirkondliku tähtsusega organ on kõige asjaomasem julgeolekuorganisatsioon Euroopas, mis hõlmab ka Kanadat ja Ameerika Ühendriike ning mis mängib rahu ja stabiilsuse edendamisel olulist rolli, tõhustades ühisjulgeolekut ning edendades demokraatiat ja inimõigusi Euroopas. OSCE tegutseb eriti aktiivselt ennetava diplomaatia, konfliktiennetuse, kriisiohjamise ja konfliktijärgse rehabiliteerimise valdkondades. NATO ja OSCE on välja arendanud tiheda praktilise koostöö eelkõige rahvusvahelise üldsuse püüete osas luua endises Jugoslaavias rahu.
17. Euroopa Liit on teinud tähtsaid otsuseid ning hoogustanud veelgi oma julgeoleku- ja kaitsemõõtme tugevdamise püüdlusi. Sellel protsessil on tagajärjed kogu alliansi jaoks ning sellesse tuleks NATO ja WEU välja töötatud korras kaasata kõik Euroopa liitlased. Ühise välis- ja julgeolekupoliitika (*common foreign and security policy – CFSP*) edasiarendamine hõlmab ühise kaitsepoliitika pidevat kohaldamist. Selline poliitika, nagu see on tingimusena sätestatud Amsterdami lepingus, ühildub Washingtoni lepingu raames sisse seatud ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitikaga. Selles kontekstis võetavate tähtsate meetmete hulgas on WEU Petersbergi deklaratsiooniga ette nähtud meetmete inkorporeerimine Euroopa Liidu lepingusse ning tihedamate institutsioonidevaheliste sidemete arendamine WEUga.

18. Vastavalt 1994. aasta tippkohtumise deklaratsioonile, mida taaskinnitati Berliinis 1996, toetab allianss täielikult Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi väljakujundamist alliansi raames, muutes oma vahendid kättesaadavaks WEU juhitud operatsioonides. Selleks on allianss ja WEU arendanud välja tihedad sidemed ning määratlenud vastavalt Berliini kokkulepetele ESDI võtmelemendid. Kindlustamaks rahu ja stabiilsust Euroopas ja ka mujal maailmas, tugevdavad Euroopa liitlased oma tegutsemisvõimet ning sealhulgas oma sõjalist potentsiaali. Euroopa liitlaste vastutus- ja tegutsemisvõime suurenemine julgeoleku ja kaitse osas tõhustab alliansi julgeolekukeskkonda.
19. Stabiilsus, läbipaistvus, ennustatavus, relvastuse madalam tase ning samuti kontrollimeetmed, mida võivad pakkuda relvastuskontroll ja massihävitusrelvade levikut tõkestavad lepped, toetavad NATO poliitilisi ja sõjalisi jõupingutusi oma strateegiliste eesmärkide saavutamisel. Suuremat rolli tähtsate tulemuste saavutamisel selles valdkonnas on mänginud liitlased. Nende tulemuste hulgas on kindlam stabiilsus, mis on kujunenud tänu Euroopa tavarelvastuse lepingule, START-lepingutega ette nähtud tuumarelvastuse suured kärped, laiaulatuslikule tuumakatsetuste keelustamise lepingule alla kirjutamine, tuumarelva leviku tõkestamise lepingu määratlemata ja tingimusteta laiendamine, Valgevene, Kasahstani ja Ukraina ühinemine sellega tuumavabade riikidena ning keemiarelvade konventsiooni jõustumine. Ottawa konventsioon tsiviilelanike jaoks paigaldatud maamiinide keelustamiseks ja muud sarnased lepingud aitavad olulisel määral kaasa inimeste kannatuste leevendamisele. Edasisteks edusammudeks tavarelvastuse ning tuuma-, keemia- ja bioloogiliste relvade kontrollimisel on tervitatavaid väljavaateid.

JULGEOLEKUALASED ÜLESANDED JA -OHUD

20. Olenemata positiivsetest muutustest strateegilises keskkonnas ja sellestki, et laiaulatuslik tavarelvadega kallaletung alliansi vastu on väga ebatõenäoline, on olemas võimalus, et selline oht tekib pikemas perspektiivis. Alliansi julgeolek jääb sõltuma paljudest eri sõjalistest ja mittesõjalistest ohtudest, mis on mitmesuunalised ning sageli ettenägematud. Need ohud on näiteks ebakindlus ja ebastabiilsus Euro-Atlandi piirkonnas ja selle ümber ning piirkondlike kriiside võimalus alliansi äärealadel, mis võivad kiiresti välja areneda. Mõned Euro-Atlandi piirkonna ja selle lähiümbruse riigid on silmitsi tõsiste majanduslike, sotsiaalsete ja poliitiliste raskustega. Rahvuslik ja usuline rivaalitsemine, territoriaalsed vaidlused, ebapiisavad või ebaõnnestunud reformikatsed, inimõiguste rikkumised ja riikide lagunemine võivad olla kohaliku ning isegi piirkondliku ebastabiilsuse põhjuseks. Sellest tulenevad pinged võivad põhjustada kriise, inimeste kannatusi ja relvastatud konflikte, mis mõjutavad Euro-Atlandi piirkonna stabiilsust. Sellised konfliktid võivad naaberriikidesse, kaasa arvatud NATO riigid, levides või muul viisil mõjutada alliansi ning samuti muude riikide julgeolekut.
21. Võimsate tuumavägede paiknemine väljaspool allianssi on samuti oluline tegur, millega allianss peab Euro-Atlandi piirkonnas julgeoleku ja stabiilsuse säilitamisel arvestama.
22. Tõsine mureküsimus on endiselt tuuma-, bioloogiliste ja keemiarelvade ning nende tarnimisvõimaluste levik. Vaatamata tervitatavatele edusammudele rahvusvaheliste tuuma-, bioloogiliste ja keemiarelvade levikut tõkestavate režiimide tugevdamisel jäävad alles selliste relvade levikuga seotud suuremad ohud. Allianss tunnustab, et tuuma-, bioloogilised ja keemiarelvad võivad levida olenemata selle vastu suunatud jõupingutustest ning olla otseseks sõjaliseks ohuks alliansi liikmesriikide elanikkonnale, territooriumidele ja vägedele. Mõned riigid, sealhulgas riigid, mis asuvad NATO äärealadel ja muudes piirkondades, müüvad või ostavad või püüavad osta tuuma-, bioloogilisi ja keemiarelvi ja nende tarnimisvõimalusi. Vahendid ja tehnoloogiad, mida võidakse kasutada selliste massihävitusrelvade ehitamiseks ja nende tarnimisvõimaluste loomiseks, on muutumas üha tavalisemaks, samas kui nende materjalide ja oskusteabega ebaseadusliku kauplemise kindlakstegemine ja ennetamine on endiselt keeruline. Ka riigivälistel tegutsetajatel on potentsiaali mõnda kõnealustest relvadest ehitada ja kasutada.
23. Relvade tootmistehnoloogia levik kogu maailmas võib suurendada moodsa sõjavõimsuse kättesaadavust, andes vaenlastele võimaluse osta võimsaid õhu-, maa- ja mereründe- ja -kaitsesüs-

teeme, tiibrakette ja muid moodsaid relvi. Lisaks sellele võivad vaenulikud riigid ja riigivälised vaenlased püüda ära kasutada alliansi üha kasvavat usaldust teabesüsteemide suhtes, viies läbi teabeoperatsioone, mille eesmärk on selliste süsteemide rivist väljaviimine. Nad võivad üritada kasutada sedalaadi strateegiaid, et vastata NATO ülekaalule tavarelvastuses.

24. Mis tahes liitlaste territooriumil ja mis tahes suunast toimuv relvastatud rünnak jääb Washingtoni lepingu artiklite 5 ja 6 kohaldamisalasse. Sellest olenemata peab alliansi julgeolekut käsitlema ülemaailmses kontekstis. Alliansi julgeolekuhuve võivad mõjutada muud, ulatuslikumatki laadi ohud, sealhulgas terroriaktid, sabotaaž ja organiseeritud kuritegevus ning elutegevuseks oluliste ressursside voolu katkestamine. Alliansi mõjutavaid julgeoleku- ja stabiilsuseprobleeme võib samuti põhjustada suure hulga inimeste kontrollimatu liikumine eelkõige relvastatud konfliktide tagajärjel. Alliansis on võetud meetmeid konsultatsioonideks liitlaste hulgas Washingtoni lepingu artikli 4 alusel ning vajadusel oma püüdluste, sealhulgas sedalaadi ohtudele vastamise, kooskõlastamiseks.

III OSA – JULGEOLEKUKÄSITLUS 21. SAJANDIL

25. Allianss on seotud avara julgeolekukäsitlusega, tunnustades peale vältimatu kaitsemõõtmega ka poliitiliste, majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnategurite tähtsust. See avar käsitlus on alliansile aluseks, millel see täidab tõhusalt oma esmatähtsaid julgeolekuülesandeid ning millelt tõukuvad tema üha suuremad jõupingutused tõhusa koostöö väljaarendamisel muude Euroopa ja Euro-Atlandi organisatsioonide ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooniga. Meie ühine eesmärk on luua Euroopa julgeolekuarhitektuur, milles alliansi kaasabi Euro-Atlandi piirkonna julgeoleku ja stabiilsuse tugevdamisele ning muude kõnealuste rahvusvaheliste organisatsioonide kaasabi täiendavad ja tõhustavad üksteist nii Euro-Atlandi piirkonna riikide vaheliste suhete süvendamisel kui ka kriiside ohjamisel. NATO jääb oma liitlaste põhiliseks konsultatsioonifoorumiks ning samuti kohaks, kus Washingtoni lepingu alusel lepatakse kokku tema liikmete julgeoleku ja kaitsekohustuste põhimõtetes.
26. Allianss püüab säilitada rahu ja tugevdada Euro-Atlandi piirkonna julgeolekut ja stabiilsust järgmiselt: üleatlandilise ühenduslüli säilitamise teel; säilitades tõhusad sõjajõud, millest piisab tõrjeks ja kaitseks ning kõikide oma missioonide täitmiseks; arendades alliansi raames välja Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi; üldise suutlikkusega olla kriiside ohjamisel edukas; oma jätkuva avatusega uutele liikmetele; ning püüeldes osana oma Euro-Atlandi piirkonna julgeoleku kooperatiivsest käsitlusest jätkuvalt partnerluse, koostöö ja dialoogi poole muude riikidega, sealhulgas relvastuskontrolli ja desarmeerimise valdkonnas.

ÜLEATLANDILINE ÜHENDUSLÜLI

27. NATO on seotud tugeva ja dünaamilise partnerlusega Euroopa ja Põhja-Ameerika vahel, mis peab toetama nende ühiseid väärtushinnanguid ja huve. Euroopa ja Põhja-Ameerika julgeolek on lahutamatud. Seega põhineb alliansi usutavus ning Euro-Atlandi piirkonna julgeolek ja stabiilsus alliansi seotusel asendamatu üleatlandilise ühenduslüli ja ühiskaitsega.

ALLIANSI RELVAJÕUDUDE SÄILITAMINE

28. Piisava sõjalise võimsuse ja selge valmisoleku säilitamine tegutseda koos ühiskaitse nimel on edaspidigi alliansi julgeolekueesmärkide hulgas kesksel kohal. Nimetatud võimsus koos poliitilise solidaarsusega jääb keskmeks alliansi oskusele vältida mis tahes surveavalduse või hirmutamise katset ning tagada, et alliansi vastu suunatud sõjalist kallaletungi ei ole mitte kunagi võimalik käsitleda võimalusena, millel oleks eduväljavaateid.

29. Kõikideks ennustatavateks olukordadeks valmis ja tõhusad relvajõud on aluseks ka alliansi võimele aidata kaasa konfliktiennetusele ja kriisiohjamisele artikli 5 kohaldamisalast välja jäävate kriisioperatsioonide kaudu. Need missioonid võivad olla väga keerulised ning muuta väärtuslikuks sellised poliitilised ja sõjalised omadused, nagu sidusus, riikidevaheline õpe ja põhjalik eelplaneerimine, mis oleksid artiklis 5 sätestatud olukorras esmatähtsad. Vastavalt sellele käsitletakse neid missioone juhul, kui nad võivad esitada erinõudmisi, alliansi ühiste struktuuride ja ühise sisekorra kaudu.

EUROOPA JULGEOLEKU- JA KAITSEIDENTITEET

30. Allianss, mis on oma liikmete ühiskaitse aluseks ja mille kaudu võimalusel püüeldakse alati ühiste julgeolekueesmärkide poole, jääb kindlaks tasakaalukale ja dünaamilisele üleatlandilisele partnerlusele. Euroopa liitlased on teinud otsuseid, mis võimaldavad neil võtta julgeoleku- ja kaitsevaldkonnas suuremaid ülesandeid, et tõhustada Euro-Atlandi piirkonnas rahu ja stabiilsust – seega kõigi liitlaste julgeolekut. Berliinis 1996 ja pärast seda tehtud alliansi otsuste põhjal jätkatakse Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi väljakujundamist NATO raames. See protsess nõuab tihedat koostööd NATO, WEU ja vajadusel ka Euroopa Liiduga. See annab kõikidele Euroopa liitlastele võimaluse toetada sidusamalt ja tõhusamalt alliansi missioone ja aktioone, mis väljendavad meie ühiseid kohustusi; see tugevdab üleatlandilist ühendustööd; see aitab Euroopa liitlastel tegutseda vajadusel iseseisvalt vastavalt nõuetele tagada alliansi valmisolek igal üksikul juhul eraldi ja üksmeelselt, muutes oma vahendid kättesaadavaks operatsioonideks, milles allianss ei osale sõjaliselt, WEU või muul viisil kooskõlastatud poliitilise kontrolli ja strateegilise juhtimise all, arvestades kõikide liitlaste täieliku osavõtuga, kui need peaksid selle kasuks otsustama.

KONFLIKTIENNETUS JA KRIISIOHJAMINE

31. Teostades rahu säilitamise, sõja vältimise ning julgeoleku- ja stabiilsuspoliitikat ning kooskõlas oma esmatähtsate julgeolekuülesannetega, püüab NATO koostöös muude organisatsioonidega ennetada konflikte ning aidata kriiside tekkimisel kaasa nende tõhusale ohjeldamisele kooskõlas rahvusvahelise õigusega, sealhulgas võimalusega viia läbi artikli 5 kohaldamisalast välja jäävaid kriisiohjamisoperatsioone. Alliansi valmisolek sellisteks operatsioonideks toetab stabiilsuse tugevdamise ja laiendamise ulatuslikumat eesmärki ning nõuab sageli NATO partnerite osavõttu. NATO peab jätkuvalt silmas Brüsselis 1994 tehtud ettepanekut toetada igal üksikul juhul eraldi ja enda kehtestatud korras ning ÜRO Julgeolekunõukogu volitusel või OSCE vastutusel rahuvalve- ja muid operatsioone, muutes sealhulgas kättesaadavaks alliansi vahendid ja oskused. Sellega seoses arvestab NATO ka oma järgnevaid otsuseid kriisiohjamisoperatsioonide suhtes Balkani poolsaarel. Alliansi solidaarsuse ja sidususe hädavajalikkust arvesse võttes jääb mis tahes sellises operatsioonis või missioonis osalemine liikmesriikide otsustada kooskõlas nende põhi-seadustega.
32. NATO kasutab täielikult partnerlust, koostööd ja dialoogi ning oma sidemeid muude organisatsioonidega, et aidata kaasa kriiside ennetamisele ja tekkimise korral nende ohjeldamisele võimalikult varajases staadiumis. Sidus kriisiohjamiskäsitlus nagu mis tahes alliansipoolne jõu kasutamine näeb ette, et alliansi poliitiline juhtkond valib välja ja kooskõlastab asjakohased nii poliitilised kui ka sõjalised vastureaktsioonid ning kohaldab kõikides etappides tugevat poliitilist kontrolli.

PARTNERLUS, KOOSTÖÖ JA DIALOOG

33. Tänu sellele, et allianss püüdleb aktiivselt partnerluse, koostöö ja dialoogi poole, avaldab ta positiivset mõju julgeoleku ja stabiilsuse edendamisele kogu Euro-Atlandi piirkonnas. Läbi avatuse püüab allianss säilitada rahu, toetada ja edendada demokraatiat, soodustada heaolu ja progressi ning edendada tõelist partnerlust kõikide Euro-Atlandi piirkonna demokraatlike riikide vahel.

Selle püüdluse eesmärk on tõhustada kõikide julgeolekut, see ei välista mitte kedagi ning aitab üle saada erimeelsustest ja lahkarvamustest, mille tulemusel võivad tekkida ebastabiilsus ja konfliktid.

34. Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu (EAPC) jääb NATO ja tema partnerite koostöö kõikide aspektide tähtsaimaks raamiks. EAPC on nii konsultatsioonide kui ka koostöö laiendatud poliitiline mõõde. EAPC konsultatsioonid suurendavad liikmetevahelist läbipaistvust ja usaldust julgeolekuküsimustes, soodustavad konfliktiennetust ja kriisiohjamist ning arendavad praktilist koostööd muuhulgas tsiviilhädaolukordadele reageerimise planeerimisel ning teadus- ja keskkonnaküsimustes.
35. Programm “Partnerlus rahu nimel” on esmatähtis mehhanism alliansi ja tema partnerite vaheliste praktiliste julgeolekusidemete loomiseks ning partnerite ja NATO vahelise koostegutsemisvõime tõhustamiseks. Üksikasjalikes programmides, mis arvestavad üksikpartnerite võimeid ja huve, teevad liitlased ja partnerid koostööd, et suurendada läbipaistvust riigisisese kaitse planeerimises ja selle eelarve koostamises, saavutada demokraatlik kontroll kaitsejõudude üle, olla valmis tsiviilkatastroofideks ja muudeks eriolukordadeks ning arendada välja koostöövõime muuhulgas NATO juhitavates rahuoperatsioonides. Allianss on kindel, et partnerite osa rahupartnerlusotsuste tegemises ja planeerimises tuleb suurendada ning rahupartnerlusprogrammi laiendada. NATO on võtnud endale kohustuse konsulteerida iga rahupartneriga, kui see tajub otsest ohtu oma territoriaalsele terviklikkusele, poliitilisele sõltumatusle või julgeolekule.
36. Venemaal on Euro-Atlandi piirkonnas mängida ainulaadne roll. NATO ja Vene Föderatsiooni vaheliste vastastikkuste suhete, koostöö ja julgeoleku põhiakti raames on NATO ja Venemaa võtnud endale kohustuse arendada oma suhteid ühiste huvide, vastastikkuse ja läbipaistvuse alusel, et saavutada Euro-Atlandi piirkonnas kestev ja üldine rahu, mis põhineb demokraatia ja ühise julgeoleku põhimõtetel. NATO ja Venemaa on kokku leppinud, et nad annavad oma ühisele kohustusele ehitada üles stabiilne, rahumeelne ja jagamatu Euroopa konkreetse sisu. NATO ja Venemaa tugev, stabiilne ja kestev partnerlus on oluline kestva stabiilsuse saavutamiseks Euro-Atlandi piirkonnas.
37. Ukrainal on Euro-Atlandi julgeolekukeskkonnas oma koht ning see riik on stabiilsuse ja ühiste demokraatlike väärtushinnangute edendamisel hinnatud partner. NATO on kindlalt otsustanud tugevdada edaspidigi NATO-Ukraina eripartnerlusharta alusel oma eripartnerlust Ukrainaga, kaasa arvatud poliitilised konsultatsioonid ühishuviküsimustes ja laiaulatuslik praktiline koostöö. Allianss toetab edaspidigi Ukraina suveräänsust ja sõltumatust, territoriaalset terviklikkust, demokraatlikku arengut, majanduslikku tõusu ja tema kui tuumavaba riigi staatust, mis kõik on Kesk- ja Ida-Euroopa ning kogu Euroopa stabiilsuse ja julgeoleku võtmetegurid.
38. Vahemere piirkond pakub alliansile erilist huvi. Euroopa julgeolek on tihedalt seotud Vahemere piirkonna julgeoleku ja stabiilsusega. NATO Vahemere-dialoog on NATO ühise julgeolekukäsitluse lahutamatu osa. See on raamib usaldusloomet, edendab läbipaistvust ja koostööd piirkonnas ning tõhustab muid rahvusvahelisi jõupingutusi, nagu muud rahvusvahelised püüdlused tõhustavad seda. Allianss on otsustanud järk-järgult välja arendada dialoogi poliitilised, tsiviil- ja sõjalised aspektid, et saavutada tihedam koostöö selle dialoogi partnerriikidega ja nende aktiivsem kaasatus sellesse.

LAIENEMINE

39. Washingtoni lepingu artikli 10 alusel jääb allianss uutele liikmetele avatuks. Ta kavatseb tulevastel aastatel esitada täiendavad kutsed riikidele, mis on valmis täitma liikmeülesandeid ja -kohuseid ning samuti juhul, kui NATO tuvastab, et nende riikide vastuvõtmine teenib alliansi üldisi poliitilisi ja strateegilisi huve, tugevdab organisatsiooni tõhusust ja sidusust ning kindlustab Euroopa üldist julgeolekut ja stabiilsust. Selleks on NATO seadnud sisse tegevusprogrammi, mis peab laiemate sidemete raames abistama liikmelisuse poole pürgivaid riike nende ettevalmistustes võimalikuks tulevaseks ühinemiseks. Arvestustest ei jäeta välja ühtki Euroopa demokraatlikku riiki, mille vastuvõtmine on kooskõlas lepingu eesmärkidega.

RELVASTUSKONTROLL, DESARMEERIMINE JA MASSIHÄVITUSRELVADE LEVIKU TÕKESTAMINE

40. Alliansi relvastuskontrolli, desarmeerimise ja massihävitusrelvade leviku tõkestamise toetamise poliitika mängib alliansi julgeolekueesmärkide saavutamisel edaspidigi suurt rolli. Liitlased püüavad tugevdada julgeolekut ja stabiilsust võimalikult väheste jõududega, mis võimaldavad neid siiski anda ühiskaitsele ja täita kõiki oma missioone. Alliansi avara julgeolekukäsitluse tähtsaks osaks jääb ka edaspidi tagada, et kaitse ja relvastuskontrolli, desarmeerimise ja massihävitusrelvade leviku tõkestamise eesmärgid jäävad üksteisega kooskõlla. Allianss aitab ka tulevikus aktiivselt kaasa relvastuskontrolli, desarmeerimise ja massihävitusrelvade leviku tõkestamist käsitlevate lepete väljatöötamisele ning usaldust ja julgeolekut loovatele meetmetele. Liitlased võtavad tõsiselt oma erirolli laiaulatuslikuma, põhjalikuma ja kontrollitavama rahvusvahelise relvastuskontrolli- ja desarmeerimisprotsessi edendamisel. Allianss tõhustab oma poliitilisi jõupingutusi, et vähendada ohte, mis tulenevad massihävitusrelvade ja nende tarnimisvõimaluste levikust. Alliansi ja tema liikmete eesmärk massihävitusrelvade leviku tõkestamisel on eelkõige vältida massihävitusrelvade levikut või nende leviku korral seda diplomaatiliste vahendite abil takistada. Allianss peab väga tähtsaks Euroopa tavarelvastuse lepingu kui Euro-Atlandi piirkonna stabiilsuse tagamise olulise osa edasikehtimist ja selle täielikku rakendamist kõikide poolte poolt.

4

IV OSA – JUHISED ALLIANSI VÄGEDELE

ALLIANSI STRATEEGIA PÕHIMÕTTED

41. Allianss säilitab relvajõud, mis on vajalikud kõikide NATO missioonide täitmiseks. Liitlaste solidaarsuse ja strateegilise ühtsuse põhimõtted on ülimald kõikide liitlasmissioonide suhtes. Liitlasväed peavad tagama NATO sõjalise tõhususe ja tegevusvabaduse. Liitlaste julgeolek on jagamatu: kui rünnatakse üht, siis rünnatakse kõiki. Washingtoni lepingu artikliga 5 ette nähtud ühiskaitse osas peavad alliansi ühisväed olema võimelised tõrjuma mis tahes võimalikku kallaletungi alliansi vastu või rünnaku toimumise korral peatama kallaletungija edasilikumise niipea kui võimalik ning tagama oma liikmesriikide poliitilise sõltumatuse ja territoriaalse terviklikkuse. Samuti peavad nad olema valmis toetama konfliktiennetust ja viima läbi artikli 5 kohaldamisalast välja jäävaid kriisiohjamisoperatsioone. Alliansi vägedel on oluline osa koostöö ja mõistmise edendamisel NATO ning partnerite ja muude riikide vahel, aidates eelkõige partneritel valmistuda võimalikuks osalemiseks NATO juhitud rahuoperatsioonides. Seega aitavad nad kaasa rahu säilitamisele, alliansi liikmete ühiste julgeolekuhuvide kaitsmisele ning julgeoleku ja stabiilsuse säilitamisele Euro-Atlandi piirkonnas. Vältides tuuma-, bioloogiliste ja keemiarelvade kasutamist, toetavad nad alliansi püüdlusi, mille eesmärk on vältida selliste relvade ja nende tarnimisvõimaluste levikut.
42. Alliansi eesmärkide saavutamine sõltub olulisel määral ühiskaitse rollide, ohtude, ülesannete, samuti eeliste õiglasest jagamisest. Ameerika Ühendriikide tava- ja tuumavägede paiknemine Euroopas on endiselt oluline Euroopa julgeoleku jaoks, mis on lahutamatu seotud Põhja-Ameerika julgeolekuga. Põhja-Ameerika liitlased toetavad allianssi selle missioonideks kättesaadavate relvajõududega, nende laiaulatusliku panusega rahvusvahelisse rahu ja julgeolekusse ning pakkudes ainulaadseid õppevõimalusi Põhja-Ameerika mandril. Ka Euroopa liitlaste kaasabi on laiaulatuslik ja tähtis. Sedavõrd, kuidas edeneb alliansi raames ESDI väljakujundamine, tõhustavad Euroopa liitlased edaspidigi oma toetust ühiskaitsele ja rahvusvahelisele rahule ja stabiilsusele, sealhulgas riikidevaheliste formeeringute kaudu.
43. Alliansi ühiste kaitsejõupingutuste põhimõtet kehastavad praktilised korraldused, tänu millele on liitlastel ühiskaitse esmaklassilised poliitilised, sõjalised ja ressursilised eelised ning välditakse kaitsepoliitika taasriigistamist, võtmata seejuures liitlastelt ära nende suveräänsust. Need korraldused annavad NATO jõududele samuti võimaluse viia läbi artikli 5 kohaldamisalast välja jäävaid kriisiohjamisoperatsioone ning moodustavad vajaliku eeltingimuse alliansi sidusale reakt-

sioonile kõikvõimalikes ettenägematutes olukordades. Need põhinevad konsultatsioonimehhanismil, integreeritud sõjalisel struktuuril ja koostöölepetel. Neid iseloomustab vägede ühine planeerimine, ühine rahastamine, ühine operatsioonide planeerimine, riikidevahelised formeeringud, peakorterid ja juhtimiskord; integreeritud õhukaitsesüsteem, liitlaste rollide ja ülesannete tasakaal, vajadusel vägede paigutamine ja saatmine väljapoole koduterritooriumi, kriisiohjamis- ja tugevdamismehhanismid, sealhulgas planeerimine, ühised standardid ja ühine kord varustuse, õppe ja logistika osas, vajadusel ühised ja ühendatud doktriinid ja õppused ning koostöö infrastruktuuri, relvastuse ja logistika alal. NATO partnerite kaasamine sellistesse mehhanismidesse või selliste lepete väljatöötamine nende jaoks asjakohastes valdkondades aitab samuti tõhustada Euro-Atlandi julgeolekuküsimustes tehtavat koostööd ja ühispingutusi.

44. Mitmeriigiline rahastamine, muuhulgas sõjalise eelarve ja NATO julgeolekuinvesteeringute programmi kaudu, mängib vajalike vahendite omandamisel ja säilitamisel edaspidigi tähtsat rolli. Ressursside haldamisel tuleks juhinduda alliansi arenevatest sõjalistest nõuetest.
45. Allianss toetab ESDI väljakujundamist alliansi raames, sealhulgas olles valmis tegema oma vahendid ja kaitsevõime kättesaadavaks kas WEU või muul viisil kooskõlastatud poliitilise kontrolli ja strateegilise juhtimise all läbiviidavateks operatsioonideks.
46. Et kaitsta rahu ja vältida sõda või mis tahes surve avaldamise viisi, säilitab allianss ettenähtavaks ajaks asjakohases vahekorras, kuigi vähimal piisaval tasemel Euroopas baseeruvad ja tänaseni ülalpeetavad tuuma- ja tavaväed. Võttes arvesse alliansi ette kerivate riskide paljusust, peab ta säilitama väed, mida on vaja usutava tõrje tagamiseks ning hulga tavarelvastuse abil antavate vastulöövide võimaluste pakkumiseks. Samas ei suuda alliansi tavajõud siiski üksi usutavat tõrjet tagada. Tuumarelv on ainulaadne vastus alliansi vastu suunatud ettenägematu ja lubamatu kalale tungi ohtudele. Seega on tuumarelv rahu säilitamiseks endiselt oluline.

ALLIANSI VÄGEDE KORRALDUS

ALLIANSI RELVAJÕUDUDE MISSIOONID

47. Alliansi relvajõudude peaülesanne on kaitsta rahu ning tagada oma liikmesriikide territoriaalne terviklikkus, poliitiline sõltumatus ja julgeolek. Alliansi väed peavad seepärast olema suutelised tõhusaks tõrjeks ja kaitseks, säilitama või taastama liitlasriikide territoriaalset terviklikkust ning konflikti korral sõja kiiresti lõpetama, sundides kallaletungijat ümber otsustama, oma rünnakut peatama ja taganema. NATO jõud peavad säilitama oma võime pakkuda ühiskaitset artikli 5 kohaldamisalast välja jäävate kriisiohjamisoperatsioonide läbiviimisel.
48. Euro-Atlandi piirkonna julgeoleku ja stabiilsuse säilitamine on strateegiliselt oluline. Alliansi ja selle vägede üks tähtsamaid eesmärgi on ohtude vältimine, tegeldes võimalike kriisidega võimalikult varajases staadiumis. Kriiside korral, mis ohustavad Euro-Atlandi stabiilsust ja võivad mõjutada alliansi liikmete julgeolekut, võidakse alliansi vägesid kriisiohjamisoperatsioonide läbiviimiseks välja kutsuda. Samuti võidakse neid välja kutsuda rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamisele kaasa aitama, viies läbi operatsioone muude rahvusvaheliste organisatsioonide toetuseks, täiendades ja tõhustades poliitilist tegevust avara julgeolekukäsitluse raames.
49. Alliansi vägedel tuleb sõjaliste operatsioonide abil kriisiohjamisele kaasa aidates tegemist teha hulga seotud eriilmeliste tegijate, ohtude, olukordade ja vajadustega, kaasa arvatud humanitaarhädalukorrad. Mõned artikli 5 kohaldamisalast välja jäävad kriisiohjamisoperatsioonid võivad olla sama nõudlikud kui mõned ühiskaitsemisioonid. Hea väljaõppega ja hästi varustatud, piisava valmisolekutaseme ja isikkoosseisuga väed, mis on valmis tegutsema kõikvõimalikes kriisilukordades, samuti asjakohased tugistruktuurid, planeerimine, juhtimine ja kontroll mängivad tõhusa sõjalise kaasabi osutamisel olulist rolli. Allianss peaks olema valmis toetama eraldatavate, kuid mitte lahutatud vahendite alusel operatsioone, mida viiakse läbi kas WEU või muul viisil kooskõlastatud poliitilise kontrolli ja strateegilise juhtimise all. Partnerite ja teiste NATO-väliste riikide võimalik osalemine NATO juhitud operatsioonides, samuti võimalikud operatsioonid

koos Venemaaga võivad samuti olla väärtuslikud olukordades, kus NATO aitab reguleerida Euro-Atlandi julgeolekut mõjutavaid kriise.

50. Alliansi relvajõud aitavad kogu Euro-Atlandi piirkonna stabiilsuse edendamisele kaasa oma osalusega sõjavägede vahelistes otsesuhetes ning rahupartnerlusprogrammi raames toimuvates koostööüritustes ja õppustes kui ka üritustes ja õppustes, mida korraldatakse NATO suhete süvendamiseks Venemaa, Ukraina ja Vahemere-dialoogi riikidega. Nad soodustavad stabiilsust ja arusaamist osaledes usaldusloomes, sealhulgas igasuguses läbipaistvust tõhustavas ja suhtlust parandavas tegevuses, ning samuti relvastuskontrollilepete täitmise kontrollimises ja humanitaardemineerimises. Võtmetähtsusega valdkonnad, milles võiksid toimuda konsultatsioonid ja koostöö, võiksid muuhulgas olla järgmised: õpe ja õppused, koostegutsemisvõime, tsiviil-sõjaväelised suhted, kontseptsioonide ja doktriinide väljaarendamine, kaitseplaneerimine, kriisi-ohjamine, massihävitusrelvade leviku küsimused, relvastuskoostöö ning osalemine operatsioonide planeerimises ja teostamises.

ALLIANSI VÄEKORRALDUSE ARENGUKAVA

51. Selleks et täita alliansi esmatahtsaid julgeolekuülesandeid ja viia ellu oma strateegia põhimõtteid, tuleb alliansi vägesid edaspidigi kohandada, et nad oleksid valmis tõhusalt täitma kõiki alliansi missioone ja astuma vastu tulevikukatsumustele. Alliansi väekorraldus, mille aluseks on erinevate riikide kaitsestruktuuride isikkooselisus, vastab järgmistes punktides esitatud arengukavale.
52. Alliansi relvajõudude suurus, valmisolek, kättesaadavus ja positsioonidele paigutamine on kooskõlas alliansi seotusega ühiskaitse ning kriisiohjamisoperatsioonide läbiviimisega, mille etteatamistähtaeg on mõnikord lühike ja mis toimuvad väljaspool koduväeosi, sealhulgas väljaspool liitlaste territooriumi. Alliansi vägede karakteristikud on kooskõlas ka asjaomaste relvastuskontrollilepete sätetega. Alliansi vägedel peab olema piisavalt suur isikkooselisus ja kaitsevõime, et tõrjuda tagasi ja anda vastulöök mis tahes kallaletungile, mis on suunatud liitlase vastu. Nad peavad olema võimelised ühiselt tegutsema ning neil peavad olema asjakohased doktriinid ja tehnoloogiad. Neid tuleb hoida nõutaval valmisoleku ja positsioonidele paigutatavuse tasemel ning nad peavad suutma saavutada sõjalist edu väga paljudes komplekssetes ühis- ja ühendoperatsioonides, millesse võivad olla kaasatud ka partnerid ja muud NATO-välised riigid.
53. See tähendab eelkõige järgmist:
- liitlasvägede üldist suurust hoitakse sellisel võimalikult madalal tasemel, mis on kooskõlas ühiskaitse- ja muude alliansi missioonidele esitatavate nõuetega; nende valmisolekutase on asjakohane ja astmeline;
 - vägede geograafiline jaotus rahuajal tagab piisavate relvajõudude kohaloleku kogu alliansi territooriumil, sealhulgas vägede jaotamine väeosadeks ja paigutamine väljapoole koduterritooriumi ja -akvatooriumi ning vajadusel vägede ümberpaigutamine. Seejuures tuleb arvesse võtta piirkondlike ja eelkõige geostrateegilisi kaalutlusi, kuna NATO äärealadel esineva ebastabiilsuse tulemusel võivad tekkida kriisid või konfliktid, mis nõuavad alliansilt kiiret sõjalist vastust;
 - NATO juhtimisstruktuur suudab juhtida ja kontrollida kõiki alliansi sõjalisi missioone, sealhulgas mobiilsetest, ühend- ja ühispeakorteritest, eelkõige aga CJTFide peakorteritest, et anda käsk mitmeriigilistele ja segavägedele ning neid kontrollida. Samuti suudab NATO juhtimisstruktuur toetada operatsioone, mida viiakse läbi WEU või muul viisil kooskõlastatud poliitilise kontrolli ja strateegilise juhtimise all, aidates sellega kaasa ESDI väljakujundamisele alliansi raames, ning viia läbi NATO juhitavaid, artikli 5 kohaldamisalast väljajäävaid kriisiohjamisoperatsioone, milles võivad osaleda partnerid ja muudki riigid;
 - allianss nõuab üleüldse nii lähemas kui ka kaugemas perspektiivis kõikideks oma missioonideks olulisi sõjalisi tegevusvõimeid, nagu näiteks operatsioonides tõhusalt osalemise võime, lahinguvalmidus ja mobiilsus, vägede ja infrastruktuuri ellujäämisvõime ning logistikat ja vägede rotat-

- siooni hõlmav vastupanuvõime. Et neid võimeid mitmeriigiliste operatsioonide jaoks täielikult välja arendada, selleks on vaja koostegutsemisvõimet, arvestades sealhulgas inimteureid, kasutada asjakohast moodsat tehnoloogiat, säilitada teabe ülimus sõjalistes operatsioonides ning samuti kõrge kvalifikatsiooniga ja laiaulatuslike oskustega isikkoosseis. Piisav võimekus juhtimises, kontrollis ja sides ning samuti luures ja järelevalves on sõjalise võimsuse tugevdamise vahendiks;
- e. piiratud, kuid sõjaliselt oluline osa maa-, õhu- ja merevägesid on igal hetkel valmis reageerima nii kiiresti kui vaja suurele hulgale sündmustele, sealhulgas äkkrünnakule mis tahes liitlase vastu. Suurem hulk asjakohasel valmisolekutasemel väeelemente on valmis vastu pidama pikemates operatsioonides kas alliansi territooriumil või väljaspool seda, sealhulgas lahingutegevusse rakendatud vägede rotatsiooni kaudu. Kokkuvõttes peavad need väed olema piisavalt kvaliteetsed, suured ning tegutsemisvalmis, et toetada tõrjet ja alliansi vastu suunatud piiratud rünnakute tagasilöömist;
 - f. allianss peab vägede tõhustamise, reservvägede mobiliseerimise või vajadusel vägede taasmoodustamise teel olema võimeline suuremate vägede moodustamiseks, et vastata mis tahes suurematele julgeolekukeskkonna muutustele kui ka eriolukordadele. See võimelisus peab olema kooskõlas alliansi julgeolekut ähvardavate võimalike ohtudega, sealhulgas võimalikud pikaajalised sündmused. Seejuures tuleb arvestada võimalusega, et alliansi äärealadel asuvate relvajõudude tegutsemisvalmidus ja -võime suurenevad märgatavalt. Tulevikus on endiselt väga tähtis ka oskus õigel ajal nii Euroopas ja Põhja-Ameerikas kui ka Euroopast ja Põhja-Ameerikast vägesid tugevdada ja taasvarustada, millest tuleneb vajadus suurema lahinguvalmiduse, mobiilsuse ja paindlikkuse järele;
 - g. asjakohaseid väestruktuure ja -korda, sealhulgas sellised struktuurid ja selline kord, mille kaudu oleks võimalik vägesid moodustada, positsioonidele paigutada ja vähendada kiiresti ja valikuliselt, on vaja kaalutletud, paindlike ja õigeaegsete reaktsioonide võimaldamiseks, et pingeid vähendada ja lahendada. Seda tuleb rahuajal korrapäraselt harjutada;
 - h. tänu alliansi kaitsehoiakule peab olema võimalik käsitleda asjakohaselt ja tõhusalt ohte, mis on seotud tuuma-, bioloogiliste ja keemiarelvade ja nende tarnimisvõimaluste levikuga, mis võib samuti ohustada liitlaste elanikkonda, territooriume ja vägesid. Vaja on tasakaalustatud vahekordades vägesid, vahendeid ja kaitseehitisi;
 - i. alliansi vägesid ja infrastruktuuri tuleb kaitsta terroriaktide vastu.

TAVAVÄGEDE KIRJELDUS

54. On tähtis, et liitlasväed oleksid usutavalt valmis täitma alliansi kõiki missioone. See nõue mõjutab väestruktuure, vägede ja varustuse suurust, valmisolekut, kättesaadavust ja vastupidavust, õpet ja õppusi, positsioonidele paigutumist ja tegutsemisvalmidust ning vägede formeerimist ja mobiliseerimist. Selle eesmärk peaks olema optimaalse tasakaalu saavutamine kõrgel valmisolekutasemel vägede, mis on suutelised kiiresti ja vajadusel kohe asuma ühiskaitsele või alustama artikli 5 kohaldamisalast välja jäävaid kriisiohjamisoperatsioone, erineval tasemel madalama valmisolekuga vägede, mis peavad moodustama ühiskaitseks, vägede rotatsiooniks kriisiohjamisoperatsioonides vastupidamiseks, või mingi konkreetse piirkonna täiendavaks tugevdamiseks nõutavad väed, ning halvima – kuid väga distantseeritud – stsenaariumi korral laiaulatuslikeks ühiskaitseoperatsioonideks valmisoleku tekitamise ja pikemaajalise suurendamise vahel. Suurem osa alliansi vägedest on suutelised täitma enam kui üht nendest rollidest.
55. Alliansi väed korraldatakse struktuurilt nii, et nad on kooskõlas alliansi missioonide riikidevahelisuse ja ühisusega. Seejuures on oluliste ülesannete hulgas territooriumi kontroll, kaitse ja tõrje kallaletungi korral; mere-, õhu- ja maasideliniide takistamatu kasutamise tagamine; merekontroll ja alliansi merel baseeruvate tõrjevahendite kaitse; iseseisvate ja ühisõhuoperatsioonide läbi viimine; turvalise õhukeskkonna ja tõhusa laiendatud õhukaitse tagamine; järelevalve, luure ja

- arvutistatud sõjapidamine; strateegiliste vägede jms kiirkohalettoimetamine; ning paindlike juht- ja kontrollstruktuuri vahendite loomine, sealhulgas mobiilsed ühendpeakorterid.
56. Alliansi kaitsehoiakut tuuma-, bioloogiliste ja keemiarelvade ja nende tarnimisvõimaluste leviku riskide ja võimalike ohtude suhtes tuleb edaspidigi parandada, sealhulgas raketitõrje-alase töö kaudu. Kuna NATO vägesid võidakse kutsuda tegutsema väljaspool NATO piire, peavad tuuma-, bioloogilise ja keemiarelvahuga kokku puutuvad väed olema paindlikud, mobiilsed, kiiresti lahinguvalmid ja vastupidavad. Ka doktriinid, planeerimine ning väljaõpe ja õppused peavad valmistama alliansi ette tõrjeks tuuma-, bioloogiliste ja keemiarelvade kasutamise korral ja kaitseks sellises olukorras. Selle eesmärk on vähendada veelgi NATO relvajõudude operatsioonilist haavatavust, säilitades samal ajal nende paindlikkuse ja tõhususe olenemata tuuma-, bioloogiliste ja keemiarelvade olemasolust, nendega ähvardamisest või nende kasutamisest.
 57. Alliansi strateegia ei käsitle sõja pidamist keemia- või bioloogiliste relvadega. Liitlased toetavad kindlalt sellekohast ülemaailmset desarmeerimist. Kaitsemeetmed on olulised siiski ka siis, kui keemia- ja bioloogiliste relvade keelustamisel suudetaksegi saavutada täiendavat edu.
 58. Tervikuna väiksemate vägede ja piiratud ressursside juures jääb alliansi missioonide täitmisel elutähtsaks oskus teha tihedat koostööd. Selles osas on oluline alliansi ühiskaitsemehhanism, mille puhul kõigi asjassepuutuvate jaoks mängib võtmerolli integreeritud sõjaline struktuur. NATO kaitseplaneerimise eri tahke tuleb tõhusalt kõikidel tasemetel kooskõlastada, et tagada vägede valmisolek ning toetada sellega struktuure kõikide nende ülesannete täitmisel. Liitlastevaheline teabevahetus nende vägede kavade osas soodustab ülesannete täitmiseks vajalike vahendite kättesaadavuse kindlustamist. Samuti on endiselt väga olulised konsultatsioonid suuremate muutuste korral riiklikes kaitseplaanides. Koostöö uute tegevuskontseptsioonide väljatöötamisel on vajalik selleks, et tekkivatele julgeolekukatsumustele vastu astuda. Üksikasjalikud praktilised, alliansis ESDI osana välja töötatud mehhanismid aitavad kaasa liitlastevahelisele tihedale koostööle, ilma selleks vahendeid ja võimsusi tarbetult dubleerimata.
 59. Selleks, et allianss suudaks paindlikult reageerida võimalikele kriisilukordadele ja viia tõhusalt läbi oma missioone, vajab ta piisavat logistikat, sealhulgas transpordivahendeid, meditsiinilist tuge ja varusid, et tõhusalt paigutada positsioonidele ja toetada kõiki väeliike. Standardimine edendab koostööd ja väiksemaid kulusid liitlasvägede toetamisel logistika valdkonnas. Vägede tegevusvalmis seadmine ja toetamine väljaspool liitlaste territooriumi, kus võõrustajariik osutab vähe või üldse mitte mingisugust tuge, on logistikale eriliseks katsumuseks. Suutlikkus moodustada suuremaid, piisava varustuse ja väljaõppega vägesid õigel ajal ja sellisel tasemel, millega on võimalik täita kõiki alliansi missioone, soodustab samuti suurel määral kriisiohjamist ning kaitset. See hõlmab suutlikkust kindlustada mis tahes ohupiirkonda ning viia sellesse esimesel vajadusel mitmeriigilised väed. Eri liiki ja eri valmisolekutasemetega väed suudavad paindlikult tegutseda nii Euroopa-sisesel kui ka üleatlandilisel kindlustamisel. See nõuab sideliinide kontrolli ning asjakohaseid tugi- ja õppestruktuure.
 60. Alliansi vägede ja (nii valitsustevahelise kui ka valitsustevälise) tsiviilkeskkonna, milles esimesed tegutsevad, vaheline koostoime on eriti oluline operatsioonide edu saavutamiseks. Tsiviil-sõjaväeline koostöö on vastastikusel sõltuvuses: üha enam sõjalisi vahendeid taotletakse tsiviilvõimude abistamiseks, samas kui tsiviiltoetus sõjalistele operatsioonidele on tähtis logistika, side, meditsiiniabi ja avalikkussuhete korral. Vastavalt sellele on koostöö alliansi sõjaliste ja tsiviilorganite vahel oluline ka edaspidi.
 61. Alliansi võime täita kõiki oma missioone sõltub üha enam mitmeriigilistest vägedest, mis täiendavad riikide kohustusi NATO ees kohustustega liitlaste suhtes. Sellised väed, mida võidakse kasutada kõikides alliansi missioonides, on näide alliansi kindlameelsusest säilitada usutav ühiskaitse; nad tõhustavad alliansi sidusust ning tugevdavad üleatlandilist partnerlust ja alliansi raames ESDId. Mitmeriigilised väed, eelkõige aga sellised mitmeriigilised väed, mis on suutelised astuma kiiresti tegevusse ühiskaitseks või artikli 5 kohaldamisalast väljajäävates kriisiohjamisoperatsioonides, tugevdavad solidaarsust. Samuti võivad nad pakkuda moodust, kuidas

rakendada tegevusse pädevamaid üksusi, mis võivad olla kättesaadavad üksnes riigisisel tasemel, aidates seega tõhusamalt kasutada nappe kaitseressursse. See võib hõlmata konkreetsete ülesannete ülimalt integreeritud, Riikidevahelist käsitlemist, mis on aluseks CJTFide kontseptsiooni rakendamisele. Rahuoperatsioonides tuleb tõhusaid mitmeriigilisi formeeringuid ja igasugust muud partnerite osalust kõrgelt hinnata. Et mitmeriigiliste vägede potentsiaali täielikult ära kasutada, on eelkõige vaja parandada koostegutsemisvõimet, pakkudes selleks muuhulgas piisavat väljaõpet ja viies läbi õppusi.

TUUMAVÄGEDE KIRJELDUS

62. Liitlaste tuumavägede peaesmärk on poliitiline: säilitada rahu ja vältida vägivallavalitsust ning mis tahes laadi sõdu. Nende roll on edaspidigi sisendada mis tahes kallaletungijas ebakindlust, millise vastuse võivad liitlased anda tema sõjalisele kallaletungile. Nad näitavad, et ükski kallaletung ei ole mõistlik samm. Liitlaste julgeoleku ülimalt tagatiseks on alliansi ja eelkõige Ameerika Ühendriikide strateegilised tuumaväed; tõrjefunktsiooniga Ühendkuningriigi ja Prantsusmaa sõltumatud tuumaväed suurendavad liitlaste üldist tõrjevõimet ja julgeolekut.
63. Selleks, et tõestada alliansi tuumavägede usutavat korraldust ja alliansi solidaarsust ning tema ühest kindlameelsust sõja vältimise suhtes, on edaspidigi vaja, et ühisesse kaitseplaneerimisse kaasatud tuumaülesannetega Euroopa liitlased võtaksid rahuajal osa tuumabaaside paigutamisest oma territooriumile ning juhtimisest, kontrollist ja konsultatsioonidest. Euroopas baseeruvad ja NATOle alluvad tuumaväed on tähtis poliitiline ja sõjaline lüli alliansi Euroopa ja Põhja-Ameerika liikmete vahel. Seepärast säilitab allianss Euroopas piisavad tuumaväed. Nendel vägedel peavad olema vajalikud omadused ning nad peavad olema asjakohaselt paindlikud ja vastupidavad, et neid mõistetakse kui liitlaste sõja vältimise strateegia usutavat ja tõhusat elementi. Nad säilitatakse võimalikult madalal tasemel, millest piisab rahu ja stabiilsuse säilitamiseks.
64. Asjaomased liitlased on seisukohal, et arvestades radikaalseid muutusi kõnealuses julgeolekulukorras, sealhulgas vähendatud Euroopa tavavägesid ja pikema reageerimisaegu, on oluliselt paranenud NATO võime ohjeldada kriise diplomaatiliste ja muude vahendite abil või vajadusel algtatada edukat tavarelvastuskaitset. Asjaolud, mille korral nad peaksid kaaluma tuumarelvade kasutamist, on seega ülimalt ebatõenäolised. Alates 1991. aastast on liitlased võtnud hulga meetmeid, mis peegeldavad külma sõja järgset julgeolekukeskkonda. Nende hulgas on NATO taktikaliste tuumavägede liikide ja arvu ulatuslik vähendamine, kaasa arvatud kõigi tuumalaskeseadeldiste ning maa-maa-tüüpi lähiraadiusega tuumaraketide hävitamine; tuumaülesannetega vägede valmisolekukriteeriumide märkimisväärne lõvendamine ning rahuaja alaliste tuumakriisikavade kustutamine. NATO tuumavägede sihikul ei ole enam ühtki riiki. Sellest olenemata säilitab NATO võimalikult madalal tasemel, mis on kooskõlas olemasoleva julgeolekukeskkonnaga, piisavad Euroopa taktikalised väed, mis on oluliseks sidemeks strateegiliste tuumavägedega, tõhustades üleatlantilist ühenduslüli. Need koosnevad mitmeotstarbelistest lennukitest ja väikesest hulgast Ühendkuningriigi lõhkepeadest "Trident". Tavaolukorras ei paigutata taktikalisi tuumarelvu siiski laevadele ega ründeallveelaevadele.

LÕPPSÕNAD

65. Ajal, mil Põhja-Atlandi allianss astub oma kuuendasse aastakümnesse, peab ta olema valmis uue sajandi katsumusteks ja võimalusteks. Strateegiline kontseptsioon kinnitab taas kord alliansi püsivat eesmärki ning sätestab tema esmased julgeolekuülesanded. See annab muutunud NATOle võimaluse tõhustada arenevat julgeolekukeskkonda, toetades julgeolekut ja stabiilsust, mille tugevus on ühises seotuses demokraatiaga ning otsusekindluses lahendada vaidlused rahumeelsel teel. Strateegiline kontseptsioon reguleerib alliansi julgeoleku- ja kaitsepoliitikat, tegevuskontseptsioone, tava- ja tuumavägede korraldust ning ühiskaitset ning julgeolekukeskkonna arenedes vaadatakse seda pidevalt läbi. Vajadus tõhusa kaitse järele ebakindlas maailmas jääb, kuid sellele

ustavaks jäädes kasutab allianss edaspidigi täielikult ära iga võimaluse aidata luua eraldusjoonte-
ta maailmajagu, edendades nägemust terviklikust ja vabast Euroopast.

SÕJALISE KAITSEVÕIME ALGATUS

SISSEJUHATUS

1. Washingtonis lansseerisid NATO riigipead ja valitsusjuhid sõjalise kaitsevõime algatuse. Selle eesmärk on parandada kaitsevõimet, et tagada tulevaste mitmeriigiliste operatsioonide tõhusus kõikide alliansi missioonide korral käesolevas ja ennustatavas julgeolekukeskkonnas, pöörates tähelepanu eelkõige alliansi vägede ning vajadusel ka alliansi ja partnerite vägede koostegutsemisvõime suurendamisele.

Väljakutse: Kaitsevõime kohandamine uue julgeolekukeskkonnaga

2. Kooskõlas alliansi uue strateegilise kontseptsiooniga peab NATO edaspidigi säilitama oma kaitsevõime ulatusliku kallaletungi puhuks ühe või mitme liikme vastu, kuigi sellise kallaletungi tõenäosus lähitulevikus on väike. Sellise ohu tekkimisele eelnevad perioodid jäävad tõenäoliselt edaspidigi pikaks. Võimalikud alliansi julgeolekut ähvardavad ohud võivad palju tõenäolisemalt tuleneda piirkondlikest konfliktidest, rahvuslikust vaenust või muudest väljaspool alliansi territooriumi sündivatest kriisidest ning samuti massihävitusrelvade ja nende tarnimisvõimaluste levikust.
3. Alliansi tulevased sõjalised operatsioonid, sealhulgas artikli 5 kohaldamisalast välja jäävad kriisi-ohjamisoperatsioonid on tõenäoliselt väiksema ulatusega, kui operatsioonid, mis olid aluseks alliansi planeerimisele külma sõja ajal. Samamoodi võivad nad kesta kauem, nõuda madalamal tasemel riikidevahelist koostööd ning toimuda paralleelselt muude alliansi operatsioonidega. Paljudel juhtudel hõlmavad artikli 5 kohaldamisalast välja jäävad operatsioonid partnerite ja võib-olla muudegi NATO-väliste vägede osalemist. Operatsioone väljaspool alliansi territooriumi tuleb võib-olla läbi viia juurdepääsuta või vähese juurdepääsuga olemasolevale NATO infrastruktuurile. Võib juhtuda, et ei ole võimalik toetuda olemasolevatele riigisiseseid eriolukordi käsitlevatele õigusaktidele, et eraldada tsiviiltranspordivahendeid vägede positsioonidele paigutamiseks või reservvägede mobiliseerimiseks. Need olukorrad esitavad alliansi vägedelt nõutavale kaitsevõimele uued nõudmised, seda eelkõige koostegutsemisvõime vallas. On tähtis, et kõik riigid suudaksid anda oma õiglase panuse kõikidesse alliansi missioonidesse, olenemata riiklike kaitsestruktuuride erinevustest.
4. Viimastel aastatel on alliansi vägede kohandamisel kõnealuse uue julgeolekukeskkonna nõuetega saavutatud märkimisväärset edu. Paljude liitlaste suutlikkus paigutada olulisi vägesid kiirelt väljapoole oma riigi territooriumi või jätkata operatsioone laiendatult ja kaitsta vägesid väljaspool kodubaase on sellele vaatamata suhteliselt piiratud. Juhtimis- ja kontrollisüsteemid ning samuti teabesüsteemid tuleb viia paremasse kooskõlla alliansi tulevaste sõjaliste operatsioonide nõuetega, millega kaasneb palju suurem teabemaht ning mis viiakse läbi palju madalamal tasemel kui minevikus. Mitmeriigiliste operatsioonide tõhususe säilitamisel tuleb tähelepanu pöörata eelkõige koostegutsemisvõimega seotud ohtudele. Sellega seoses tuleb suuremat tähelepanu pöörata inimteguritele (nagu näiteks doktriinide, väljaõppe ja tegevuskorra ühine käsitus) ning standardimisele ja samuti katsumustele, mida esitab tehnoloogia muutumise üha kiirenev tempo ja erinev kiirus, millega liitlased võtavad kasutusele moodsamaid vahendeid. Koostegutsemisvõime ja kriitiliste oskuste parandamine peaksid tugevdama ka NATO Euroopa-sammast.

LIIKUDES EDASI

5. Sellega seoses on allianss uurinud valdkondi, kus kaitsevõime parandamine soodustaks märkimisväärselt tulevikukatsumustele vastu astumist. Eesmärgiks on siinkohal olnud kõikidele alliansi missioonidele esitatavate nõuete ühise hindamise süsteemi väljatöötamine. Selgitades välja kõige enam parandamist vajavad valdkonnad ja pöörates tähelepanu eelkõige koostegutsemisvõimele, on töö keskendunud alliansi vägede lahinguvalmidusele ja mobiilsusele, vastupidavusele ja logistikale, ellujäämisvõimele ja tõhusale tegutsemisvõimele ning juht-, kontrolli- ja teabesüsteemidele. Mõnel juhul on olnud võimalik juba selles varajases staadiumis sätestada meetmed, mida tuleb võtta mõningate võimete parandamiseks. Ülejäänud juhtudel on vaja tööd jätkata, et uurida erinevaid võimalusi ja esitada paranduste osas kindlaid soovitusi. Programm tõstab esile ressurside tähtsuse ja samuti kaitseplaneerimisdistsipliinide vahelise parema kooskõlastamise nõude, kaalub Euroopa liitlaste suutlikkust viia läbi WEU juhitavaid operatsioone, käsitleb mitmeriigiliste formeeringute kaitsevõime parandamise viise ning samuti selliseid küsimusi nagu väljaõpe, doktriin, inimtegurid, kontseptsioonide väljatöötamine ja katsetamine ning standardimine.
6. Osana käesolevast sõjalise kaitsevõime parandamise programmist on riigipead ja valitsusjuhid seadnud sisse ajutise kõrgetasemelise juhtrühma, mis peab teostama järelevalvet sõjalise kaitsevõime algatuse elluviimise üle ning täitma asjaomaste planeerimisdistsipliinide, sealhulgas huvitatud liitlaste vägede planeerimise, kooskõlastamise ja ühtlustamise nõuet NATO standardimisega, et saavutada kaitsevõime ja koostegutsemisvõime paranduste püsiv toime.

STRATEEGILISE KONTSEPTSIOONI TAUST

Washingtoni tippkohtumisel kiitsid NATO liitlased heaks strateegia – strateegilise kontseptsiooni –, et seada allianss valmis 21. sajandi julgeolekukatsumusteks ja -võimalusteks ning anda suund tema tulevasele poliitilisele ja sõjalisele arengule.

Ajakohastatud strateegiline kontseptsioon sätestab üksikasjalike tegevuskavade ja sõjaliste plaanide väljatöötamise üldised juhised. Selles on kirjeldatud **alliansi eesmärki ja ülesandeid** ning uuritud tema **strateegilisi perspektiive** areneva strateegilise keskkonna ning julgeolekuülesannete ja -riskide taustal. Sätestades **alliansi julgeolekukäsitluse 21. sajandil**, kinnitab kontseptsioon taas üleatlandilise ühenduslülil ja alliansi sõjalise kaitsevõime säilitamise tähtsust ning käsitleb rolli, mis on muudel alliansi avara stabiilsuse- ja julgeolekukäsitluse võtmelementidel, nimelt Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedil, konfliktiennetusel ja kriisiohjamisel, partnerlusel, koostööl ja dialoogil, laienemisel ning relvastuskontrollil, desarmeerimisel ja massihävitusrelvade leviku tõkestamisel. Lõpuks esitab kontseptsioon **juhised alliansi vägedele**, mis põhinevad alliansi strateegia põhimõtetel ning alliansi väekorraldusel. See hõlmab kontseptsiooni neid osi, mis käsitlevad alliansi relvajõudude missioone ning alliansi väekorralduse juhiseid, samuti tava- ja tuumavägede kirjeldust.

Strateegiline kontseptsioon avaldati esimest korda 1991. aastal. Käesolev uus redaktsioon, nagu selle eelkäijagi, on alliansi eesmärkide ametlik avaldus ning sätestab kõrgeimal tasemel juhised poliitiliste ja sõjaliste vahendite suhtes, mida tuleb nimetatud eesmärkide saavutamiseks kasutada.

AJALOOILINE MÄRGE

NATO strateegia esialgne nimetus oli “Põhja-Atlandi piirkonna kaitse strateegiline kontseptsioon” (“The Strategic Concept for the Defence of the North Atlantic Area”). Olles töötatud välja 1949. aasta oktoobri ja 1950. aasta aprilli vahel, on selles sätestatud laiaulatuslike territoriaalkaitseoperatsioonide strateegia. 1950ndate keskel töötati välja “lausrevanši” strateegia. See rõhutas sellist tõrjet, mis põhines ähvardusel, et NATO vastab mis tahes oma liikmesriikide vastu suunatud kallaletungile kõikide tema käsutuses olevate vahenditega, sealhulgas konkreetsetel tuumarelvad.

Arutelud sellise strateegilise käsitluse võimaliku muutmise üle algasid 1950ndate lõpus ning jätkusid 1967. aastani, kui pärast elavat debatti alliansis asendati “lausrevanš” “paindliku reageeringu” strateegiaga. See keskendus NATOle paindlikkuse eeliste andmises ning mis tahes võimalikus kallaletungijas ebakindluse tekitamises NATO vastuse suhtes üksikliikmesriigi suveräänsuse või sõltumatus ohustamisele. See kontseptsioon oli välja töötatud selleks, et igasugust kallaletungi mõistetakse kui lubamatuid ohte kaasatoovat tegevust.

Eespool nimetatud strateegiad talletati salastatud dokumentidesse, mis olid riikide valitsustele sõjalisel planeerimisel eeskirjadeks ja teabeallikaks. Need dokumendid ei olnud adresseeritud üldsusele. Kuigi aluskontseptsioonid olid teada, oli nende avalik arutelu harva võimalik, sest nende tõhusus sõltus suurel määral nende salastatusest. Nad peegeldasid külma sõja, Euroopa poliitilise lõhestatuse ning ideoloogilise ja sõjalise vastasseisu tegelikkust, mis iseloomustasid palju aastaid Ida-Lääne suhteid.

Külma sõja jätkudes püüdis allianss siiski vähendada talle suunatud ohte ning luua pinnas positiivseteks suheteks Nõukogude Liidu ja muude Varssavi pakti osalistega. Harmeli ettekanne, mis avaldati 1967.

aastal, seadis niisiis sisse alliansi julgeolekukäsitluse kaks tugisammast, kaitse ja dialoogi, sealhulgas relvastuskontrolli.

Külma sõja ajastu lõppedes muutus Euroopa poliitiline olukord ja üldine sõjaline olukord. Kahe aasta jooksul pärast Berliini müüri langemist kerkis esile uus strateegiline kontseptsioon. Seda arutati alliansis ning selle väljatöötamine lõpetati 1991. aasta novembris. Erinedes suuresti varasematest kontseptsioonidest, tõstis see esile koostöö vastandina vastasseisule endiste vaenlastega. See säilitas oma liikmesriikide julgeoleku kui NATO esmatähtsa eesmärgi, kuid ühendas selle konkreetse kohustusega teha tööd Euroopa kui terviku parema ja avarama julgeoleku suunas. Ka muus osas erines 1991. aasta strateegiline kontseptsioon oluliselt oma eelkäijatest: see anti välja avaliku dokumendina, mis oli avatud parlamentide, julgeolekuspetsialistide, ajakirjanike ja laiema üldsuse aruteludele ja kommentaaridele.

1997. aastal leppisid NATO liidrid kokku, et kontseptsioon tuleks uuesti läbi vaadata ning ajakohastada, peegeldamaks muutusi, mis olid toimunud Euroopas alates kontseptsiooni vastuvõtmisest, kinnitades samas liitlaste ustavust ühiskaitsele ja üleatlandilisele ühenduslülile ning tagades NATO strateegia viimise täielikku vastavusse 21. sajandi katsumustega. Kogu alliansis tehti intensiivset tööd, et lõpetada kontseptsiooni ümbertöötamine Washingtoni tippkohtumiseks.

Sarnaselt kõikidele muudele alliansi tegemistele nõudis kontseptsiooni heakskiitmine kõikide alliansi liikmesriikide nõusolekut nii dokumendi sisu kui ka keele osas. Seoses kolme uue liikme ühinemisega osalesid Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Poola esindajad aruteludes algusest peale.

EUROOPA JULGEOLEKU- JA KAITSEIDENTITEEDI (ESDI) VÄLJAARENDAMINE NATO RAAMES

Põhja-Atlandi allianss põhineb alliansi Euroopa ja Põhja-Ameerika liikmete vastastikusel kohustusel tagada Euro-Atlandi piirkonna julgeolek. Viimaste aastate jooksul on allianss üha enam tunnustanud vajadust tugevdada NATO Euroopa-sammast, arendades välja Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi (European Security and Defence Identity – ESDI).

Washingtoni tippkohtumisel kinnitasid alliansi liidrid taas, et säilitavad kindlasti üleatlandilise ühenduslülili 1994. aasta Brüsseli deklaratsiooni ja Berliinis 1996 kokku lepitud põhimõtete alusel, tugevdades samas alliansi Euroopa-sammast.

1994. aasta Brüsseli tippkohtumine kinnitas, et ESDI väljakujunemine tugevdaks alliansi Euroopa-sammast, andes Euroopa liitlastele võimaluse võtta endale ühise julgeoleku ja kaitse nimel suurema vastutuse, tugevdades samas üleatlandilist ühenduslülili.

Liitlased on alates 1994. aasta tippkohtumisest tegelenud konkreetset nende kohustuste täitmisega. Eriti tähtis oli välis- ja kaitseministrite 1996. aasta kohtumistel vastavalt Berliinis ja Brüsselis tehtud otsus arendada alliansi raames välja ESDI. Selle eesmärgi saavutamiseks on ministrid võtnud rea meetmeid, valmistumaks Lääne-Euroopa Liidu (WEU) juhitavateks operatsioonideks, luues selleks sidusad ja tõhusad väed, mis on võimelised tegutsema WEU poliitilise kontrolli all ja strateegilisel juhtimisel. Ministrid on ESDI väljakujundamist arutanud korrapäraselt oma kaks korda aastas toimuvatel kohtumistel. Rakendamise ülesanne anti WEU ja NATO Alalisele Nõukogule, mille istungid toimuvad nii eraldi kui ka ühiselt.

Washingtoni tippkohtumine kinnitas, et Berliini otsuste võtmelemendid seoses ESDI väljakujundamisega alliansi raames on täidetud. Selle nimel tehtud töö on hõlmanud muuhulgas järgmist:

- igal üksikjuhul eraldi WEU juhitavate operatsioonide käsutusse antud NATO vahendite eraldamine, kontrollimise ja tagastamise ettevalmistamine;
- NATO ja WEU vaheliste tihedate konsultatsioonide ettevalmistamine WEU juhitavate operatsioonide, milles kasutatakse NATO vahendeid, planeerimise ja läbiviimise küsimustes;
- tõhusa, ka luureandmeid hõlmava teabevahetuse, mis võib WEU juhitavate operatsioonide kontekstis NATOle ja WEUle vajalikuks osutada, ettevalmistamine;
- ettevalmistused selleks, et NATO juhtimisstruktuuril oleks võimalik eraldada staabielemente ja juhtimispositsioone WEU juhitavate operatsioonide läbiviimiseks;
- kõikide liitlaste alliansisisese toetamise korra ettevalmistamine WEU juhitavate operatsioonide, muuhulgas WEU esitatud näitlike missiooniprofilide põhjal planeerimiseks;
- eelmeetmed WEU juhitavate operatsioonide nõuete kaasamiseks NATO kaitseplaneerimisprotsessi; ja
- nende ja muude alliansi poolt WEU juhitavatele operatsioonidele avaldatava toetuse aspektide katsetamine ja viimistlemine 1998. aasta NATO-WEU toimikonnas ja 1999. aasta NATO-WEU

seminaril ning NATO-WEU ühiste kriisiohjamisõppuste abil, mille toimumise aeg on määratud aastale 2000.

Washingtoni tippkohtumisel sätestati hulg põhimõtteid, mille alusel – ning samuti tuginedes Berliini otsustele – teatasid alliansi riigipead ja valitsusjuhid oma valmisolekust määratleda ja teha sellised ettevalmistused tagamaks Euroopa Liidule hõlpsa juurdepääsu NATO ühisvahenditele operatsioonide korral, milles allianss kui tervik ei osale alliansina sõjaliselt.

RAHVUSVAHELISTE ERIÜLESANDEGA ÜHISVÄGEDE KONTSEPTSIOON

• • •

CJTFFIDE KONTSEPTSIOON LÜHIDALT

- **väed** on sõjalise suutlikkuse, isikkoosseisu ja varustuse organiseeritud üksused;
- **eriülesandega väed** on konkreetse missiooni või ülesande täitmiseks moodustatud üksus. See saadetakse laiali, kui ülesanne on täidetud;
- **eriülesandega ühisväed** on eriülesannetega üksus, mis koosneb kahest või enamast väeliigist (maavägi, merevägi, õhuvägi jne);
- **rahvusvahelised eriülesandega ühisväed** koosnevad kahe või enama riigi vägedest.

Rahvusvahelised eriülesandega ühisväed (CJTFFid) on mitmeriigilised, mitmest väeliigist koosnevad lahingulised eriüksused, mis on moodustatud ja kohandatud esmajoones, kuid mitte ainult, sõjaliste operatsioonide elluviimiseks, mis ei hõlma alliansi territooriumi kaitset, nagu näiteks humanitaarabi- ja rahuvalveoperatsioonid. CJTFFide näol on tegemist paindliku ja tõhusa vahendiga, mille abil allianss saab moodustada asjakohaselt ette valmistatud juhtimis- ja kontrollikorruga kiirreageerimisüksusi.

Tänu sellele, et asjaolusid, mil CJTFFid võivad tegutseda, on palju, on nõuded selliste operatsioonide juhtimise ja kontrolli ettevalmistamisele eriti suured. Seepärast on CJTFFide peaqorteril täita tähtis ülesanne. CJTFFide peaqorterid “nuclei” ehk tuumstaabid luuakse alalistena NATO sõjalise juhtimisstruktuuri teatavate “emapeaqorterite” juurde. Tuumstaabid ühinevad “täiendus”- ja “toetus” moodulitega, mis on asjakohased konkreetse operatsiooni sellise CJTFFide peaqorteri moodustamiseks, mille struktuur vastab konkreetsetele kõnealuse operatsiooni nõuetele.

TAUST

CJTFFide kontseptsioon loodi 1993. aasta lõpus ning kiideti heaks Brüsseli tippkohtumisel 1994. aasta jaanuaris. Alliansi riigipead ja valitsusjuhid tegid sel puhul korralduse, et kontseptsiooni edasiarendamine peab olema kooskõlas nende valmisolekuga muuta NATO vahendid Põhja-Atlandi Nõukogu poolt igal üksikül juhul eraldi tehtava otsuse alusel kättesaadavateks Lääne-Euroopa Liidu (WEU) juhitavates operatsioonides, toetades sellega Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi väljatöötamist. Lisaks sellele sidusid nad CJTFFide kontseptsiooni väljakujundamise praktilise poliitilis-sõjalise koostööga rahupartnerlusprogrammi (PfP) raames.

Alliansi välis- ja kaitseministrite kohtumistel vastavalt Berliinis ja Brüsselis 1996. aasta juunis kiideti heaks CJTFFide kontseptsiooni üldine poliitilis-sõjaline raamistik. Kontseptsiooni sõjalise rakendamise esimene etapp tõestas staabitöö ja katsetega, milles tegid kaasa kolm CJTFFide “emapeaqorterit”, kontseptsiooni elujõudu. Teises etapis keskenduti sellele, et hinnata põhjalikult:

- a) alliansi võimet paigutada positsioonidele väikeseid ja suuremaid, maal ja merel baseeruvaid CJTFFide peaqortereid; ning

b) mis tahes olukorda, kus on vaja nimetada täiendavaid CJTFide "emapeakortereid".

Selle hindamise põhjal on alanud kontseptsiooni rakendamise kolmas ehk lõppetapp.

Katsed ja analüüsid on näidanud CJTFide kontseptsiooni väärtuslikkust. NATO sõjalised organid teevad praegu tööd kontseptsiooni täieliku elluviimise kallal. See protsess hõlmab vajaliku tugi- ja juhtimis-, kontrolli- ja sidevarustuse hankimist peakorteritele ning lõpeb hinnanguliselt 2004. aasta lõpus. Elluviimisel võetakse täielikult arvesse NATO poolt endises Jugoslaavias juhitud operatsioonides saadud kogemusi.

NATO INTEGREERITUD SÕJALISE JUHTIMISSTRUKTUURI REFORM

NATO integreeritud sõjalise juhtimisstruktuuri ülesanne on olla organisatsiooniliseks raamiks sõjaliste ülesannete täitmisele ning samuti liikmesvalitsuste poolt alliansile antud sõjaliste ülesannete täitmisele.

Mõned nendest ülesannetest on seotud alliansi põhikohustusega kaitsta oma liikmesriike vastavalt Põhja-Atlandi lepingu artiklile 5 nende julgeolekut ähvardavate ohtude eest. Teised jällegi on seotud alliansi uute missioonide, s.o operatsioonide, mis ei kuulu artikli 5 ühiskaitsekohustusega hõlmataivate operatsioonide hulka ja mille suhtes tuleb teha konkreetset otsust, elluviimisega.

NATO on väga vähe alalisi vägesid ning erinevate sõjaliste peakorterite ja esinduste juures on üksnes suhteliselt väikesed integreeritud riikidevahelised staabid, mis moodustavadki integreeritud sõjalise juhtimisstruktuuri. Suurem osa nn „NATO vägedest” on väed, mis alluvad riiklikule kontrollile ning muutuvad alliansile kättesaadavateks üksnes konkreetsetel asjaoludel. Sellisel juhul viiakse nad NATO sõjaväejuhatajate juhtimise alla. Integreeritud sõjaline juhtimisstruktuur on kokkuleppeline alus nende vägede korraldamiseks, väljaõpetamiseks ja kontrollimiseks.

Uus julgeolekukeskkond on andnud NATO riikidele võimaluse oma väed ümber korraldada. Enamasti on see tähendanud tuumarelvastuse olulist vähendamist, maa-, õhu- ja meretavavägede vähendamist 30% kuni 40% võrra ning valmisolekutasete vähendamist.

NATO riigid on kiitnud heaks ka kava töötada välja uus NATO sõjaline juhtimisstruktuur, mis annaks alliansile võimaluse viia kõiki oma missioone, sealhulgas kriisi-, rahuvalve- ning muid rahuoperatsioone läbi tõhusamalt.

Uus struktuur koosneb kahest strateegilisest juhatusest (SJ) – üks Atlandi ja teine Euroopa piirkonna jaoks –, millele allub piirkondlike ja allpiirkondlike juhatuste lihtsustatud struktuur.

Eri liikmesriikides asuvate juhtimispeakorterite hulk vähendatakse praeguselt 65lt 20ni. Tulemuseks on paindlikum ja NATO käesoleva aja nõuetele paremini kohandatud struktuur. See hõlbustab NATO ja tema partnerriikide vahelist koostööd. Lisaks sellele on uude struktuuri ühendatud raamistik operatsioonide juhtimiseks, millesse on kaasatud kiirreageerimis-, mitmeriigilised, mitmest väeliigist koosnevad üksused, mis on kohandatud alliansi rahvusvaheliste eriülesandega ühisvägede (CJTFide) kontseptsiooni suhtes.

Üleminek uuele juhtimisstruktuurile on kompleksne protsess, mis nõuab uute peakorterite aktiveerimist ning endiste peakorterite deaktiveerimist kooskõlastatud korras, tagades samas, et alliansi operatiivsus teravikuna ei vähene. Kogu protsess peab toimuma olemasolevate piiratud ressursside abil ning täielikult ei lõppe see enne aastat 2003.

NATO avatud ukсед

Liikmelisuse tegevusplaan (MAP)

•

Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Poola ühinemine

•

NATO avatud uste poliitika

LIIKMELISUSE TEGEVUSPLAAN (MAP)

1. Vastavalt Põhja-Atlandi lepingu artiklile 10 jääb NATO liikmelisuse uks avatuks. Liikmelisust puudutaval intensiivistatud individuaaldialoogil põhinev liikmelisuse tegevusplaan (MAP) on koostatud selleks, et toetada seda kindlat lubadust edasi laieneda, sätestades tegevusprogrammi, mis peab abistama kandidaatriike nende valmistumisel võimalikuks tulevaseks liikmelisuseks. Tuleb mõista, et otsused, mille kandidaatriigid teevad saadud nõustamise põhjal, jäävad riigisesteks otsusteks, mida tehakse ja rakendatakse üksnes kõnealuse riigi vastutusel.
2. Programmis on kandidaatriikide jaoks loetletud rida üritusi, mille hulgast nood võivad valida sellised, millest nende hinnangul on nende ettevalmistustel kõige enam kasu. Kandidaatriikide puhul, mis soovivad veelgi suurendada oma poliitilist ja sõjalist osalust alliansi töös, jääb oluliseks aktiivne osalemine programmis “Partnerlus rahu nimel” ja EAPC mehhanismides.
3. Otsuse kutsuda kandidaatriik alliansiga ühinemisläbirääkimistele teevad liitlased igal üksikul juhul eraldi ning kooskõlas Madridi tippkohtumise deklaratsiooni lõikega 8 ja Washingtoni tippkohtumise deklaratsiooniga. Osavõtt liikmelisuse tegevusplaani, mis toimub omaeristuse teel, ei sea ühtki ajalist piirangut ühelegi sellisele otsusele ega ka võimaliku liikmelisuse tagatist. Programmi ei ole võimalik käsitleda liikmelisuskriteeriumide loeteluna.

RAKENDAMINE

4. Liikmelisuse tegevusplaan, mis on NATO avatud uste poliitika praktiline avaldus, on jaotatud viide peatükki. Need on järgmised:
 - I. Poliitilised ja majandusküsimused
 - II. Kaitse- ja sõjalised küsimused
 - III. Ressursside küsimused
 - IV. Informatsiooni julgeoleku küsimused
 - V. Õigusküsimused

Igas peatükis on määratletud küsimused, mis võivad tulla (mitte põhjalikule) arutusele, ning toob välja mehhanismid, mille kaudu on võimalik kõige paremini edendada ettevalmistusi võimalikuks liikmelisuseks.

Arutusele tulla võivate küsimuste loetelu ei ole liikmelisuskriteeriumide loetelu ning on kavandatud hõlmama küsimusi, mille kandidaatriigid on ise määratlenud käsitlemist vajavate küsimustena.

5. Igale kandidaatriigile esitatakse palve koostada igal aastal võimalikuks tulevaseks liikmelisuseks tehtavate riigisestete ettevalmistuste kava, milles oleksid määratletud ettevalmistuste eesmärgid ja sihid ning mis sisaldaks konkreetset teavet rakendatavate meetmete ja vastutavate ametiasutuste kohta ning vajadusel kõnealuste ettevalmistuste konkreetsete aspektidega seotud töö täpsustatud kava. Kandidaatriikidele jääb vabadus programmi omal valikul ajakohastada. Allianss tugineb programmile kandidaatriikide edusammude jälgimisel ning tagasiside andmisel.

6. Kohtumised toimuvad Nõukogus ja muudes organites vormis 19+1 ning vajadusel NATO sõjalise juhatuse ja rahvusvahelise ametkonna (IS/NMA) ühisseminaride vormis.
7. Tagasisidet ja nõustamist pakutakse kandidaatriikidele MAPiga seotud küsimustes mehhanismide kaudu, mis põhinevad mehhanismidel, mida käesoleval ajal kasutatakse partnerite puhul, 19+1 kohtumistel ja NATO meeskonna töönoupidamistel. Neid töönoupidamisi peetakse vajadusel arutamaks MAPiga seotud konkreetseid küsimusi.
8. NATO meeskonda juhib tavaliselt asjaomane asepeasekretär, rahvusvahelise sõjaväelise ametkonna juhataja asetäitja, büroojuhataja või tema esindaja. NATO meeskond peab kandidaatriikidele antava nõu osas tihedat sidet asjaomaste NATO organitega. Asjakohane kord viimistletakse aja jooksul kooskõlas omandatud kogemustega. Kandidaatriigid peaksid töönoupidamiste taotlused esitama kirjalikult asepeasekretärile poliitilistes küsimustes. Tema vastutab liikmelisuse tegevusplaani rakendamise ning nõupidamiste ajakava koostamise eest vanemametnike (tugevdatud) poliitikakomitee (SPC(R)) üldjuhtimisel ja -kooskõlastusel.
9. Allianss esitab igal aastal igale kandidaatriigile aruande, milles annab sellist tagasisidet, mis keskendub riigi liikmelisuse tegevuskava valdkondades tehtud edusammudele. See dokument on aluseks aruteludele Põhja-Atlandi Nõukogu kohtumistel kandidaatriigiga. Aruande abil selgitatakse välja täiendavaid meetmeid vajavad valdkonnad, kuid kandidaatriik võib ise valida, kas ta kohustub täiendavaid meetmeid võtma.

I. POLIITILISED JA MAJANDUSKÜSIMUSED

1. Kandidaatriikidele pakutakse võimalust arutada ja põhjendada oma valmisolekut võtta endale Washingtoni lepingu ning NATO laienemise uurimuse asjaomastest sätetest tulenevaid kohustusi. Tulevased liikmed peavad täitma Washingtoni lepingus sisalduvaid aluspõhimõtteid, nagu demokraatia, isikuvabadus ja muud selle preambulas sätestatud sätted.
2. Samuti eeldatakse kandidaatriikidelt järgmist:
 - a) et nad lahendaksid oma rahvusvahelised vaidlused rahumeelsel teel;
 - b) et nad tõestaksid oma ustavust õiguse ülimuse põhimõttele ja inimõigustele;
 - c) et nad lahendaksid rahvusvaidlused või välisterritoriaalküsimused, sealhulgas irredentistlikud nõudmised või rahvusvahelised kohtuvaidlused, rahumeelsel teel ja kooskõlas OSCE põhimõtete-ga ning püüdleksid heanaaberlike suhete poole;
 - d) et nad kehtestaksid asjakohase demokraatliku ja tsiviilkontrolli oma relvajõudude üle;
 - e) et nad väldiksid jõuga ähvardamist või selle kasutamist mis tahes viisil, mis on vastuolus ÜRO eesmärkidega;
 - f) et nad aitaksid kaasa rahumeelsete ja sõbralike rahvusvaheliste suhete arengule, tugevdades oma sõltumatuid institutsioone ning edendades stabiilsust ja heaolu;
 - g) et nad toetaksid edaspidigi täielikult Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu ja rahupartnerlusprog-rammi ning osaleksid neis;
 - h) et nad näitaksid, et nad on kindlad stabiilsuse ja heaolu edendamisele majandusliku liberaalsuse, sotsiaalse õigluse ja keskkonnateadlikkuse kaudu.

3. Peale selle eeldatakse kandidaatriikidelt ühinemise korral järgmist:
 - a) et nad ühendaksid oma jõupingutused ühiskaitse ning rahu ja julgeoleku säilitamise nimel;
 - b) et nad säilitaksid alliansi tõhususe, jagades vastutust, kulusid ja soodustusi;
 - c) et nad kohustuksid tegema heas usus pingutusi üksmeele saavutamiseks kõikides küsimustes;
 - d) et nad kohustuksid võtma täiel määral osa alliansi jaoks huvi pakkuvate poliitika- ja julgeolekuküsimustega seotud alliansi-sisese konsulteerimis- ja otsustamisprotsessist;
 - e) et nad kinnitaksid oma ustavust alliansi jätkuvale avatusele kooskõlas Washingtoni lepingu ning Madridi ja Washingtoni tippkohtumiste deklaratsioonidega.

RAKENDAMINE

4. Kandidaatriikidelt eeldatakse, et nad kirjeldavad oma strateegiate ja praktika arendamist eespool (lõigetes 1–2) esitatud kaalutlustega kooskõlla viimisel ning esitavad oma seisukohad NATO *acquis*’ muude osade kohta, sealhulgas NATO strateegiline kontseptsioon, Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi väljakujundamine alliansi raames, NATO-Vene põhiakt ning NATO-Ukraina eripartnerlüharta, ning tõestavad oma valmisolekut ja võimet neid täita.
5. Kandidaatriikidelt eeldatakse, et nad esitavad igal aastal teavet oma majandusliku olukorra kohta, sealhulgas andmed makromajanduse ja eelarve ning asjakohaste majanduspoliitiliste sündmuste kohta.
6. Kandidaatriikidel palutakse teha NATO meeskonnale kirjalikku kaastööd, mis esitatakse otse liitlastele nendepoolseks kommenteerimiseks. Pärast asjakohast alliansi-sisest arutelu kutsub NATO meeskond esitatud kaastöö ja asjaomaste poliitiliste küsimuste arutamiseks kokku nõupidamise. Selliseid nõupidamisi peetakse igal aastal; lisanõupidamisi võib kokku kutsuda vastastikusel kokkuleppel.
7. Igal aastal korraldatakse vanemametnike (tugevdatud) poliitikakomitee nõupidamine, andmaks üksikutele kandidaatriikidele otsest tagasisidet liitlastelt.

II. KAITSE- JA SÕJALISED KÜSIMUSED

1. Kandidaatriikide võime toetada sõjaliselt ühiskaitset ja alliansi uusi missioone ning nende valmisolek võtta endale kohustus parandada järk-järgult oma sõjalist kaitsevõimet on tegurid, mida tuleb nende NATO liikmeks sobivuse määramisel arvesse võtta. Selle oluline osa on täielik osalemine rahupartnerlusüritustes, kuna see tihendab veelgi kandidaatriikide poliitilisi ja sõjaväelisi sidemeid alliansiga, aidates neil valmistuda osalemiseks kõikides uutes missioonides. Alliansi uued liikmed peavad olema valmis jagama üldise julgeoleku ja ühiskaitse ülesandeid, riske, vastutust, eeliseid ja raskusi. Neilt tuleks eeldada, et nad ühinevad alliansi strateegilises kontseptsioonis ning muudes ministrite avaldustes sätestatud strateegiaga.
2. Ühinemisel eeldatakse kandidaatriikidelt järgmist:
 - a) et nad aktsepteerivad strateegilises kontseptsioonis sätestatud julgeolekukäsitlust;
 - b) et nad annavad oma vägesid ja kaitsevõimet ühiskaitsele ja muude alliansi missioonide käsitlusele;

- c) et nad osalevad vajadusel sõjalises struktuuris;
- d) et nad osalevad vajadusel alliansi ühiskaitse planeerimisel;
- e) et nad osalevad vajadusel NATO esindustes;
- f) et nad toetavad edaspidigi täiel määral rahupartnerlusprogrammi ja ühistegelike suhete arendamist NATO-väliste partneritega;
- g) et nad püüdleval standardimise ja/või koostegutsemisvõime poole.

RAKENDAMINE

3. Järgmised meetmed on ette nähtud abiks kandidaatriikidele oma relvajõudude kaitsevõime väljaarendamisel, sealhulgas tõhustades koostegutsemisvõimet, et neil oleks võimalik suurendada alliansi tõhusust ning näidata seega, et nad sobivad tulevaseks liikmelisuseks. Võimaluse korral tuginevad meetmed olemasolevatel programmidel.
 - a) Kandidaatriigid on võimelised taotlema kehtivas rahupartnerlusprogrammi korras mugandatud individuaalseid partnerlusprogramme, keskendamaks oma programmis osalemise vahetult liikmelisusega seotud olulistele küsimustele. Igas individuaalses partnerlusprogrammis tähistatakse teatavad üldvaldkonnad kui kandidaatriikide jaoks olulised ning kandidaatriike kutsutakse üles neid koostöövaldkondi asjakohaselt tähtsustama.
 - b) Kandidaatriikide jaoks töötatakse välja iga-aastaste andmekoja nõupidamiste kord 19+1 vormis, aitamaks kooskõlastada kahepoolset ja mitmepoolset abi ning suurendamaks maksimumini nende vastastikust tõhusust, et neid liikmelisuseks ettevalmistumisel paremini abistada.
 - c) Laiendatud ja kohandatud PARPi üldraamistikus ja korras töötatakse koos kandidaatriikidega välja plaanilised eesmärgid, mis hõlmavad konkreetset valdkondi, mis on kõige otsesemalt asjaomased riikide jaoks, mis valmistavad oma väestruktuure ja kaitsevõimet ette tulevaseks ühinemiseks alliansiga. Kandidaatriikide edusammud kõnealuste plaaniliste eesmärkide saavutamisel vaadatakse läbi.
 - d) Osutatud plaanilised eesmärgid määratakse konsultatsioonide teel iga kandidaatriigi ja NATO vahel ning neid võidakse kohaldada pigem nende väestruktuuride mis tahes osa suhtes kui üksnes vägede suhtes, mis on deklareeritud osalema rahupartnerlusprogrammis.
 - e) PARPi ministrite juhtimisel määratletakse käsitusviisid ja konkreetsed meetmed, mida kandidaatriigid MAPi raames võivad vastu võtta, oma vägesid võimalikuks tulevaseks NATO liikmelisuseks ette valmistades.
 - f) PARPi uurimust rakendatakse kandidaatriikide suhtes, et koguda rohkem teavet ja andmeid eri valdkondade kohta nagu kaitsepoliitika, ressursid ning käesolevad ja kavandatud kaitsekulutused.
 - g) Märgina läbipaistvusest julgustatakse kandidaatriike PARPi korras edastama üksikuid PARPi dokumente muudele kandidaatriikidele lisaks sellele, et need edastatakse NATO liitlastele; lisaks sellele julgustatakse kandidaatriike eelkõige kutsuma muid kandidaatriike üles osalema plaaniliste eesmärkide läbivaatamises.
 - h) Kandidaatriike kutsutakse üles vaatlama ja võtma osa üksnes NATO õppuste valitud, selgelt määratletud etappidest, kui Nõukogu otsustab need kehtivas korras avada. Eelkõige võetakse arvesse õppuste tõhususe tagamist.
 - i) Mis tahes NATO vahendeid, mis on seatud sisse selleks, et hinnata partnervägesid NATO juhitavates rahuoperatsioonides ja partnerite tegevust NATO rahupartnerlusõppustel ja -operat-

sioonides, kasutatakse selleks, et hinnata kandidaatriikide vägede koostegutsemisvõime ja kaitsevõime määra. Kui neid hindamisvahendeid laiendatakse hõlmamaks ka vägesid, mis jäävad välja poole rahuoperatsioonide vägesid, kasutatakse neid kandidaatriikide abistamiseks.

- j) Vägede väljaõppe ja protseduuride viimistlemiseks võidakse vajadusel kasutada simulatsioonitehnoloogiat.

III. RESSURSSIDE KÜSIMUSED

1. Utelt alliansi liikmetelt eeldatakse, et nad eraldavad piisavalt eelarvevahendeid selleks, et neil oleks võimalik täita kohustusi, mida toob endaga kaasa võimalik liikmelisus. Kandidaatriikide riigisisest programmid peavad sätestama struktuurid, mida on vaja selliste kaitse-eelarvete planeerimiseks ja rakendamiseks, mis vastavad kehtestatud kaitseprioriteetidele ning näevad ette väljaõppekavad, tutvustamaks isikkoosseisudele NATO praktikat ja korda, et valmistuda võimalikuks tulevaseks osalemiseks alliansi struktuurides.
2. Ühinemisel eeldatakse kandidaatriikidelt järgmist:
 - a) et nad eraldavad alliansi kohustuste täitmiseks piisavalt eelarvevahendeid;
 - b) et neil on olemas riigisisest struktuurid kõnealuste eelarvevahenditega seotud küsimuste lahendamiseks;
 - c) et nad osalevad alliansi ühisrahastatavates üritustes kooskõlastatud korras jaotatud kuludega;
 - d) et nad osalevad alliansi struktuurides (alaline esindus NATO peakorteris; sõjaline esindus NATO juhtimisstruktuuris; vajadusel osalemine NATO esindustes).

RAKENDAMINE

3. Olemasolevate, sealhulgas rahupartnerlusprogrammi siseste mehhanismide, võimalike praktikate ja koolitussessioonide ning NATO meeskonna töönõupidamiste kaudu antakse kandidaatriikidele:
 - a) konsultatsioone nende riigisisest struktuuride, korra ja mehhanismide arendamise kohta, et anda vastused eespool nimetatud küsimustele ning tagada nende kaitsekulutuste tõhusaim kasutamine;
 - b) abi sellise personali koolitamiseks, mida on vaja nimetatud struktuuride töötajaskonnaga varustamiseks ning tööks NATOs ja NATOga.

IV. INFORMATSIOONI JULGEOLEKU KÜSIMUSED

1. Ühinemisel eeldatakse kandidaatriikidelt, et neil on piisavad tagatised ja kord tagamaks vastavalt NATO julgeolekupoliitikale kõige tundlikuma teabe julgeolek.

RAKENDAMINE

2. Taotlusel võidakse kandidaatriikidele teha kättesaadavaks kursused personali, kehalistes, dokumentatsiooni, tööstusjulgeoleku ja INFOSECiga seotud küsimustes. Põhjendatavatel asjaoludel

võidakse kandidaatriikide jaoks välja töötada individuaalprogrammid. Kui NATO julgeoleku- ja erikomiteed peavad seda vajalikuks või kasulikuks, võivad nad avaldada soovi kandidaatriikidega kohtuda.

V. ÕIGUSKÜSIMUSED

1. Selleks, et kandidaatriigid oleksid valmis võtma endale liikmekohuseid, peaksid nad uurima asjakohast õiguskorda ja leppeid, mis reguleerivad koostööd NATOs. See peaks andma kandidaatriikidele võimaluse kontrollida riigisisese õiguse ühilduvust nimetatud NATO normide ja eeskirjadega. Peale selle tuleks kandidaatriikidele anda nõuetekohast teavet liikmelisuseni viiva formaalse õigusprotsessi kohta.
 - a) Asjaomase korra täitmisel ühinevad uued liikmed
Põhja-Atlandi lepinguga (*North Atlantic Treaty*; Washington, 4. aprill 1949);
 - b) Kutse esitamisel peaksid uued liikmed ühinema järgmiste lepetega:
 - i) Põhja-Atlandi lepingu osaliste kokkulepe nende vägede staatuse suhtes (*Agreement between the Parties to the North Atlantic Treaty regarding the status of their forces – Londoni SOFA*) (London, 19. juuni 1951);
 - ii) Protokoll Põhja-Atlandi lepingu alusel loodud Rahvusvahelise Sõjavägede Peakorteri staatuse kohta (*Protocol on the status of International Military Headquarters set up pursuant to the North Atlantic Treaty – Pariisi protokoll*) (Pariis, 28. august 1952);
 - c) Eeldatakse, et uued liikmed ühinevad järgmiste staatuslepetega:
 - i) Kokkulepe Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni, riiklike esindajate ja rahvusvahelise sekretariaadi staatuse kohta (*Agreement on the status of the North Atlantic Treaty Organisation, National Representatives and International Staff – Ottawa leping*) (Ottawa, 20. september 1951);
 - ii) Kokkulepe kolmandate riikide missioonide ja esindajate kohta Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioonis (*Agreement on the status of Missions and Representatives of third States to the North Atlantic Treaty Organisation – Brüsseli leping*) (Brüssel, 14. september 1994);
 - d) Eeldatakse, et uued liikmed ühinevad järgmiste tehniliste lepetega:
 - i) Põhja-Atlandi lepingu poolte kokkulepe julgeoleku ja teabe alal (*Agreement between the Parties to the North Atlantic Treaty for the Security of Information – Brüssel, 6. märts 1997*);
 - ii) Kokkulepe kaitseleutiste, mille suhtes on esitatud patenditaotlus, saladuse vastastikuse tagamise kohta (*Agreement for the mutual safeguarding of secrecy of inventions relation to defence and for which applications for patents have been made – Pariis, 21. september 1960*);
 - iii) NATO kokkulepe tehnilise teabe edastamise kohta kaitse-eesmärkidel (*NATO Agreement on the communication of technical information for defence purposes – Brüssel, 19. oktoober 1970*);
 - e) Saamaks võimalikku juurdepääsu ATOMALi teabele, eeldatakse uutelt liikmetelt, et nad ühinevad järgmiste lepetega:
 - i) “Aatomiteabe-alase koostöö leping” (*Agreement for Cooperation Regarding Atomic Information*) – C-M(64)39 – põhileping);
 - ii) “Lepingu rakendamise halduskord” (*Administrative Arrangements to Implement the Agreement*) – C-M(68)41 – 5. redaktsioon);

- f) Kandidaatriikide riigisisesed õigusaktid peaksid võimalikult suurel määral ühilduma muu korra ja rakendustavaga, mis reguleerib koostööd kogu NATO.

RAKENDAMINE

2. NATO meeskonna töönõupidamised näevad ette briifinguid õigusküsimustes ning arutelusid võetavate meetmete osas. Kandidaatriigid võiksid esitada teavet kehtiva õiguskorra ning meetmete kohta, mida oleks vaja võtta ühinemaks lepingutega, sealhulgas teave selle kohta, kas sellisele teguviisile on või ei ole põhiseaduslikke/õiguslikke tõkkeid.
3. Kandidaatriigid võivad samuti esitada teavet selle kohta, kas ja kuidas võivad riigisisesed õigusaktid takistada kohest ja täielikku integreerumist alliansi tegevusse. Teabe ja kogemuste vahetamine selles küsimuses võiks vajadusel toimuda kõikide kandidaatriikidega.

TŠEHHI VABARIIGI, UNGARI JA POOLA ÜHINEMINE

Washingtoni tippkohtumise üks kõrghetki oli Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Poola riigipeade ja valitsusjuhtide esmakordne osalemine kohtumisel. Need kolm riiki ühinesid alliansiga vormiliselt 12. märtsil 1999, suurendades tolle liikmesriikide arvu 19ni. Nende kolme demokraatliku riigi astumine allianssi Washingtoni lepingu artikli 10 alusel on osa protsessist, mis jätkub.

Kõik kolm liiget täitsid enne ühinemist edukalt hulga meetmeid, et tagada tulevikus alliansis osalemise tõhusus. Nende hulgas olid meetmed julgeolekuvallast (näiteks salastatud teabe vastuvõtmise, säilitamise ja kasutamise kord) ja ka sellistest valdkondadest nagu õhukaitse, infrastruktuur, vägede planeerimine ning side- ja teabesüsteemid. Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Poola integreerumine ei lõppenud siiski ühinemispäeval. Täielik integreerumine nõuab pidevaid jõupingutusi pikema aja jooksul.

Järgmiselt on esitatud põhietapid, mis viisid kolme uue liikmesriigi ühinemiseni:

- 10. jaanuar 1994. NATO tippkohtumisel Brüsselis ütlesid 16 liitlase juhid, et nad eeldavad ja teravitaksid NATO laienemist, mis ulatuks demokraatlike riikideni meist ida pool. Nad kinnitasid, et allianss on vastavalt Washingtoni lepingu artiklile 10 avatud nende Euroopa riikide liikmelisusele, kes on suutelised edendama Washingtoni lepingu põhimõtteid ning andma oma panust Põhja-Atlandi piirkonna julgeolekusse.
- September 1995. Allianss võttis vastu uurimuse NATO laienemisest. Esitamata kindlaid kriteeriume riikidele ühinemiskutsete esitamise suhtes, kirjeldas uurimus hulka tegureid, mida tuleb laiendamisprotsessis arvesse võtta. Samuti tegi uurimus kindlaks, et protsessis tuleb arvesse võtta kõogu Euroopa poliitilist ja julgeolekuga seotud arengut. Uurimus jääb NATO jaoks edaspidigi lähteluseks uutele liikmetele ühinemiskutsete esitamisel.
- 1996. aastal alustati tihedat dialoogi 12 ühinemisest huvitatud partnerriigiga. Selle kaudu hakkasid need riigid paremini mõistma, kuidas allianss toimib, ning allianss seda, millises olukorras on need riigid oma sisemises arengus ja vaidluste lahendamisel oma naaberriikidega. Uurimus tegi kindlaks, et see on liikmelisuse tähtis eeltingimus.
- 10. detsember 1996. NATO liitlased hakkasid koostama soovitusi selle kohta, millisele riigile või millistele riikidele tuleks esitada kutse ühinemisläbirääkimistele, mis olid ettevalmistuseks Madridi tippkohtumisel juulis 1997 tehtavale otsusele.
- 1997. aasta algus. 11 partnerriigi taotlusel toimusid intensiivistatud individuaaldialoogi kohtumised. Paralleelselt sellega analüüsisid NATO sõjalised organid NATO liikmelisusest huvitatud riikide asjaomaseid sõjalisi tegureid.
- 8. juuli 1997. Liitlaste juhid esitasid Madridi tippkohtumisel Tšehhi Vabariigile, Ungarile ja Poolale kutse alustada alliansiga ühinemisläbirääkimisi. Samuti kinnitasid nad, et NATO jääb avatuks ka uutele liikmetele.
- September ja november 1997. Kõigi kolme kutse saanud riigiga peeti ühinemisläbirääkimisi. Nende lõppedes saatsid kõik kolm riiki ära oma valmisolekudeklaratsioonid, kinnitades läbirääkimiste ajal endale võetud kohustusi.

- 16. detsember 1997. NATO välisministrid kirjutasid alla Põhja-Atlandi lepingu protokollidele kolme riigi ühinemise kohta.
- 1998. aasta jooksul ratifitseerisid liitlasriigid ühinemisprotokollid oma riigisiseses korras.
- 12. märts 1999. Pärast oma riigisiseste seadusandlike protseduuride läbimist esitasid Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Poola välisministrid Independence'is, Ameerika Ühendriikide Missouri osariigis toimunud tseremoonial Põhja-Atlandi lepingu ühinemisdokumendid. See tähistas nende vormilist astumist allianssi.
- 16. märts 1999. Kolme uue liikmesriigi lipud heisati tseremoonial NATO peakorteris Brüsselis.

Uks NATO liikmelisusse jääb avatuks muudelegi Euroopa riikidele, kes on valmis võtma endale NATO liikmelisusest tulenevaid kohustusi ning soodustama Euro-Atlandi piirkonna julgeolekut. Uute demokraatlike riikide astumine NATOsse on iseenesest osa Euroopas toimuvast laiaulatuslikumast integreerimisest, millesse on kaasatud muudki Euroopa institutsioonid.

Oma 50aastase eksistentsi jooksul on allianss mänginud suurt rolli rahu ja stabiilsuse hoidmisel oma liikmete territooriumil. Laienemisprotsessi eesmärk on laiendada julgeoleku- ja stabiilsusetsooni muudelegi Euroopa riikidele.

“Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Poola ühinemine on ajalooos kui tähtis samm koostööd tegeva ja integreerunud Euroopa, eraldusjoonteta Euroopa suunas” (Javier Solana, NATO peasekretär).

NATO AVATUD USTE POLIITIKA

“Osapooled võivad ühehäälsel kokkuleppel kutsuda mis tahes Euroopa riiki, kes on suuteline edendama käesoleva lepingu põhimõtteid ning andma oma panust Põhja-Atlandi piirkonna julgeolekusse, lepinguga liituma. (...)”

*Artikkel 10, Põhja-Atlandi leping,
Washington DC, 4. aprill 1949*

Põhja-Atlandi lepingu artikkel 10 peegeldab alliansi avatust uutele liikmetele. Alates Põhja-Atlandi lepingule allakirjutamisest on algse 12 allakirjutanuga ühinenud seitse riiki. Kreeka ja Türgi ühinesid alliansiga 1952., Sakšamaa 1955. ja Hispaania 1982. aastal. Tšehhi Vabariik, Ungari ja Poola said alliansi liikmeteks märtsis 1999.

Viimase 50 aasta jooksul on allianss aidanud märkimisväärselt kaasa rahu ja stabiilsuse hoidmisele oma liikmete territooriumil. Laienemisprotsessi eesmärk on laiendada julgeoleku- ja stabiilsusetsooni muudelegi Euroopa riikidele. See ei ohusta ühtki riiki.

Jaanuaris 1994 toimunud Brüsseli tippkohtumisel pärast külma sõja lõppu sedastasid NATO liidrid, et nad “eeldavad ja tervitaksid NATO laienemist, mis ulatuks demokraatlike riikideni meist ida pool.”

NATO laienemine on protsess, mis on kestnud kogu 1990ndate aastate jooksul, lõpetamaks külma sõja jaotused. Tšehhi Vabariigile, Ungarile ja Poolale esitatud kutse näitas NATO tahet kustutada mandrilt vanad eraldusjooned. Nende ühinemine peegeldab ka üldist liikumist Euroopa suurema integreerumise poole paralleelselt Euroopa Liidu laienemisega. Uks NATO liikmelisusse jääb avatuks muudelegi Euroopa riikidele, kes on valmis võtma endale liikmekohuseid ning kelle liikmelisus soodustab Euro-Atlandi piirkonna julgeolekut.

Samuti süvendab NATO oma koostöösuhteid kõikide Euroopa riikidega, olenemata sellest, kas need on või ei ole väljendanud oma huvi liikmelisuse suhtes. Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu loomine, rahupartnerlusprogrammi tõhustamine, NATO-Vene põhiakt ning NATO-Ukraina eripartnerlusharta on kõik selle protsessi tunnustajad.

1997. aasta Madridi tippkohtumisel, kui Tšehhi Vabariigile, Ungarile ja Poolale esitati kutse alustada ühinemisläbirääkimisi, võtsid alliansi liidrid endale kohustuse vaadata laienemisprotsess läbi oma järgmisel kohtumisel Washingtonis.

Washingtoni tippkohtumisel avalikustas NATO "liikmelisuse tegevusplaani" (MAPi), mis oli koostatud selleks, et aidata kandidaatriikidel täita NATO standardeid ja valmistuda võimalikuks tulevaseks liikmelisuseks. Plaanis osalemine toimub omavaliku ja -eristuse teel.

NATO kandidaatriikidelt eeldatakse, et nad osalevad edaspidigi aktiivselt EACPs / programmis "Partnerlus rahu nimel". Alates oma ellukutsumisest 1994. aastal on rahupartnerlusprogramm (PFP) olnud tähtis osa kandidaatriikide abistamisel nende ettevalmistustes liikmelisuseks programmis osalemise kaudu. Programmist oli ettevalmistuste tegemisel otsust abi ka Tšehhi Vabariigile, Ungarile ja Poolale. MAP on koostatud esitamaks meetmete loetelu, millest kandidaatriigid valivad sellised, millest nende hinnangul on nende ettevalmistuste tegemisel kõige enam kasu.

Liikmelisuse tegevusplaan kutsub kandidaatriike üles esitama oma ettevalmistuste kohta igal aastal liikmelisuse tegevuskava. Samuti näeb see ette mehhanismid tagasisideks ja nõustamiseks edusammude osas, mida need riigid on nende programmide elluviimisel teinud. MAP hõlmab plaanilisi eesmärke, mis katab konkreetset valdkondi, mis on oma vägesid ja kaitsevõimet võimalikuks tulevaseks liikmelisuseks ette valmistavate riikide jaoks kõige asjaomasemad, ning iga-aastaseid kohtumisi tagamaks, et NATO ja tema liikmesriikide osutatud abi on võimalikult tõhus.

Plaan ei näe ette ankeeti, mille riigid peavad täitma, ega tähenda ka selles osalemine alliansi ühtki võimalikku otsust ühinemisläbirääkimiste alustamise kutse esitamise kohta. Sellised otsused teevad kõik liitlased üksnes igal üksikul juhul eraldi ja ühel meelel.

Igal aastal arutavad NATO välis- ja kaitseministrid liikmelisuse tegevusplaani alusel toimuva tegevuse edukust.

NATO partnerlusüritused

Esimehe kokkuvõte Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu tippkohtumisest

•

NATO-Ukraina komisjoni tippkohtumisel osalenud
riigipeade ja valitsusjuhtide deklaratsioon

•

EAPC edasine areng

•

Rahupartnerlus – laiendatud ja tegusam partnerlus

•

NATO ja Venemaa

•

NATO ja Ukraina

•

Vahemere-dialoog

•

Tsiviil-hädaabi planeerimine EAPC raames

•

NATO teadusprogramm

ESIMEHE KOKKUVÕTE EURO-ATLANDI PARTNERLUSNÕUKOGU TIPPKOHTUMISEST

Washington DC, 25. aprill 1999

1. Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu (EAPC) riigipead ja valitsusjuhid või nende esindajad kohtusid täna Washingtonis. Kohtumisel osales ka Lääne-Euroopa Liidu peasekretär. See oli EAPC riigipeade ja valitsusjuhtide teine kohtumine.
2. Kohtumisel toimunud arutelu keskenduti Euro-Atlandi partnerlusele 21. sajandil. Riigipead ja valitsusjuhid keskendusid põhilistele julgeolekukatsumustele, mis ohustavad tänapäeval EAPC piirkonda, eelkõige olukorrale Kosovos, programmi "Partnerlus rahu nimel" (PfP) täiustustele, muutmaks seda ulatuslikumaks ja tõhusamaks, ning võimalustele, kuidas EAPC saaks kõige paremini aidata käsitleda julgeolekukatsumusi EAPC piirkonnas.
3. Arutelu tõsteti EAPCd esile kui foorumit, kus toimuvad konsultatsioonid poliitilistes ja julgeolekuküsimustes ning nende käsitlemise praktilistes koostöömeetmetes.
4. EAPC riigipead ja valitsusjuhid arutasid olukorda Kosovos ning väljendasid toetust rahvusvahelise üldsuse nõudmistele. Nad rõhutasid oma kaastunnet põgenike suhtes ning oma toetust humanitaarabipingutustele ja humanitaarabiorganisatsioonide takistamatule juurdepääsule. Nad rõhutasid oma sallimatust vägivalda-, represseerimise- ja etnilise puhastuse poliitika suhtes, mida JLV juhtkond teostab Kosovos.
5. EAPC riigipead ja valitsusjuhid tervitasid tööd, mida on tehtud rahupartnerlusprogrammi edasiarendamisel alates 1997. aasta Madridi tippkohtumisest. Nad märkisid, et see suurendab EAPC pädevust aidata kaasa kriisiohjamispüüetele. Nad kiitsid heaks dokumendi "NATO juhitud rahuoperatsioonide poliitilis-sõjaline raamistik" ning rõhutasid selle tähtsust partnerluse üha tegusamale rollile. Poliitilis-sõjaline raamistik sätestab tulevaste NATO juhitud operatsioonide, milles partnerid võivad osaleda, põhimõtted, korra ja muud vajalikud juhised partnerite kaasamisele poliitilistesse konsultatsioonidesse ja otsustamisse, operatsioonilisse planeerimisse ning juhtimissüsteemi. See on tulevikupartnerluse alusdokument.
6. Riigipead ja valitsusjuhid tervitasid ja kiitsid heaks ka aruande "Liikudes 21. sajandi partnerluse – laiendatud ja tegusama partnerluse – poole". See aruanne sätestab tegusama rahupartnerlusprogrammi põhielemendid, sealhulgas poliitilis-sõjaline raamistiku, laiendatud ja kohandatud planeerimise- ja aruandlusprotsessi ning tõhustatud kaitsealase ja sõjalise koostöö. Üldaruannet heaks kiites andsid EAPC liikmed oma heakskiidu ka operatiivvõimekuse kontseptsioonile NATO juhitud rahuoperatsioonide jaoks, mida arendatakse edasi, et tugevdada rahupartnerlusprogrammi tõhusust, parandades sellega alliansi ja partnervägede koostegutsemisvõimet tulevikuks. Lisaks sellele kiitsid EAPC liikmed koolituse ja väljaõppe võtmetähtsust tunnustades heaks strateegia töötamiseks selles valdkonnas välja põhjalik tõhustusprogramm eesmärgiga kasutada võimalikult hästi rahupartnerlusprogrammi investeeritud inimressursse. Riigipead ja valitsusjuhid nõustusid, et see meetmepakett parandab märgatavalt partnerluse tõhusust. Samuti pöörasid nad tähelepanu rahuvalve humanitaaraspektidega seotud seisukohtade ja kogemuste lühikokkuvõttele.

7. EAPC riigipead ja valitsusjuhid tervitasid kaasabi, mida nii EAPC kui ka rahupartnerlusprogramm on ühistele väärtushinnangutele tuginedes osutanud kõikide julgeoleku tõhustamisele. Nad arutasid, kuidas Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu saaks veelgi suurendada oma tõhusust läbi-
paistvuse, usalduse ja koostöö tugevdamisel kogu Euro-Atlandi piirkonnas. Nad märkisid eri
algatusi, mida EAPC on selles valdkonnas teinud. Nad tervitasid juba alanud tööd ülemaailm-
ses humanitaarotstarbelises demineerimisaktsioonis, mille eesmärk on täiendada ja tõhustada
muid selles valdkonnas tehtavaid rahvusvahelisi ja riiklikke jõupingutusi. Nad tervitasid avatud
eriülesandega toimikonna moodustamist, mis peab uurima, kuidas võiks EAPC aidata kaasa
kergerelvastuse liikumise kontrollimisele, tunnistades miinide ja kergerelvade kasutamisest
põhjustatud tsiviilohvrite suurt hulka. Samuti väljendasid nad oma tugevat toetust püüdlustele
edendada suuremat piirkondlikku koostööd julgeoleku nimel EAPC laiemas kontekstis, nimelt
seminaride kaudu, mida selleks peetakse ja planeeritakse reas partnerriikides. Nad märkisid ära
alliansi algatuse edendada täiendavat piirkondlikku koostööd Kagu-Euroopas.
8. Riigipead ja valitsusjuhid kinnitasid, et jäävad kindlaks jõulisele ja dünaamilisele, 21. sajandisse
astuvale Euro-Atlandi partnerlusele ning avaldasid lootust, et nad saavad jätkata mitmetahulise
koostöö tugevdamist EAPC ja rahupartnerlusprogrammi raames.

NATO-UKRAINA KOMISJONI TIPPKOHTUMISEL OSALENUD RIIGIPEADE JA VALITSUSJUHTIDE DEKLARATSIOON

Washington, 24. aprill 1999

1. Meie, Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni 19 liikmesriigi ja Ukraina riigipead ja valitsusjuhid, kohtusime täna oma esimesel tippkohtumisel, et vaadata läbi 1997. aasta juulis Madridis alla kirjutatud eripartnerlusharta rakendamine ning selle osa Euro-Atlandi julgeolekus.
2. NATO riigipead ja valitsusjuhid kinnitasid taas oma toetust Ukraina suveräänsusele ja sõltumatuks, territoriaalsele terviklikkusele, demokraatlikule arengule, majanduslikule tõusule ning piiride puutumatusel põhimõttele kui Kesk- ja Ida-Euroopa ning kogu mandri stabiilsuse ja julgeoleku võtmeteguritele. Selles kontekstis kinnitasid nad taas kord Ukraina otsuse eemaldada vabatahtlikult oma territooriumilt tuumarelvad ajaloolist tähtsust.
3. Ukraina president kinnitas taas oma riigi otsusekindlust jätkata jõupingutusi demokraatlike, poliitiliste, majandus- ja kaitsereformide elluviimise nimel ning taotleda oma eesmärki integreeruda Euroopa ja üleatlandilistesse struktuuridesse. Ta kinnitas, et Poola ja Ungari kui Ukraina kahe naabri ühinemine alliansiga ühes Tšehhi Vabariigiga soodustab märgatavalt Euroopa stabiilsust.
4. Me arutasime seoses Euro-Atlandi julgeolekuga esilekerkivaid katsumusi ning alliansi ja Ukraina poolt Euroopa stabiilsusele avaldatava toetuse kohandamist, mis tuleneb sellest. NATO liitlased kinnitasid taas oma veendumust, et Ukraina peaks Kesk- ja Ida-Euroopa ning kogu mandri julgeoleku tugevdamises mängima üha suuremat rolli.
5. Me avaldasime vastastikku oma seisukohti Kosovo kriisi ning NATO ja Ukraina käsitlete suhtes, mille eesmärk on meil olnud ühine, nimelt saavutada piirkonnas pikaajaline ja õiglane rahu. Me tervitasime Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretäri 9. aprillil kriisi suhtes tehtud avaldust ning toetame püüdu leida kriisile poliitiline lahendus rahumeelse, paljurahvuselise ja demokraatliku Kosovo näol, milles kõik inimesed saaksid elada turvaliselt ning nautida võrdsetel alustel üldisi inimõigusi ja -vabadusi. NATO liitlased avaldasid tänu Ukraina olulisele kaasabile NATO juhitud rahuvalveoperatsioonidele Bosnias ja Hertsegoviinas ning OSCE Kosovo kontrollimissioonile.
6. Me tervitasime edusamme, mida on tehtud meie eripartnerluse elluviimisel alates eripartnerlusharta allkirjastamisest Madridis ning loodame, et see areneb välja oma täispotentsiaalini. Me oleme rahul suure hulga konsultatsioonide ja laiaulatusliku koostöö arenguga NATO ja Ukraina vahel riigipeade ja valitsusjuhtide, ministrite ja suursaadikute tasemel ning samuti asjakohaste komiteede ja valitsusorganite nagu näiteks Ukraina Riiklik NATO-suhete Valitsusesindustevaheline Komisjon tasemel.
7. Me vaatasime läbi Ukraina osaluse programmis “Partnerlus rahu nimel” ja Euro-Atlandi Partnerlusnõukogus ning väljendasime oma ühist soovi, et Ukraina kasutaks järk-järgult täielikult ära nende raames pakutavad võimalused. Me märkisime ära edusammud, mida on juba tehtud NATO-Ukraina 1999. aasta töökava täitmisel. Ukraina riiklik NATOga tehtava koostöö programm kuni aastani 2001 visandab võimalikud täiendavad koostöövaldkonnad ning me loodame,

et ministrite ja suursaadikute tasemel arutatakse edasi, kuidas parandada tulevasi töökavu ja teha kindlaks nende prioriteetidid.

8. Me tervitame kahe NATO sideohvitseri määramist Kiievisse. Me oleme kindlad, et nad aitavad kaasa Ukraina töö hõlbustamisele rahupartnerlusprogrammis ning NATO ja Ukraina vaheliste kontaktide tugevdamisele.
9. Me oleme kindlalt otsustanud tagada jätkuv toetus NATO teabe- ja dokumentatsioonikeskusele, mis asutati Kiievis 1997. aasta mais ning mis mängib üha tähtsamat rolli Ukraina avalikkusele objektiivse ja täieliku teabe pakkumisel NATO kui Euroopa stabiilsuse ja julgeoleku mõjutaja rolli kohta.
10. Me hindame kaitsereformi ühistöörühma kohtumisi, millele on vajadusel järgnenud kohtumised ekspertide tasemel, kui tõhusat vahendit kiirendamiseks Ukraina kaitseüsteemi reformi eelkõige tsiviil-sõjaväeliste suhete, kaitse-eelarve koostamise ja -koolituse valdkonnas.
11. Me oleme veendunud, et tänu Javorivi koolituskeskuse määramisele rahupartnerlusprogrammi koolituskeskuseks on nüüd olemas kasulik vahend ühisõppuste läbiviimiseks ja koolitusvõimalusteks ning me julgustame kõiki partnereid seda ära kasutama. Me rõhutasime, et mitmeriigilised rahuvalveüksused mängivad tähtsat rolli Euroopa julgeoleku tulevastele katsumustele reageerimisel ning tervitame seepärast Poola-Ukraina ühise rahuvalvepataljoni moodustamist ning muid riikidevahelisi üksusi, milles Ukraina osaleb.
12. Me hindame kõrgelt NATO-Ukraina ühise hädaolukordade erirühma tööd. Samuti hindame NATO-Ukraina konsultatsioone riiklike relvastusjuhtide konverentsi raames ning jätkuvaid konsultatsioone ja koostööd majandusliku julgeoleku, kaitsetööstuse ümberorienteerimise, vähendamise ja konverteerimise ning reservohvitseride täiendõppe, uurimistöö ja tehnoloogia valdkondades ning teadus- ja keskkonnaküsimustes.
13. Me esitasime suursaadikute tasemel kohtuval NATO-Ukraina komisjonile taotluse vaadelda käesolevas deklaratsioonis sisalduvate meetmete rakendamist ning eripartnerlusharta alusel NATO-Ukraina eripartnerlust edasi arendada.

EAPC EDASINE ARENG

1997. aastal Põhja-Atlandi Koostöönõukogu järglasena asutatud Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu (Euro-Atlantic Partnership Council – EAPC) toob 19 liitlast ja 25 partnerit⁴ kokku foorumil, mis näeb ette korrapäraselt nõustamist ja koostööd. Nõukogu tuleb kokku perioodiliselt suursaadikute ning välis- ja kaitseministrite tasemel.

44 liikme riigipead ja valitsusjuhid võivad sobival ajal kokku saada, nagu nad tegid seda ka Washingtonis 1999. aasta aprillis. EAPC tippkohtumine Washingtonis oli 44 liikmesriigi juhile võimalus pidada avalikke arutelusid julgeolekualase koostöö üle EAPC raames 21. sajandil. Juhid keskendusid põhilistele julgeolekukatsumustele EAPC piirkonnas, eelkõige olukorrale Kosovos.

Riigipead ja valitsusjuhid kiitsid heaks kaks rahupartnerlusprogrammi edasiarendamisega seotud dokumenti. Esimene neist, “NATO juhitud rahuoperatsioonide poliitilis-sõjaline raamistik”, käsitleb partnerriikide kaasamist tulevaste NATO juhitud operatsioonide nimel, milles nad osalevad, poliitilistesse konsultatsioonidesse ja otsuste tegemisse, operatsioonide planeerimisse ja juhtimissüsteemi. Teise dokumendi pealkiri on “Liikudes 21. sajandi partnerluse – laiendatud ja tegusama partnerluse – poole”. Selles on üldjoontes kirjeldatud, kuidas muuta rahupartnerlusprogramm (PfP) tegusamaks.

EAPC on mänginud väärtuslikku rolli Kosovo kriisiga seotud konsultatsioonide foorumina. Peeti rida erakorralisi nõupidamisi hoidmaks partnereid kursis NATO planeerimise ja võimalikuks sõjategevuseks Kosovos valmistumise olukorraga ning vahetamaks partneritega arvamusi sündmuste arengu kohta.

(4)

Albaania, Ameerika Ühendriigid, Armeenia, Austria, Aserbaidžaan, Belgia, Bulgaaria, Eesti, endine Jugoslaavia, Makedoonia, Vabariik*, Gruusia, Hispaania, Holland, Island, Itaalia, Kanada, Kasahstan, Kirgisi Vabariik, Kreeka, Leedu, Luksemburg, Läti, Moldaavia, Norra, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Šveits, Taani, Tadžikistan, Tšehhi Vabariik, Turkmeenia, Türgi, Ukraina, Ungari, Usbekistan, Valgevene, Venemaa, Ühendkuningriik.

TAUST

EAPC tegevus põhineb kaheaastasel tegevuskaval, mis keskendub konsultatsioonidele ja koostööle reas poliitilistes ja julgeolekuküsimustes, sealhulgas piirkondlikud küsimused, relvastuskontroll, rahvusvaheline terrorism, rahuvalve, kaitsemajandusega seotud küsimused, tsiviil-hädaabi planeerimine ning teadus- ja keskkonnaküsimused.

Peaaegu kõik NATO-välised EAPC liikmed on akrediteerinud NATO juurde oma diplomaatilised esindused, suurendades sellega kontakte NATO ja partnerite vahel ning koostöö tõhusust ja tulemuslikkust.

EAPC tähtsaid saavutusi on Vene Föderatsiooni ettepanekul Euro-Atlandi piirkonna katastroofidele reageerimise koostöökeskuse (Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre – EADRCC) asutamine NATO peakorteri juurde.

Keskus avati pidulikult 1998. aasta juunis ning seda kutsuti kohe üles toetama ÜRO kõrgemat pagulas komisari tema püüdlustes abistada Albaanias Kosovo põgenikke. Vastusena alates 1999. aasta märtsist eskaleeruvale põgenikekriisile piirkonnas suurendati järk-järgult NATO ja partnerriikide koostöö humanitaarabi. EADRCC mängis märkimisväärset rolli ka humanitaarabi andmisel Lääne-Ukraina üleujutatud piirkondadele möödunud aasta lõpus.

Samuti aitab EAPC temaatiliste seminaride kaudu, mis on osa EAPC tegevuskavast, edendada praktilist piirkondlikku julgeolekukoostööd. Esimese sellise piirkondliku koostöö seminari võõrustaja oli ok-

*Türgi tunnustab Makedoonia Vabariiki selle põhiseadusliku nimega.

toobris 1998 Gruusia. Pärast seda on sarnased seminarid toimunud Leedus ja Slovakkias, millele on 1999. aastal planeeritud järgnema kaaks lisaseminari Bulgaarias ja Usbekistanis.

Uuritakse paljusid muude praktiliste algatuste ideid, sealhulgas viise, kuidas EAPC võiks toetada ülemaailmseid miinide vastaseid humanitaarmedmeid ning kontrollida kergerelevastuse liikumist.

RAHUPARTNERLUS – LAIENDATUD JA TEGUSAM PARTNERLUS

Washingtoni tippkohtumisel võtsid alliansi juhid kokku programmi “Partnerlus rahu nimel” (PfP) viis edukat aastat. Rahupartnerlusprogramm on protsess, mis ühendab NATO liitlased ja partnerid ühisesse laiaulatuslikku kaitse- ja julgeolekuprogrammi, mis hõlmab nii puhtsõjalist kui ka kaitsealast koostööd sellistes valdkondades nagu kriisiohjamine, tsiviil-hädaabi planeerimine, õhuliikluse korraldus või relvastuskoostöö. Programm on avatud ja läbipaistev ning selle üritused avatud kõikidele partneritele ja liitlastele.

NATO kutsus programmi ellu 1994. aasta jaanuaris, suurendamaks stabiilsust ja julgeolekut kogu Euroopas. Programmi 1994. aastal sätestatud põhieesmärgid kehtivad ka täna. Need on muuhulgas järgmised:

- üha suurem läbipaistvus riikliku kaitse planeerimisel ja sõjaliste eelarvete koostamisel;
- demokraatliku kontrolli tagamine riigi relvajõudude üle; ja
- pikemas perspektiivis partnerriikide selliste vägede väljaarendamine, mis on võimelisemad tegutsema koos NATO liikmete vägedega.

Rahupartnerlusprogramm on nüüdseks kindlalt sulandunud Euroopa julgeolekuarhitektuuri. Kaheaastane programm, milles osalevad liitlased ja partnerid, hõlmab nüüd enam kui 2000 üritust alates suurtest sõjaväeõppustest kuni väikeste rühmade tööseminarideni, hõlmates sellega praktiliselt kõiki NATO tegevusalasid.

Rügid valivad programmi ürituste hulgast “oma-eristuse” teel, mis on programmi üks aluspõhimõtteid, välja sellised, mis on kooskõlas nende riigisiseste põhimõtetega ja vastavad nende konkreetsetele nõuetele ning sobivad nende rahaliste vahenditega.

Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu (EAPC) on rahupartnerlusprogrammi poliitiline “katus” ning pakub liitlastele ja partneritele foorumit, millel saab vahetada arvamusi ühistes julgeolekuküsimustes.

Partnerite osa rahupartnerlusprogrammi igapäevases töös on märgatavalt suurenenud, eelkõige tänu mitme partnerosalusega NATO peakorteri asutamisele, mille kaudu NATO ja partnerite ametnikud on alaliselt integreeritud rahvusvahelise personali hulka.

1997. aastal otsustasid NATO liitlased programmi tõhustada, andes sellele tegusama rolli, nähes ette partnerite suurema kaasamise otsustamise ja planeerimisse ning tugevdades selle poliitilise nõustamise moodsust.

See otsus tehti osaliselt kogemuste põhjal, mis olid omandatud riikidevahelises koostöös, mis oli toimunud IFORi (rahutagamisväed) ja seejärel SFORi (stabiliseerimisväed) rahuvalvemissioonidel Bosnias.

Washingtoni tippkohtumisel küitsid riigipead ja valitsusjuhid heaks “laiendatud ja tegusama rahupartnerlusprogrammi”. See samm tugines seni saadud kogemustele ning annab kätte suuna 21. sajandi tegusale partnerlusele.

Laiendatud ja tegusam rahupartnerlusprogramm tugineb järgmisele kolmele elemendile:

- *NATO juhitavate rahuoperatsioonide poliitilis-sõjaline raamistik;*
- *laiendatud ja kohandatud planeerimis- ja aruandlusprotsess (PARP); ning*
- *tõhustatud praktiline sõjaline ja kaitsealane koostöö, mis hõlmab kogu rahupartnerlusprogrammi raames toimuvat koostööd.*

Viimase, kolmanda elemendi keskne osa on “Operatiivvõimekuse kontseptsioon NATO juhitavate rahuoperatsioonide jaoks”, mis rõhutab üha enam mitmeriigiliste vägede sõjalise tegevusvõime parandamise vajadust. Selle eesmärk on üha enam arendada sõjalist koostööd, aitamaks partneritel arendada välja vägesid, mis oleksid tulevastes kriisiohjamisoperatsioonides võimelisemad tegutsema ühes NATO liikmete vägedega.

Rahupartnerlusprogramm toetab edaspidigi alliansi muutumist. Programmi mitmed osad on seotud alliansi uute rollide ja missioonidega ning toetavad parandatud strateegilist kontseptsiooni. Rahupartnerlusprogramm areneb edasi ning allianss näeb seda kui dünaamilist protsessi, mis lähendab NATOt ja partnereid järk-järgult üksteisele.

NATO JA VENEMAA

NATO liitlased avaldasid kahetsust Venemaa otsuse üle peatada koostöö paljudes perspektiivikates valdkondades liitlaste õhuoperatsioonide tõttu Jugoslaavia Liitvabariigis.

Viimastel aastatel on NATO-Venemaa suhetes palju saavutatud, mis on kasuks kogu Euroopa stabiilsusele ja julgeolekule. NATO liitlased usuvad, et Euroopa julgeolekut ei ole võimalik üles ehitada ilma Venemaata ning et nad peavad koos Venemaaga püüdlema usalduse ja koostöö poole, et saada üle mineviku vastasseisudest ning käsitleda tuleviku julgeolekuprobleeme.

See on dokumendi, millele NATO liikmesriikide ja Venemaa riigipead ja valitsusjuhid Pariisis 27. mail 1997 alla kirjutasid, nimelt NATO ja Vene Föderatsiooni vaheliste vastastikuste suhete, koostöö ja julgeoleku põhiakti keskne eesmärk. Selles on sätestatud kahe poole kohustus aidata üheskoos partnerlusele tuginedes ja vastastikusi huve arvestades ehitada üles stabiilset, rahumeelset ja eraldusjoonteta maailmajagu.

NATO ja Venemaa tegelevad Euro-Atlandi piirkonnas ühiste julgeolekuprobleemidega alates piirkondlikest rahutustest kuni massihävitusrelvade levikuni. Ühistele probleemidele ühiste lahenduste leidmiseks tehtava koostöö eelised on ilmselged.

Vene vägede osalemine NATO juhitud mitmeriigilises rahuvalveäes Bosnias (esimalt rahutagamisväes IFOR ja seejärel selle järglases stabiliseerimisväes SFOR) ning panus, mille need ühiseväed on andnud rahusse selles piirkonnas, on kõnekas näide sellest, kuidas NATO ja Venemaa on suutelised ühishuvide alusel koostööd tegema.

Alates põhiakti allakirjutamisest Pariisis on Venemaa ja NATO saavutanud oma koostöö arendamisel ja akti eesmärkide täitmisel märkimisväärset edu.

Põhiakti alusel asutasid nad **Alalise Ühisnõukogu (AÜN)** kui koha konsultatsioonideks, kooskõlastusteks, koostööks ja omavahelise üksmeele saavutamiseks ning vajadusel ühisotsusteks ja ühismeetmeteks ühist huvi pakkuvates julgeolekuküsimustes. AÜN on kõrgeim arvamuste vahetamise ning vastastikuste huvide alusel julgeolekukoostöö arendamise foorum.

Alalise Ühisnõukogu esimene istung toimus 18. juulil 1997. Selle eesmärk on arendada usaldust ja koostööd NATO ja Venemaa vahel käsitlemaks konsultatsioonide, ühisotsuste või -meetmete abil ühist huvi pakkuvaid julgeolekuprobleeme, kusjuures mõlemad pooled jätavad endale õiguse teha otsuseid teisest sõltumatult. NATO 19 liikmesriiki ja Venemaad kokku viies on nõukogu kohtunud eri tasemetel – suursaadikute, välisministrite, kaitseministrite, sõjaväejuhatajate ja sõjaliste esindajate tasemel. Vajadusel võivad Alalise Ühisnõukogu egiidi all kohtuda ka NATO liitlaste ja Venemaa riigipead ja valitsusjuhid.

AÜN on pidanud arutelusid suures hulgas vastastikust huvi pakkuvates küsimustes, sealhulgas olukord Bosnia-Hertsegoviinas, rahuvalve, massihävitusrelvade leviku tõkestamine, relvastuskontroll, relvastuse ümberkorraldamine, õhuliikluse ohutus, terrorism ja tuumarelvadega seotud küsimused. 1999. aasta veebruaris vahetasid NATO ja Venemaa arvamusi Venemaa sõjalise doktriini ajakohastamise ja NATO strateegilise kontseptsiooni kohandamise küsimuses. NATO ja Venemaa on samuti korraldanud rea praktilisi üritusi. 1998. aasta veebruaris avas NATO oma esimese dokumentatsioonikeskuse Moskvas. Samuti kavatsetakse avada Moskvas ühissettevõtmisena teabekeskus, mis aitaks erru läinud Vene sõjaväe-

lastel leida tsiviilelus uusi töökohti ja annaks Venemaale võimaluse ligipääsuks NATO riikide oskusteabele ja abile.

Edu on saavutatud relvastusega seotud küsimustes. Vastastikuse kaitsealase teaduskoostöö küsimustes mõistmise memorandumi alusel on korraldatud ühiseid üritusi. Samuti lubasid NATO ja Venemaa jätkata oma koostööd aasta 2000 fenomenist tulenevate arvutiprobleemidega tegelemisel.

Põhiakti sõlmimisele järgnenud kahe aasta jooksul on NATOl ja Venemaal olnud võimalik koostööteel kiiresti edasi liikuda, tõhustades sellega mitte üksnes enda, vaid kõikide Euro-Atlandi piirkonna riikide julgeolekut. Venemaa-NATO suhte potentsiaal on jätkuvalt väga suur.

NATO ja Venemaa pidasid olukorra üle Kosovos ulatuslikke läbirääkimisi. Mitmel puhul kohtusid NATO liitlaste ja Venemaa esindajad Kosovo kriisi ajal erakorralisteks nõupidamisteks. Nad ei suutnud kokku leppida konfliktile poliitilise lahenduse leidmise viisis, kuigi nad jõudsid üksmeelele, et poliitiline lahendus peaks põhinema Kosovo autonoomial, mitte sõltumatusel. Pärast Rambouillet' läbirääkimiste nurjumist tegid NATO liitlased järelduse, et Belgrad oli läbirääkimistel osalenud halvas usus ning nagu minevikuski ei olnud president Miloševici valitsusel kavatsustki täita ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone ega pidada kinni saavutatud kokkulepetest ega osaleda tõelistes püüetes poliitilise lahenduse nimel; seepärast ei olnud muud valikut kui kasutada viimase abivahendina jõudu, toetamaks rahvusvahelise üldise poliitilisi eesmärke.

NATO liitlastel oli kahju, et Venemaa otsustas peatada kriisi ajal koostöö Alalise Ühisnõukogu egiidi all, kui tihedad suhted ja diskussioon muutuvad üha tähtsamaks. Brüsselis 12. aprillil Kosovo kriisi arutamiseks kohtudes märkisid NATO välisministrid, et "alliansil on Venemaaga ühine huvi saavutada Kosovo kriisile poliitiline lahendus ning ta tahab teha Venemaaga selleks põhiakti vaimus konstruktiivset koostööd." NATO riigid tunnistasid, et neil on Venemaaga ühine huvi saavutada kriisile poliitiline lahendus ning jätkasid tihedat koostööd Venemaaga diplomaatiliste algatuste kaudu konflikti lõpetamise nimel.

NATO JA UKRAINA

24. aprillil 1999 toimus Washingtonis NATO 19 liikmesriigi ja Ukraina presidendi Leonid Kutšma tippkohtumine. See oli esimene tippasemel kokkusaamine 1997. aastal asutatud NATO-Ukraina Komisjoni (NUK) raames. Kõik 20 juhti tervitasid NATO ja Ukraina vahelise eripartnerluse elluviimisel saavutatud edu.

NATO ja Ukraina kirjutasid eripartnerlushartale alla 1997. aasta Madridi tippkohtumisel – see oli sündmus, mis tõstis NATO-Ukraina koostöösuhted kvalitatiivselt kõrgemale tasemele. Eripartnerlusharta on vormikohane tunnistus sõltumatu, stabiilse ja demokraatliku Ukraina tähtsusest kogu Euroopa arengule. Toona teatas president Kutšma, et Ukraina on teinud “strateegilise valiku integreeruda Euroopa ja üleatlandilistesse struktuuridesse”. NATO liitlased omakorda avaldasid oma toetust Ukraina suveräänsusele ja sõltumatusele, territoriaalsele terviklikkusele, demokraatlikule arengule, majanduslikule tõusule ja tema kui tuumavaba riigi staatusele, seega kõikidele elementidele, mida NATO peab Kesk- ja Ida-Euroopa stabiilsuse ja julgeoleku võtmeteguriteks.

Suursaadikute või välis- ja kaitseministrite tasemel kohtuva NATO-Ukraina Komisjoni järelevalve all toimiv eripartnerlus on avanud uued võimalused praktiliseks koostööks ja nõustamiseks. Valdkonnad, kus peavad toimuma ühiskonsultatsioonid, on näiteks tsiviil-hädaabi planeerimine ja katastroofivalmidus, tsiviil-sõjaväelised suhted, kaitseplaneerimine ja relvastuse ümberkorraldamine seminaride, töörühmade ja muude koostööprogrammide kaudu.

Üks tähtsaid koostöövaldkondi, mis aitab kaasa Ukraina kaitseüsteemi reformimisele, on kaitse reformi ühistöögrupi tegevus. See on andnud NATO ja Ukraina ametnikele ja ekspertidele võimaluse käsitleda selliseid küsimusi nagu tsiviil-sõjaväelised suhted, eelarvestamine ja ressursside planeerimine ning pidada seminare erru läinud sõjaväelaste ümberõppe ning sõjaväe vähendamise ja ümberkorraldamise kohta. Tegutseb ka NATO-Ukraina ühine hädaolukordade erirühm. Koostöö selles valdkonnas, nagu öeldud, on eriti aktiivne, näiteks abi, mida NATO ja liitlasriigid on osutanud Ukrainale hiljutiste üleujutuste ajal Taga-Karpaatias.

Oma kahepäevasel Ukraina-visiidil 1998. aasta juulis, tähistamaks eripartnerlushartale allakirjutamise esimest aastapäeva, rõhutas peasekretär Solana, et alliansi ja Ukraina vahelised tugevad sidemed on elutähtsad Euroopa stabiilsuse, julgeoleku ja heaolu jaoks. Sama visiidi käigus külastas ta Dnipropetrovski linna, kus ta tegi käigu Pivdenmashi raketitehase kompleksi, kus Nõukogude ajal toodeti SS-18 tuumarakette, aga tänapäeval toodetakse põhiliselt tsiviilsektori jaoks mõeldud tooteid – see on üks näide riigi relvatööstuse ümberkorraldamisele suunatud pingutustest.

Järgmiselt on esitatud mõned muud konkreetset meetmed, mis on suhete raames võetud:

NATO teabe- ja dokumentatsioonikeskus, esimene selline keskus partnerrügis, asutati Kiievis vastastikuse mõistmise memorandumil alusel, millele oli alla kirjutatud 1997. aasta mais. Dokumentatsioonikeskus levitab täpset teavet NATO kohta ning aitab sellega korrigeerida külma sõja ajastust jäänud stereotüüpe. Hiljuti määrati keskest juhtima uus teabeametnik.

NATO ja Ukraina sõlmisid vastastikuse mõistmise memorandumil koostöö kohta tsiviil-hädaolukorrale planeerimise ja katastroofideks valmisoleku alal detsembris 1997. Memorandum näeb ette koostööd katastroofivalmiduse ja muude tsiviilhädaolukordade valdkonnas.

Detsembris 1998 kirjutati alla kolmandale vastastikuse mõistmise memorandumile, mis näeb ette kahe NATO kontaktisiku – ühe tsiviilametniku ja ühe sõjaväeohvitseri – määramise Kievisse. Nende büroo avati veidi aega enne Washingtoni tippkohtumist.

Edu on saavutatud muudeski valdkondades. NATO on avalikult tervitanud eelkõige Ukraina võetud meetmeid suhete parandamiseks oma naabritega, eelkõige kahe uue NATO liitlase Poola ja Ungariga, ning samuti Rumeenia ja Venemaaga.

Ukraina kui Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu silmapaistev liige mängib suurt rolli ka rahupartnerlusprogrammis ning osaleb reas rahupartnerlusüritustes – see on nii ambitsioonikas kui ka saavutatav. Kaas uut NATO kontaktisikut teevad Ukraina ametiasutustega tihedat koostööd suurendamiseks veelgi Ukraina osalust programmis. Lisaks sellele on NATO liitlased määranud Lvivist läänes asuva Javorivi kaitseõppepiirkonna rahupartnerlusprogrammi ametlikuks koolituskeskuseks.

Ukraina annab oma vägesid mitmeriigilise SFORi (stabiliseerimisväe) rahuvalvemissiooni Bosnias. Samuti on ta esitanud hulga kandidaate teenistuseks Kosovo kontrollimissioonis, mille korraldas Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon (OSCE), ning pakkus oma lennukeid kasutamiseks õhukontrollimissioonis, mis algatati 1998. aasta oktoobris, et teostada seiret Kosovos asuvate Serbia vägede arvu ning nende tegevusulatus e hõkkulepitud piirangute täitmise üle.

Kõikide NATO liikmesriikide esindajatest koosnev NATO poliitika Komitee külastas Ukrainat 1999. aasta veebruaris. Komitee kohtus Ukraina kõrgemate riigiametnikega ning kuulas ära nende arvamused NATO ja Ukraina suhete edasise arengu kohta.

Allianss korraldab oma teabeprogrammi osana Ukraina rühmade korrapäraseid visiite NATO peakorterisse. Samuti annab NATO välja ja levitab Ukrainas väljaandeid, sealhulgas ebaregulaarselt ilmuv uudistebülletään pealkirjaga “Novini NATO”

Hiljuti avaldas Ukraina riikliku NATOga tehtava koostöö programmi kuni aastani 2001, demonstreerides sellega riigi kavatsust kasutada täielikult ära rahupartnerlusprogrammi ja eripartnerlushartaga pakutavad võimalused.

“Ukraina-NATO eripartnerlusharta on avanud uued teed dünaamilisemateks suheteks Ukraina ja alliansi vahel paljudes valdkondades – alates reformidest ja relvajõudude koostegutsemisvõimest kuni keskkonnaõnnetuste käitlemise ja majandusseminarideni.”

(Ukraina välisminister Boris Tarasjuk'i Saksamaal, Münchenis 1999. aasta veebruaris Wehrkunde julgeolekukonverentsil peetud kõnest)

VAHEMERE-DIALOOG

Washingtoni tippkohtumisel kohtunud NATO juhid tunnistasid NATO Vahemere-dialoogi (mis algatati 1994. aastal ja hõlmab praegu kuut NATO mitteliikmesriiki – Egiptus, Iisrael, Jordaania, Mauritaania, Maroko ja Tuneesia) alliansi ühistegeliku julgeolekukäsitluse lahutamatuks osaks.

Vahemere-dialoogi eesmärk on luua head suhted ja parem vastastikune mõistmine kogu Vahemere-piirkonnas ning edendada selle julgeolekut ja stabiilsust. Selles peegeldub seisukoht, et piirkonna julgeolek on seotud Euroopa julgeolekuga.

Poliitilised arutelud osalevate riikidega võimaldavad arvamustevahetust reas piirkonna jaoks olulistes julgeolekuküsimustes. Lisaks sellele näeb aastane tööprogramm ette praktilise koostöö meetmeid, mis keskenduvad koostöö kaudu usalduse loomisele julgeoleku- ja kaitseküsimustes ning sõjanduses, samuti teabe-, tsiviil-hädaabi planeerimise ja teadusvaldkondades.

Kõikidele osalevatele riikidele pakutakse aruteludeks ja üritusteks sama lähtepunkti, kuid osalemise määr erineb riigiti. Tegevus toimub iserahastamise korras. See piirab mõnede riikide osalemist dialoogis.

1998. aasta detsembris uurisid NATO välisministrid, kuidas suurendada koostööd Vahemere-dialoogi riikidega. Washingtoni tippkohtumisel otsustasid alliansi liidrid tõhustada dialoogi nii poliitilist kui ka praktilist mõõdet, luues selleks muuhulgas täiendavaid aruteluvõimalusi ning tugevades koostööd valdkondades, kus NATOl on võimalik osutada väärtuslikku kaasabi, eelkõige militaarsfääris, ning samuti valdkondades, mille suhtes dialoogi riigid on väljendanud oma huvi.

NATO Vahemere-dialoog täiendab muid piirkonnas läbi viidavaid rahvusvahelisi programme nagu Euroopa Liidu Barcelona protsess, Lähis-Ida rahuprotsess ja Lääne-Euroopa Liidu (WEU) ja Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) Vahemere-algatused.

TIPPHEKED

Alates 1997. aastast on kõigi kuue riigi aramusliidrid ja parlamentäärid osalenud NATO poliitika eri aspekte käsitlevatel брифингutel.

Vahemere-dialoogi riikide esindajad osalevad NATO Oberammergau kooli rahuvalve-, tavarelvade kontrolli, keskkonnakaitse-, tsiviil-hädaabi planeerimisel tehtava tsiviil-sõjaväelise koostöö ja Euroopa julgeolekukoostöö kursustel.

Alates 1998. aastast on Vahemere-dialoogi riikide õpetlastel olnud võimalik saada rahvusvahelisi uurimisstipendiume. Täna on jagatud viis stipendiumi, mis hõlmavad selliseid teemasid nagu araabia maade konkureerivad julgeolekukoostöö kontseptsioonid, Vahemere-piirkonna julgeolekukoostöö majandusaspektid ning Ida-Vahemere julgeolek.

1999. aastaks on NATO kaoks ülemjuhatus (Liitlasvägede Euroopa ülemjuhatus ja Liitlasvägede Atlandi ülemjuhatus) korraldanud 49 sõjalist aktsiooni, milles on osalenud ka Vahemere-dialoogi riigid.

See on tähendanud programmi "Partnerlus rahu nimel" (PFP) üritustes osalemist otsingu- ja pääste-, meresõiduohutuse- ja meditsiinilise evakueerimise tööde ning rahutoetuse ja humanitaarabiga seotud õppustel vaatljana.

Egiptus, Jordaania ja Maroko on osalenud NATO juhitud nii algses rahutagamisvâes IFOR kui ka selle järglases stabiliseerimisvâes SFOR, aidates sellega kindlustada rahu Bosnias ja Hertsegoviinas.

Alates 1999. jaanuarist määras NATO igasse dialoogi riiki ühe oma liikmesriigi suursaatkonna kui kontaktisaatkonna, toetamaks nendele riikidele suunatud alliansi teabe alaseid jõupingutusi ja aitamaks edendada dialoogi.

24.–26. veebruarini 1999 toimus Valencias Hispaania ametiasutuste poolt koostöös NATOga korraldatud konverents "Vahemere-dialoog ja uus NATO". See oli NATO ja kuue Vahemere partnerriigi suursaadikute esimene võimalus kohtuda arutamaks Vahemere-dialoogi edasist arengut. See oli tähtis samm NATO ja Vahemere-dialoogi riikide vahelise suurema vastasmõju poole.

TSIVIIL-HÄDAABI PLANEERIMINE EAPC RAAMES

1992. aastal võrastas NATO ÜRO humanitaarküsimuste osakonna toetusel katastroofiabi andmiseks sõjaliste ja tsiviilkaitse vahendite kasutamise rahvusvahelist seminari. See seminar, milles osales 20 rahvusvahelist organisatsiooni ja 40 riiki, sai aluseks järgnevatele tsiviil-hädaabi planeerimise koostööüritustele partnerriikidega, eelkõige katastroofide reguleerimise ja nende reageerimise vallas.

Pärast NATO rahupartnerlusprogrammi (PJP) algatamist on seoses tsiviil-hädaabi planeerimisega läbi viidud neli katastroofidega seotud koostööüritust. Alates sellest ajast on need üritused laienenud nii, et need hõlmavad kogu tsiviil-hädaabi planeerimist. Lisaks sellele on tsiviil-hädaabi planeerimise üritused rahupartnerlusprogrammi raames suuresti kasvanud, mis peegeldab partnerriikide suurt huvi selle valdkonna vastu. Oma 75 üritusega 1999. aastal on tsiviil-hädaabi planeerimisest nüüdseks saanud rahupartnerlusprogrammi suurim mittesõjaline osa.

Tsiviil-hädaabi planeerimine on ülesanne, mis puudutab eri määral kõiki valitsustasemeid. Seepärast on tsiviil-hädaabi planeerimise koostööürituste eesmärk olnud algusest peale kaasata praktilisse koostöösse kõik valitsustasemed ja -harud NATO ja partnerriikide puhul igas riigis endas ning samuti muud asjao-mased rahvusvahelised organisatsioonid. Rõhk on järgmistel üritustel:

- tähelepanukeskpunkti üleviimine tsiviilkaitselt ja sõjaliselt mobilisatsioonilt tsiviil-hädaabi planeerimise kõiki riske hõlmavale käsitlusele ning tsiviilelanikkonna kaitsmisele;
- tõhusa kriisiohjamis- ja -reaktsioonivõime väljaarendamine;
- piirkondliku koostöö ja koostegutsemisvõime edendamine; ja
- tsiviil-sõjaväelise koostöö edendamine.

EADRCC ASUTAMINE

1998. aastal kiitsid EAPC välisministrid heaks Venemaa ettepaneku luua Euro-Atlandi piirkonna katastroofidele reageerimise võime üksus, mis oleks Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu (EAPC) liikmesriikide rahvusvahelise abi koostöökeskuse keskmeks EAPC piirkonnas juhtivate katastroofide korral. Euro-Atlandi piirkonna katastroofidele reageerimise koostöökeskuse (Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre – EADRCC) avas NATO peasekretär Solana 3. juunil 1998, see asub NATO juures ning selle personal koosneb EAPC liikmesriikide esindajatest ja ÜRO Humanitaarküsimuste Koostöökeskuse Büroo (UN-OCHA) kontaktametnikust.

EADRCC kutsuti kohe tegevusse. Kõigest paar päeva pärast avamist sai keskus abitaotluse UNHCRilt, põhjuseks Kosovo põgenike suur sissevool Albaaniasse. Vastuseks korraldas EADRCC Belgia ja Norra lennukitega õhutranspordi Tiranasse, mis hõlmas 16 lendu 161 tonni tähtsa humanitaarabiga.

Pärast seda teostas EADRCC aktiivset seiret humanitaarolukorra üle Kosovos ja selle ümber ning hoo-gustas aprillis 1999 NATO ja partnerriikide humanitaarabi koostöökeskuse loomist leevendamaks Kosovo põgenike täbarat olukorda. Pärast seda on EADRCC mänginud ÜRO Kõrgema Pagulaskomisjoni, tänu millele on Ühinenud Rahvaste Organisatsioonil, NATO sõjalistel organitel ja tsiviilesindustel olnud võimalik teha tõhusamat koostööd, taotlusel keskset rolli.

1998. aasta novembris taotles UN-OCHA – olles selleks ajaks täielikult laienenud Kesk-Ameerikasse, tegeldes orkaani “Mitch” tagajärgedega –, et EADRCC juhiks Lääne-Ukraina palutud rahvusvahelise

abi vajalikku koordineerimist selle riigi üleujutatud piirkondadele. Kümme EAPC riiki osutasidki kohe abi.

KOOSTÖÖ VENEMAAGA

1996. aastal kirjutasid NATO ja Venemaa alla vastastikuse mõistmise memorandumile koostöö kohta tsiviil-hädaolukordade planeerimise ja katastroofideks valmisoleku alal. Venemaa on aktiivselt osalenud rahupartnerlusprogrammi alusel korraldatud tsiviil-hädaabi planeerimises ning samuti korraldanud ja võõrustanud hulka suuremaid õppusi, seminare, töönõupidamisi ja kohtumisi. 1997. aastal pidas Kõrgem Tsiviilhädaabi Planeerimiskomitee oma istungi Moskvas – see oli esimene NATO komitee istung Venemaal. Samal, 1997. aastal algatati NATO-Venemaa Alalises Ühisnõukogus satelliit tehnoloogia kasutamise ja katastroofide reguleerimise pilootprojekt.

KOOSTÖÖ UKRAINAGA

1997. aastal kirjutasid NATO ja Ukraina alla vastastikuse mõistmise memorandumile koostöö kohta tsiviil-hädaolukordade planeerimise ja katastroofideks valmisoleku alal pearõhuga Tshernobõli katastroofil. Samuti on NATO-Ukraina ühisrühm NATO-Ukraina komisjoni egiidi all korraldanud ja viinud läbi rea tsiviil-hädaabi planeerimise koostööüritusi lennunduse, toiduainetetööstuse ja põllumajanduse ning meditsiini vallas.

1996. aastal toimus Lvivis „Trans-Carpathia '96" – nädal aega kestnud ühe juhtimispunktiiga programm, mis koosnes väliõppustest ning millele järgnes NATO tsiviilkaitsekomitee iga-aastane seminar ja nõupidamine. NATO on samuti EADRCC kaudu kooskõlastanud rahvusvahelist üleujutusejärgset abi Ukrainale esimest korda 1995. aastal ja taas 1998. aastal.

TULEVASED ARENGUSUUNAD

ALBAANIA

Vastavalt Albaania individuaalsele partnerlusprogrammile antakse Albaaniale abi õigusaktide ja täitevõrre väljatöötamiseks tsiviil-hädaabi planeerimise ja katastroofivalmiduse vallas. Pärast Albaania põhiseaduse hiljutist heakskiitmist ja märtsis 1999 Tiranas toimunud tsiviil-hädaabi planeerimisele pühendatud rahupartnerlusseminarile tuginedes on alanud aasta aega kestev elluviimisaktsioon, millesse kaasatakse Albaania parlamendisaadikud, asjaomased ministrid, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon (OSCE) ja valitud valitsusvälised organisatsioonid. Nende ürituste kõige tähelepanuväärsem aspekt on selliste partnerriiikide kaasamine, kes on varasematele selleteemalistele töönõupidamistele ja seminaridele tuginedes läbi vaadanud oma tsiviil-hädaabi planeerimisega seotud struktuurid ja õigusaktid.

EURO-ATLANDI PIIRKONNA KATASTROOFIDELE REAGEERIMISE VÕIME

Järeltööks on muuhulgas üksikute EAPC riikide hulgast eri tsiviil- ja sõjaväe elementide ja kaitsevõimete väljaselgitamine ja sidumine, mille alusel moodustatakse Euro-Atlandi piirkonna katastroofidele reageerimise üksus (Euro-Atlantic Disaster Response Unit – EADRU). Väliõppus, mille käigus harjutatakse muuhulgas EADRU üksikute osade aktiveerimist ja positsioonidele paigutamist, toimub koostöös UN-OCHAga 1999. aastal.

TULEVANE PEATÄHELEPANU TSIVIIL-HÄDAABI PLANEERIMISEL

Tulevikus pööratakse tähelepanu pigem praktilise koostöö tõhustamisele ja süvendamisele kui tsiviil-hädaabi planeerimise ürituste arvu suurendamisele. See samm partnerriiikidega tsiviil-hädaabi planeerimise vallas tehtava koostöö kvalitatiivsete aspektide parandamise suunas keskendub NATO üheksale tsiviil-hädaabi planeerimise tehnilisele planeerimisbüroole ja -komiteele. Selle protsessi peaeesmärk on viia nende organite peatähelepanu valdavalt NATO 19 liikmesriiki puudutavalt küsimustelt üle küsimustele, mis puudutavad 44 EAPC liikmesriiki, säilitades samas planeerimisbüroode ja -komiteede tõhususe.

TIPPHETKED

- tsiviil-hädaabi planeerimine sisaldub kõikide partnerriikide individuaalsetes partnerlusprogramides;
- osalejad kõigist 44 NATO- ja partnerriigist võtavad igal aastal osa tsiviil-hädaabi planeerimise koostööüritustest;
- partnerriigid algatavad, korraldavad ja viivad oma riikides läbi suurema osa tsiviil-hädaabi planeerimise koostööüritustest. Tsiviil-hädaabi planeerimise tähtsust partnerite jaoks näitab ürituste arvu pidev kasv alates neljast 1994. aastal kuni 75ni 1999. aastal;
- tänaseks on tsiviil-hädaabi planeerimise koostööüritustel osalenud enam kui 12 000 osalejat nii tsiviil- kui ka sõjaväeringkondadest, kõikidest valitsusministeeriumidest, kohalikest, piirkondlikest oma- ja keskkvalitsusest ning valitsusvälistest organisatsioonidest;
- paljud muudki rahvusvahelised organisatsioonid osalevad aktiivselt NATO tsiviil-hädaabi planeerimise üritustes ning mõnel juhul kaaskorraldavad ja -sponsoreerivad neid.

NATO TEADUSPROGRAMM

NATO teadusprogramm julgustab Euro-Atlandi piirkonna teadlasi tegema koostööd teaduse, edu ja rahu edendamise nimel. Koostöüritused on ette nähtud püsivate sidemete loomiseks partner- ja NATO riikide teadusuurijate vahel ning teadusedu saavutamiseks olulise koostöö stimuleerimiseks. Samuti on programmi eesmärk kaitsa partnerriikide teadusringkondade inimressursse, soodustades sellega üldist julgeolekut. Stipendiume eraldatakse avalduste alusel, mis laekuvad EAPC riikide üksikteadlastelt. NATO teadusprogramm, mis on jagatud eri allprogrammideks, pakub järgmist liiki toetusi:

Teadusstipendiumid on selleks, et pakuda väljaõpet noortele teadlastele, kes valmistuvad tulevaseks karjääriks.

Teadus- ja tehnikakoostöö stipendiumid aitavad sisse seada uurimisalast koostööd ning kestvaid sidemeid NATO ja partnerriikide teadlaste vahel. Koostöösidemete stipendiumide abil rahastatakse ühiseid uurimisprojekte ning muid vahendeid eraldatakse kõrgetasemeliste õppetemaatiliste süvauuringute instituutide ja seminaride korraldamiseks.

Uurimisinfrastruktuuri toetus pakub partnerriikidele abi oma uurimistöö korraldamisel ning arvuti- võrkude jaoks nõutava baasinfrastruktuuri loomisel. **Arvutivõrkude infrastruktuuri stipendium** kuulub sellesse allprogrammi.

Teadus rahu nimel toetab partnerriike nende uurimis- ja arendustöö tööstuslikul rakendamisel koostöös NATO riikidega.

Täiendavat teavet nende programmide kohta ja avalduste blankette saab NATO teadusprogrammi internetileheküljelt aadressil <http://www.nato.int/science>.

Alates 1999. aasta jaanuarist on NATO teadusprogramm ümber korraldatud, keskendama kõiki pingutused partner- ja NATO riikide teadlaste vahelise koostöö rahastamisele. Programm ei toeta enam projekte, milles teevad koostööd üksnes NATO riikide teadlased. Mis tahes toetusetaotluses peab toetuse saamiseks osalema Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu riikide teadlasi.

ARVE JA NÄITEID KOOSTÖÖST

- Igal aastal osaleb NATO teadusprogrammis u 13 000 EAPC riikide teadlast.
- 1998. aastal võttis 104 NATO teadusnõupidamisest osa enam kui 6000 teadlast.
- Ligi 1000 teadlast ainuüksi Venemaalt on saanud stipendiume koostööks NATO riikide teadlastega.
- Ligi 500 partnerriikide teadlast on tänu NATO teaduskoostöö või -õppe toetusele käinud Ameerika Ühendriikides.
- Tulekul on **koostöösidemete stipendium** uurimistööks ultraviolettlaseri kallal, mis suudab hõlmata spektrit vahemikus 280-340 nanomeetrit, Venemaa Kaasani Riikliku Ülikooli ja Ohios,

Ameerika Ühendriikides asuva USAF Wright'i Labori uurimisrühmade vahel. Selle töö tulemused võivad leida rakendust suures hulgas reaktiiv- ja sisepõlemismootorites, mis on otsese tähtsusega osoonikihi ja ülemaailmse kliimamuutusega seotud probleemide lahendamiseks.

- **Ekspertide visiit** andis ühele Saksa ja ühele Poola teadusuurijale võimaluse teha koostööd saavutamaks läbimurre keemiarelvade hävitamistehnoloogias. Nn Bilgeri protsessis kasutatakse keemiarelva "Adamsite" hävitamiseks naatriumtehnoloogiat.

Lisad

Mis on NATO?

•

Põhja-Atlandi Nõukogu kujunemislugu ja tippkohtumiste roll NATO ajaloos

•

NATO põhilühendite ja -väljendite lühisõnastik

MIS ON NATO?

Põhja-Atlandi leping, millele kirjutati alla 4. aprillil 1949, lõi kümnest Euroopa ja kahest Põhja-Ameerika iseseisvast ja üksteise kaitseks kohustunud riigist koosneva alliansi.

Veel neli Euroopa riiki ühinesid alliansiga aastatel 1952 kuni 1982, suurendades liikmete arvu 16ni. Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Poola ühinemine 12. märtsil 1999 tõstis liikmete arvu 19ni.

*NATO liikmed on **Ameerika Ühendriigid, Belgia, Hispaania, Holland, Island, Itaalia, Kanada, Kreeka, Luksemburg, Norra, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Saksamaa, Taani, Tšehhi Vabariik, Türgi, Ungari ja Ühendkuningriik.***

PÕHJA-ATLANDI LEPING

Iseenesest väga lihtne dokument Põhja-Atlandi leping on kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjaga ning ka tema õiguspärasus tuleneb sellest.

Lepingus kohustuvad liikmesriigid säilitama ja arendama nii üksikult kui ka ühiselt oma kaitsevõimet, mis on aluseks ühiskaitse planeerimisele.

Mujal lepingus on sätestatud raamistik liikmesriikide vahelistele konsultatsioonidele olukorras, kus kasvõi üks neist tajub, et tema julgeolek on ohus. See ongi artikkel, mis tõstab esile alliansi raames toimuva laiaulatusliku konsultatsioonideprotsessi fundamentaalse tähtsuse ning selgitab, miks allianss korraldab uusi missioone, mis on ette nähtud Euro-Atlandi piirkonna kui terviku julgeoleku tõhustamiseks.

Veel üks artikkel – artikkel 5 – viitab ÜRO põhikirjas sätestatud kollektiivse enesekaitse õigusele. Selles on sätestatud, et relvastatud kallaletungi ühele või mitmele NATO liikmele käsitletakse kallaletungina kõigile.

Uute liikmete vastuvõtt allianssi on kooskõlas lepingu artikliga 10, milles on sätestatud, et ühinemiskutse võidakse esitada Euroopa riikidele, kes on võimelised edendama lepingu põhimõtteid ja soodustama Põhja-Atlandi piirkonna julgeolekut. Pärast Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Poola ühinemist näitasid alliansi liidrid, et tulevikus jääb üks avatuks muudelegi riikidele.

Lepingu muude artiklite alusel kohustub iga liikmesriik aitama kaasa rahumeelsete ja sõbralike rahvusvaheliste suhete arendamisele mitmel moel, sealhulgas tugevdades oma sõltumatuid institutsioone ja edendades stabiilsuse ja heaolu tingimusi. Samuti näeb leping ette jõupingutusi vastuolude kõrvaldamiseks liikmesriikide rahvusvahelise majanduse põhimõtete vahel ning nendevahelise koostöö julgustamiseks.

ALLIANSI ÜMBERKUJUNEMINE

NATO on allianss, millel on oma liikmesriikide ühiskaitse kohustus tulevikus rahu hoidmise ja julgeoleku tagamise alusena, kuid Euroopas 1990ndatel toimunud suurte muutuste tõttu on temast saanud julgeoleku ja stabiilsuse üleeuroopalise laiendamise katalüsaator. Külma sõja lõpule ja Euroopa jaotatuse

lõpetamisele järgnenud NATO ümberkujundamise eesmärk on luua suurem koostöö ja vastastikuse usalduse määra, millest oleks kasu kogu Euroopale.

Alliansi tuuma moodustavad tema liikmesriigid. Nende riikide valitsused esindavad kohtudes alliansi kõrgeimaid poliitilisi organeid.

Kosovo kriis oli aprillis 1999 toimunud Washingtoni tippkohtumise esimene päevakorrapunkt. NATO liidrid andsid olukorrale hinnangu, et toetada rahvusvahelise üldsuse otsusekindlust kriisile püsiva poliitilise lahenduse leidmisel ning tingimuste loomisel rahu taastamisele ja piirkonna julgeoleku tagamisele tulevikus.

Ühtlasi tähistas tippkohtumine NATO 50. juubelit. NATO liidrid kinnitasid taas üleatlantilise ühendustüli ja alliansi kindlate aluseesmärkide – oma liikmete vabaduse ja julgeoleku tagamine, ÜRO põhikirja põhimõtete täitmine, demokraatia säilitamine ning pidev püüud vaidluste rahumeelse lahendamise poole – püsiväärtust.

Washingtoni tippkohtumine oli ka üritus, kus tehti kokkuvõtteid muutustest, mis olid toimunud NATO 1990ndatel aastatel, kui allianss tegi läbi kohanemisprotsessi vastamaks tänapäeva maailma nõuetele. Need muutused on näiteks laienemisprotsess, alliansi sõjaliste struktuuride ümberkujundamine andmaks neile võimalus täita Euro-Atlandi piirkonnas uusi ülesandeid kriisiohjamise, rahuvalve ja rahutoetuse valdkonnas ning Euroopa rolli tugevdamine julgeolekuküsimustes.

Osana sellest ümberkujunemisest arendab NATO praktilist partnerlust paljude NATO-välise riikidega läbiipaistvama Euroopa loomiseks, milles on vähem võimalusi arusaamatusteks ja umbusuks.

Selle idee keskne osa on programm "Partnerlus rahu nimel" (PfP), mis edendab koostööd NATO liitlaste ja 24 partnerriigi vahel laiaulatusliku julgeolekualase tegevusprogrammi raames.

Oma 44 liikmesriigiga, sealhulgas NATO liikmesriigid, on Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu (EAPC) rahupartnerlusprogrammi poliitiline raam ning julgeolekuküsimuste arutamise foorum. Nimetatud 44 liikme riigipead ja valitsusjuhid kohtusid EAPC tippkohtumisel Washingtonis NATO tippkohtumisele järgnenud päeval.

Paari viimase aasta jooksul on nii Venemaa kui ka Ukraina arendanud välja erisuhted alliansiga, mis annavad neile võimaluse osaleda mitmel moel suures hulgas praktiliste julgeolekuküsimustega seotud koostööprogrammides, millest on kasu nii nende riikidele kui ka kogu Euroopale. Mõlemad riigid on Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu liikmed.

Kuna allianss otsustas sekkuda sõjaliselt, et lõpetada Kosovo konflikt, peatas Venemaa oma osaluse reas nendes programmides. Relvajõudude kasutamise suhtes valitsevatele erimeelsetele vaatamata aga on NATO riigid teinud Vene valitsusega tihedat koostööd diplomaatiliste algatuste raames Kosovo konflikti lõpetamiseks ja sellele kestva poliitilise lahenduse saavutamiseks. NATO usub, et NATO ja Venemaa koostöö jätkub ka laiemas perspektiivis ning areneb edasi positiivses suunas. Edukad koostööpüüded esmalt rahutagamisvæes IFOR ja seejärel stabiliseerimisvæes SFOR Bosnias ja Hertsegoviinas ning paljudes muudeski valdkondades on olnud julgustavad.

Erikoostööprogramm toimib NATO Vahemere-dialoogi raames ka kuue NATO-välise Vahemere piirkonna riigiga (Egiptus, Iisrael, Jordaania, Mauritaania, Maroko ja Tuneesia). Vahemere-dialoogi eesmärk on tõhustada Vahemere piirkonna julgeolekut ja stabiilsust. Vahemere piirkonna julgeolek ja stabiilsus on seotud Euroopa julgeolekuga.

NATO enda komiteed aga vastutavad selliste valdkondade planeerimise eest nagu poliitilised konsultatsioonid, kaitseplaneerimine ja -operatsioonid, relvastuskoostöö jms. Komiteed esitavad ettepanekud meetmete kohta NATO kõrgeimale otsuseid tegevale organile Põhja-Atlandi Nõukogule või NATO kaitseplaneerimiskomiteele, mis käsitleb eelkõige NATO integreeritud sõjalise struktuuriga seotud küsimusi.

Konsultatsioonid toimuvad ka julgeolekualastes majandusküsimustes, sealhulgas kaitsekulutused ja kaitsetööstusettevõtete ümberkujundamine tsiviilettevõteteks.

NATO on ka oma liikmesriikide ja oma partnerriikide vahelise aktiivse koostöö foorumiks sellistes valdkondades nagu tsiviil-hädaabi planeerimine, katastroofiabi ning teadus- ja keskkonnaprogrammid. Kuigi iga riik kannab vastutust eelkõige omaenda tsiviil-hädaabi planeerimise ja käsitlemise eest, teeb NATO tööd selle nimel, et tagada vajadusel alliansi tsiviilressursside võimalik kasutamine võimalikult tõhusalt.

Seejuures on NATO roll tihti koordineeriv. 1998. aasta novembris koordineeris sama aasta juunis avatud Euro-Atlandi piirkonna katastroofidele reageerimise kooskõlastuskeskus (EADRCC) abioperatsiooni Lääne-Ukraina üleujutatud aladele. Kosovo ja selle ümbruse olukorra halvenedes mängis EADRCC ka võtmerolli NATO ja partnerriikide humanitaarabi kooskõlastamisel leevendamaks Kosovo põgenike olukorda ja abistamaks naaberriike.

Samuti toimub NATO korraldusel rida rahvusvahelisi vahetusprogramme, mis on seotud NATOle ja partnerriikidele huvi pakkuvate teadus- ja keskkonnaprobleemidega. Need programmid pakuvad toetusi kõrgetasemelisteks teadusuuringuteks, julgustavad riigisiseste teadus- ja tehnoloogiaressursside arendamist ning annavad võimaluse hoida kokku kulusid, mis saavutatakse rahvusvahelise koostöö kaudu. Hulk nendest üritustest on ette nähtud selleks, et lahendada kaitsega seotud ja naaberriike mõjutavaid keskkonnaprobleeme, mida on võimalik lahendada üksnes ühiselt tegutsedes.

PÕHJA-ATLANDI NÕUKOGU KUJUNEMISLUGU JA TIPPKOHTUMISTE ROLL NATO AJALOOS

NATO on riikide allianss, mida esindavad nende valitsused tasemel, mis on kohane arutatavale teemale ning tehtavate otsuste laadile. Alliansi otsused põhinevad liikmesriikide konsensusel ning neil on ühesugune õigusjõud olenemata tasemest, mil need tehti. NATO tippkohtumised on seega erandlikud sündmused. Alates alliansi asutamisest 1949. aastal on selliseid tippkohtumisi olnud 15. Kõik need toimusid NATO arenguloos olulisel hetkel.

Valitsusjuhtide osalemine sellistel sündmustel ei muuda alliansi otsuste laadi, millel on ühesugune õigusjõud olenemata tasemest, mil need tehakse. Kuid nende osalemine suurendab tähtsust, mida liikmesriigid omistavad sündmusele ning annab nende otsustele kaalu ja nähtavust.

Roll, mida tippkohtumised on täitnud alliansi põhimõtete kohandamisel muutuvate vajaduste ja asjaoludega, peegeldab NATO kui terviku raames otsuste tegemise alust, mis pandi 1949. aasta Põhja-Atlandi lepinguga. See tähelepanuväärselt lühike dokument lõi otsuste tegemiseks üksnes ühe struktuuri, nimelt Põhja-Atlandi Nõukogu. Nõukogu pidi ise vastutama mis tahes lisastruktuuride või -foorumite loomise eest.

Oma esimesel nõupidamisel 17. detsembril 1949, mil iga riiki esindas selle välisminister, võttis Nõukogu ülesandeks luua lepingu rakendamisele tsiviil- ja sõjaline raamistik. Nõukogu otsustas kokku tulla kord aastas ja vajadusel sagedamini. Kui mis tahes liikmesriik tundis, et tema territoriaalne terviklikkus, poliitiline sõltumatus või julgeolek oli ohus ning apelleeris lepingu artiklitele 4 ja 5, mis näevad ette liitlaste talle appi tulemise, võis Nõukogu loomulikult kohe kokku tulla.

Nõukogu lõi ministrite tasemel kaks organit – kaitsekomitee ning kaitserahandus- ja -majanduskomitee ning hulga muid alalisi organeid, sealhulgas sõjalise komitee, mis koosneb liikmesriikide staabiülematest. Aasta pärast alliansi sünni selgus, et välisministrite harvadest kohtumistest ei piisa asutatud tsiviil- ja sõjaliste organite kontrollimiseks ja järelevalveks. Seepärast asutati tsiviilorgan nimega Asenõukogu täitmaks nõukogu direktiive ja kooskõlastamaks oma allorganite tööd.

1951. aastal muudeti taas Nõukogu struktuuri. Sellest sai ainus ministrite tasemel kokku tulev forum alliansis. Asenõukogu staatus muudeti tegelikult selleks struktuuriks, mis võimaldas alliansil otsuseid teha. Samal ajal loodi töö ettevalmistamiseks ja järeletoeks rahvusvaheline sekretariaat, mida rahastati ühiseelarvest, millesse iga liikmesriik tegi eraldisi.

Tänapäeva Põhja-Atlandi Nõukogu põlvneb Asenõukogust. 1952. aastal otsustas nõukogu end veelgi ümber korraldada, muutes Asenõukogu alaliseks organiks. Selleks, et võimaldada tal toimida pidevalt ja kasutada kehtivaid otsustusvolitusi, määras iga valitsus suursaadikute tasemel alalise esindaja, keda toetas riigi nõunike ja ekspertide delegatsioon.

Nõukogu töö põhistruktuur ja tema ülim õiguspädevus kõikide NATO otsuste suhtes on alates 1952. aastast jäänud samaks. Esindatuse tase võib erineda, kuid see ei mängi mingit rolli nõukogu otsuste kehtivuse suhtes, mis peegeldavad iga valitsuse seisukohta ning nendevahelisi kokkuleppeid rakendada ning jätkata otsustatut.

Nõukogu koosolekute kord, mis on välja kujunenud aastate jooksul, seisneb korrapärastes, kord nädalas – ja harilikult sagedamini – toimuvates suursaadikutest koosneva alalise Nõukogu koosolekutes, vähemalt pooleaastaste intervallidega toimuvates ministrite tasemel kohtumistes, millel osalevad välis- ja kaitsemi-

nistrid, ning ebakorrapärastes tippkohtumistes riigipeade ja valitsusjuhtide tasemel. Sarnane kord on muudel foorumitel, mis toimuvad NATO egiidi all, sealhulgas Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu (EAPC), NATO-Venemaa alaline ühisnõukogu (AÜN), NATO-Ukraina komisjon ja Vahemere Koostöörühm.

Nõukogu esimene koosolek tippkohtumise tasemel toimus 1957. aasta detsembris Pariisis. Kaua ei korraldatud enam ühtki tippkohtumist, kuid siis toimus siiski teine tippkohtumine Brüsselis 1975. aasta mais. Järgmised tippkohtumised toimusid Londonis (mai 1977), Washington DCs (mai 1978) ja Bonnis (juuni 1982). Järgmised neli tippkohtumist toimusid Brüsselis novembris 1985, märtsis 1988, mais 1989 ja detsembris 1989. Juulis 1990 toimus Londonis NATO esimene külma sõja järgne tippkohtumine. Veel kolm tippkohtumist toimusid Roomas (november 1991), Brüsselis (jaanuar 1994) ja Madridis (juuli 1997), millega pandi alus alliansi ümberkujunemisele ning tema kohanemisele külma sõja järgse ajastu uute katsumustega.

Alliansi 50 aasta juubelit ja kolme uue liikme vastuvõttu tähistav Washingtoni tippkohtumine oli teine tippkohtumine, mis toimus Ameerika Ühendriikide pealinnas ning Põhja-Atlandi Nõukogu 15. koosolek tipptasemel.

PÕHJA-ATLANDI NÕUKOGU TIPPKOHTUMISTE KRONOLOOGIA

PARIIS, 16.–19. DETSEMBER 1957

Atlandi alliansi põhimõtete, eesmärkide ja ühtsuse taaskinnitamine. NATO vägede kooskõlastamise ja korralduse ning poliitiliste konsultatsioonide korra muutmine. Vajaduse tihedamate majandussidemete järele lepingu artikli 2 vaimus, mis näeb ette vastuolude kõrvaldamise rahvusvahelistest majandus-põhimõtetest ning majanduskoostöö julgustamise, tunnistamine.

BRÜSSEL, 26. JUUNI 1974

NATO välisministrite poolt 19. juunil Ottawas vastu võetud Atlandi suhete deklaratsioonile allakirjutamine, millega alliansi liikmesriigid kinnitasid lepingule allakirjutamise 25. aastapäeval taas oma seotust selle eesmärkide ja ideaalidega. Konsultatsioonid Ida-Lääne suhete küsimuses ettevalmistustena USA-NSVLi tipp-läbirääkimisteks strateegiliste tuumarelvade piiramise üle.

BRÜSSEL, 29.–30. MAI 1975

Alliansi ja liitlaste sidususe fundamentaalse tähtsuse kinnitamine seoses 1974. aasta naftakriisist tuleneva rahvusvahelise majanduslangusega. Euroopa Julgeoleku- ja Koostöökonverentsi (CSCE) raames toimuvate läbirääkimiste eduks lõpetamise toetamine (mille tulemuseks oli Helsingi lõppaktile allakirjutamine augustis 1975).

LONDON, 10.–11. MAI 1977

Ida-Lääne suhete pikaajaliste arengusuundade uurimise ja pikaajalise kaitseprogrammi algatamine, mille eesmärk on parandada NATO liikmesriikide kaitsevõimet.

WASHINGTON DC, 30.–31. MAI 1978

1977. aasta Londoni tippkohtumisel algatatud pikaajaliste programmide tulemuste läbivaatamine. Alliansi lisaeesmärkide – julgeoleku säilitamine ja samas pingete vähendamine Ida-Lääne suhetes – kehtivuse kinnitamine. Kaitsekulutuste kasvu 3-protsendilise ülemmäära kinnitamine.

BONN, 10. JUUNI 1982

Hispaania ühinemine.

Bonni deklaratsiooni vastuvõtmine, millega nähaakse ette kuuest punktist koosnev rahu ja vabaduse programm. Alliansi eesmärged ning relvastuskontrolli- ja desarmeerimispõhimõtteid ja NATO integreeritud kaitset käsitleva avalduse publitseerimine.

BRÜSSEL, 21. NOVEMBER 1985

Põhja-Atlandi Nõukogu erinõupidamine konsultatsioonideks president Reaganiga USA-NSVL relvastuskontrolli ja muid koostöövaldkondi käsitleva Genfi tippkohtumise positiivse tulemuse üle.

BRÜSSEL, 2.–3. MÄRTS 1988

Alliansi eesmärkide ja põhimõtete ning tema Ida-Lääne suhete alaste taotluste taaskinnitamine. Tavarelvastuskontrolli läbirääkimistel põhineva kogu Euroopa julgeoleku tugevdamise plaani vastuvõtmine.

BRÜSSEL, 29.–30. MAI 1989

Deklaratsioon alliansi 40 aasta juubeliks, mis näeb ette alliansi põhimõtted ja julgeolekueesmärgid 1990ndatel, säilitamaks alliansi kaitset, algatamaks uusi relvastuskontrolli programme, tugevdamaks poliitilisi konsultatsioone, parandamaks Ida-Lääne koostööd ja tegelemaks ülemaailmsete ülesannetega. Põhjaliku relvastuskontrolli- ja desarmeerimiskontseptsiooni vastuvõtmine.

BRÜSSEL, 4. DETSEMBER 1989

Kesk- ja Ida-Euroopas toimunud põhjapanevate muutuste taustal ja lootuses lõpetada Euroopa lõhestatus, konsulteerib USA president Bush pärast tippkohtumist president Gorbatšoviga Maltas alliansi liidritega. NATO tippkohtumise ajal mõistavad Varssavi paketi liidrid hukka 1968. aasta invasiooni Tšehhoslovakkiasse ja ütlevad end lahti Brežnevi piiratud suveräänsuse doktriinist.

LONDON, 6. JUULI 1990

Londoni deklaratsiooni avaldamine ümberkujundatud Põhja-Atlandi alliansi kohta, millega visandatakse ettepanekud koostöö väljaarendamiseks Kesk- ja Ida-Euroopa riikidega laiaulatuslikus poliitilises ja sõjalises tegevuses, sealhulgas korrapäraste diplomaatiliste suhete sisseseadmine NATOga.

ROOMA, NOVEMBER 1991

Alliansi uue strateegilise kontseptsiooni, Rooma rahu- ja koostöödeklaratsiooni ja Nõukogude Liidu arengut ja Jugoslaavia olukorda käsitlevate avalduste avaldamine.

BRÜSSEL, JAANUAR 1994

Programmi "Partnerlus rahu nimel" raamdokumendi avaldamine ja programmi algatamine, milles osalema on kutsutud kõik NACCi partnerrigid ja CSCE riigid. Rahvusvaheliste eriülesandega ühisvägede (CJTFide) kontseptsiooni heakskiitmine. Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi väljaarendamise toetamine. Alliansi valmisoleku korraldada Bosnias ja Hertsegoviinas ÜRO eesmärkide toetuseks õhurünnakuid taaskinnitamine. Massihävitusrelvade leviku vastu suunatud jõupingutuste tihendamine. Taaskinnitamine, et alliansi liikmelisus jääb avatuks muudelegi Euroopa riikidele.

MADRID, JUULI 1997

Kutsed Tšehhi Vabariigile, Ungarile ja Poolale alustada ühinemisläbirääkimisi. NATO avatud uste poliitika taaskinnitamine. NATO-Vene põhiakti saavutuste ja sellega võetud kohustuste tunnustamine.

NATO ja Ukraina vahelisele eripartnerlushartale allakirjutamine.

Otsus ajakohastada alliansi strateegilist kontseptsiooni.

Erideklaratsioon Bosnia ja Hertsegoviina kohta.

WASHINGTON DC, 23.–24. APRILL

Alliansi 50 aasta juubeli tähistamine.

Washingtoni deklaratsiooni avaldamine.

Kosovo kriisi käsitlevad tööseminarid ja avaldus. Kagu-Euroopa stabiilsust tulevikus käsitlevate programmide arutelu.

Alliansi strateegilise kontseptsiooni heakskiitmine. Liikmelisuse tegevusplaani vastuvõtmine. Laiendatud ja tegusama rahupartnerlusprogrammi (PFP) heakskiitmine ja sõjalise kaitsevõime algatuse lansseerimine. Ühisalgatus massihävitusrelvadega seotud küsimuste käsitlemiseks.

NATO PÕHILÜHENDITE JA -VÄLJENDITE LÜHISÕNASTIK

AFOR (Albania Force)

Albaania rahutagamisvägi. Alliansi poolt Kosovo kriisi ajal humanitaareesmärkide toetamiseks moodustatud relvajõud.

CFE (Conventional Forces in Europe Treaty)

Euroopa tavarelvastuse leping. See on olulisemaid relvastuskontrollilepinguid ja Euroopa julgeoleku nurkakivi. Pärast seda, kui NATO liitlased ja omaaegse Varssavi Lepingu Organisatsiooni liikmed kirjutasid 1990. aastal Euroopa tavarelvastuse lepingule alla, on hävitatud enam kui 58 000 ühikut sõjavarustust. Märtsis 1999 saavutasid Venemaa, NATO ja teised Euroopa riigid Euroopa tavarelvastuse lepingu olulisemates küsimustes üksmeele, mis avas tee Euroopa tavarelvastuse lepingu õigeaegsele kohandamisele Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni tippkohtumiseks Istanbulis 1999. aasta novembris.

EAPC (The Euro-Atlantic Partnership Council)

Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu. Olles asutatud 1997. aasta mais Põhja-Atlandi Koostöönõukogu õigusjärglasena, on EAPC üldraamiks rahupartnerlusprogrammi (PfP) laiendanud poliitilisele mõõtmele ning tihedamale praktilisele koostööle. Selles tulevad kokku NATO liitlaste ja partnerite esindajad, kokku 44 riiki. EAPC riigipeade ja valitsusjuhtide tippkohtumine toimus Washingtonis 1999. aasta aprillis NATO tippkohtumisele järgnenud päeval.

ESDI (European Security and Defence Identity)

Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteet (ESDI). ESDI väljakujundamise eesmärgiks alliansis on anda kõikidele Euroopa liitlastele võimalus toetada sidusamalt ja tõhusamalt NATOt kui nende ühiste kohustuste väljendust ning tugevdada üleatlandilist partnerlust, andes neile samal ajal võimaluse tegutseda üheskoos Euroopa kontekstis. ESDI on alliansi struktuuride kohandamise oluline osa.

KFOR (Kosovo Force)

Kosovo rahutagamisvägi. ÜRO egiidi all ÜRO 10. juuni 1999 resolutsiooni 1244 alusel Kosovos moodustatud mitmeriigilised väed. Paigalejäämise ootuses paigutas NATO KFORi eelväe endisse Jugoslaavia Makedoonia Vabariiki¹. Need väeüksused anti Liitlasvägede Euroopa ülemjuhatus (ACE) rahvusvahelise kiirreageerimiskorpuse (ARRC) operatiivkontrolli alla NATO õhukampaania alguses märtsi lõpus. Pärast seda anti neile süveneva põgenikekriisi tõttu humanitaarülesanded. Koos piirkonda saadetud lisajõududega täitsid need jõud olulisi ülesandeid osutades otseselt tuge põgenikele endises Jugoslaavia Makedoonia Vabariigis¹ ning osaledes rahvusvaheliste humanitaarorganisatsioonide tegevuses.

NAC (North Atlantic Council)

Põhja-Atlandi Nõukogu. Koosnedes alliansi liikmesriikide esindajatest, on see organisatsiooni kõige kõrgem otsuseid tegev organ. See käib korrapäraselt koos Brüsselis suursaadikute tasemel, vähemalt kaks korda aastas välis- ja kaitseministrite tasemel ning ebakorrapäraselt – nagu Washingtoniski 1999. aastal – tippkohtumistel riigipeade ja valitsusjuhtide tasemel.

(1)
vt. märkus lk. 15

NATO (North Atlantic Treaty Organisation)

Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioon (NATO). Asutati Washingtoni lepinguga aprillis 1949 Lääne ühiskaitseorganisatsioonina. Märtsis 1999 ühinesid organisatsiooniga kolm uut liiget, millega liikmete koguarv kasvas 19ni. 1990ndate aastate algusest alates on NATO liitlased relvajõude suuresti vähendanud ning kohandanud alliansi sõjalist juhtimisstruktuuri, täitmaks uusi ülesandeid ja teostamaks uusi missioone kriiside ohjamisel, rahuvalvel ja rahu toetamisel. Rahupartnerlusprogrammi (PfP) kaudu teeb organisatsioon tihedat koostööd NATO-välise Euroopa riikidega. 1997. aasta mais kirjutati koos Vene Föderatsiooniga alla NATO-Vene põhiaktile. 1997. aasta juulis kirjutas NATO alla eripartnerlushartale, millega seati sisse eripartnerlus Ukrainaga. NATO tähistas Washingtoni tippkohtumisel aprillis 1999 oma 50 aasta juubelit.

NATO-Venemaa AÜN (NATO-Russia PJC)

Alaline Ühisnõukogu (AÜN). AÜN asutati NATO-Vene põhiaktiga, millele kirjutati alla 1997. aasta mais. Aktiga on ette nähtud AÜNi korrapärased kohtumised suursaadikute tasemel ning kord poolaastas toimuvad kohtumised välisministrite tasemel. Selle ülesanne on pakkuda võimalust konsultatsioonideks, koostööks ja üksmeele saavutamiseks poliitilisi ja julgeolekuküsimusi käsitlevates aruteludes.

Pärast liitlasvägede õhuoperatsioonide algust Kosovo konfliktit lõpetamiseks peatas Venemaa oma osalemise sellel foorumil. Allianss väljendas oma kahetsust selle otsuse üle, tunnustades oma ühishuve Venemaaga Kosovo kriisile poliitilise lahenduse leidmisel. NATO liikmesriigid jätkasid diplomaatiliste algatuste kontekstis tihedat koostööd Venemaaga konfliktit lõpetamise nimel.

NATO-Ukraina komisjon (NATO-Ukraine Commission)

NATO-Ukraina komisjon (NUK) asutati NATO ja Ukraina eripartnerlusharta alusel. Komisjon tuleb kokku vähemalt kaks korda aastas, et teha kokkuvõtteid NATO ja Ukraina suhete arengust. Tippkohtumine liikmesriikide ja Ukraina riigipeade ja valitsusjuhtide tasemel toimus Washingtonis 24. aprillil 1999.

OSCE (Organisation for Security and Cooperation in Europe)

Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon (OSCE), endise nimetusega Euroopa Julgeoleku- ja Koostöökonverents (CSCE), kujutas endast alguses poliitilist protsessi, mis määratles aluspõhimõtted rahvusvaheliste küsimuste käsitlemiseks vähendamaks riikidevahelisi pingeid ja loomaks usaldust. Tänapäeval on OSCE organisatsioon, millel on 55 liiget, sealhulgas kogu Euroopa, Kanada ja Ameerika Ühendriigid. OSCE vaatles valimiste korraldamist Bosnias ja Hertsegoviinas ning korraldas 1998. aasta lõpus – 1999. aasta alguses Kosovos rahvusvahelise kontrollimissiooni, teostamaks seiret ÜRO Julgeolekunõukogu Kosovo kriisi käsitlevate resolutsioonide täitmise üle. OSCE esindajad kutsuti tagasi pärast poliitilist lahendust taotlenud läbirääkimiste nurjumist 1999. aasta märtsis.

PARP (PfP Planning and Review Process)

Rahupartnerlusprogrammi planeerimis- ja aruandlusprotsess algatati 1994. aasta novembris rahupartnerlusprogrammi raames eraldi programmina nende partnerriikide jaoks, kes soovisid selles osaleda. Selle ülesanne on tugevdada kaitseplaneerimise läbipaistvust ning arendada partnerriikide relvajõudude koostegutsemisvõimet nende NATO riikidega, töötades välja ja vaadates läbi vastastikuselt kokku lepitud plaanilised eesmärgid. Käesoleval hetkel osaleb PARPis 17 partnerriiki.

PfP (Partnership for Peace)

Programm „Partnerlus rahu nimel“ (PfP). Olles algatatud 1994. aasta jaanuaris, pakub rahupartnerlusprogramm alliansi partneritele võimalust osaleda koos NATOga julgeolekukoostöö programmides, mis on kohandatud nende konkreetsete nõuetega. Nimetatud programmid hõlmavad näiteks sõjalisi õppusi ning tsiviil-hädaabioperatsioone. Programmi on tõhustatud andmaks partneritele suurem kaasaraäkimisõigus tulevaste programmide kavandamisel ja juhtimisel. Programmis osaleb käesoleval ajal 24 riiki.

SACEUR ja SACLANT (*The Supreme Allied Commander Europe ja The Supreme Allied Commander Atlantic*)

Liitlasvägede Euroopa ülemjuhataja (SACEUR) ja Liitlasvägede Atlandi ülemjuhataja (SACLANT) on kaks ülemjuhatajat, kes vastutavad alliansi integreeritud sõjalise struktuuri eest.

SFOR ja IFOR (*Stabilisation Force ja Implementation Force*)

NATO juhitud stabiliseerimisväed (SFOR) paigutati Bosniasse ja Hertsegoviinasse alates 1996. aasta detsembrist osana püüdlustest toetada Daytoni rahuleppe rakendamist endises Jugoslaavias. See asendas rahutagamisvägesid (IFOR), mis vastutasid rahuleppe sõjaliste aspektide täitmise kontrollimise eest. Enam kui 35 NATO liikmesriiki ja NATO-välist riiki andis SFORi oma väeüksusi: kogusuurus on enam kui 30 000 väeüksust.

SHAPE (*Supreme Headquarters Allied Powers Europe*)

Liitlasvägede Euroopa peakorter. Asub Mons'i lähedal Belgias ja on Euroopa liitlasvägede peakorter.

Strateegiline kontseptsioon (*Strategic Concept*)

Strateegiline kontseptsioon on alliansi eesmärkide ametlik avaldus, milles on kõige kõrgemal tasemel sätestatud eeskirjad poliitiliste ja sõjaliste vahendite kohta, mida tuleb osutatud eesmärkide saavutamiseks kasutada. Selles on määratletud alliansi ja selle programmide loogiline aluspõhimõte ning sätestatud suund NATO sõjalisele juhtkonnale sõjalise võime väljaarendamisel ja võimalikuks lahingutegevuseks valmistumisel. Strateegilise kontseptsiooni viimane redaktsioon kiideti heaks ning avaldati Washingtoni tippkohtumisel 1999. aastal.

Lisaks sellele, et strateegilises kontseptsioonis on võetud arvesse poliitika ja sõjanduse arengut alates 1991. aastast, kinnitatakse selles alliansi soovi ja tahet säilitada ühiskaitse ning üleatlandiline ühenduslüli.

WEU (*Western European Union*)

Lääne-Euroopa Liit (WEU) asutati algselt 1948. aasta Brüsseli lepinguga. Tänapäeval on liidul kümme liiget, kes kõik on ka NATO liikmed. WEU on ka assotsieerunud liikmesriigid (ELi-välised NATO liikmesriigid), assotsieerunud partnerid (ELi- ja NATO-välised riigid) ning mitmed vaateleja-taatuses riigid. WEU taasaktiveeriti 1984. aastal eesmärgiga arendada välja ühine Euroopa kaitseidentiteet ja tugevdada alliansi Euroopa alustuge.

Ametlik väljaandja:

Office of Information and Press
NATO-1110 Brussels, Belgium

Täiendav informatsioon:

Eesti Välisministeeriumi Pressi- ja infoosakond
Islandi väljak 1, 15049 Tallinn
estnato@mfa.ee

NATO Office of Information and Press
1110 Brussels, Belgium